

ΕΞ ΥΠΑΡΧΗΣ

Μηνιαίο βήμα ανάλυσης,
κριτικής και διαλόγου

Σεπτέμβριος 2001 Τεύχος 26ο Τιμή: €3.00

**Χαιρετισμούς
από τη Γένοβα**

**Για το κοινωνικό
φόρουμ
της Κύπρου**

**Με αφορμή τις
πωλήσεις τ/κ γης**

**Το καθεστώς
των βάσεων**

**Αυτός ο γύρος
συνομιλιών
είναι ο τελευταίος**

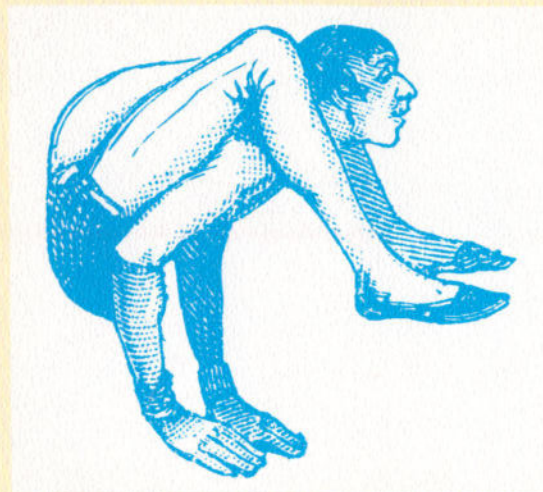
**Το ΑΚΕΛ μετρά
τις δυνάμεις του**

**ΓΕΝΕΤΙΚΑ
Τροποποιημένοι
Οργανισμοί**

Πολυαχαιτημένοι μου συνδρομητές και συνδρομήτριες,
Για τρίτο τώρα Σεπτέμβρη νιώθω
τη δέρμη των χεριών σας στο σώμα μου
και αντικαδρεφτίζω το ενδιαφέρον της ματιάς σας
στο πρόσωπό μου.

Θα ήταν άραγε ποτέ να σας ζητήσω
να μου βρείτε ακόμα ένα συνδρομητή η συνδρομήτρια
ο καθένας σας ή η καθεμιά σας;
Τώρα που περάσαμε τις δυσκολίες των βουνών,
συνοδέψετε με για λίχο στις δυσκολίες των πεδιάδων.

Ευχαριστώ
με αγάπη
Εξ Υπαρχής

Οι πίνακες των εξωφύλων
είναι του ζωγράφου
I. Shammout

Επί του πιεστηρίου, που λέμε, παραλάβαμε στην ηλεκτρονική μας διεύθυνση ένα αγωνιώδες μήνυμα από το Κυπρογερμανικό Φόρουμ, μια οργάνωση στην οποία μετέχουν και Ελληνοκύπριοι και Τουρκοκύπριοι. Το μήνυμα αναφέρει ότι η Σεβκιούλ Ουλουτάγκ, η γνωστή Τουρκοκύπρια δημοσιογράφος της «Γιενί Ντουζέν», κουνιάδα του δολοφονηθέντος Κουτλού Ανταλί, απειλείται πλέον «με άμεση δράση εναντίον της» και μάλιστα μέσα από τις σελίδες της μεγάλης σε κυκλοφορία Κιπρισλί. Η Ουλουτάγκ κατηγορείται ότι είναι προδότης της χώρας της, ότι παίρνει λεφτά από Ελληνοκύπριους για να διατηρεί ένα ηλεκτρονικό τόπο στο Ίντερνετ το www.hamamboculeri.org και ότι το αίμα της είναι «μιξ», δεν είναι καθαρά τουρκικό. Για την καθαρότητα του αίματος της, ερωτήθηκαν δημοσίως και γνωστοί ηγέτες της αντιπολίτευσης. Οι Ελληνοκύπριοι προσεγγιστές γνωρίζουν αυτού του είδους τις κατηγορίες και πιέσεις. Στην άλλη πλευρά τα πράγματα όμως είναι πάρα πολύ χειρότερα.

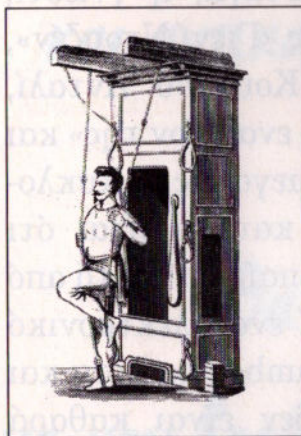
Επιτέλους θα πρέπει να δημιουργηθούν κανάλια ουσιαστικής πολιτικής στήριξης στο διεθνές, βέβαια, πεδίο. Κανάλια, τα οποία να μην αφήνουν αμφιβολίες για «συμφεροντολογική» χρησιμοποίηση αυτών των ανθρώπων, που τολμούν να θέτουν σε κίνδυνο την ζωή τους - κι αρκετοί την έδωσαν - για την υπόθεση της κυπριακής ανεξαρτησίας. Ας μην αφήνουμε τη σιωπή να τους σκεπάζει.

Εδώ και μερικά χρόνια πλέον το κίνημα της τουρκοκυπριακής Αριστεράς, κάτω από τη σημαία του μετώπου «αυτή η χώρα είναι δική μας», δίνει μάχη για όλους μας. Πού είναι επιτέλους η ελληνοκυπριακή αντίστοιχη πρωτοβουλία;

Κ.Α.

Φάκελος Γένοβα και Κοινωνικό Φόρουμ στην Κύπρο **σελ. 13**

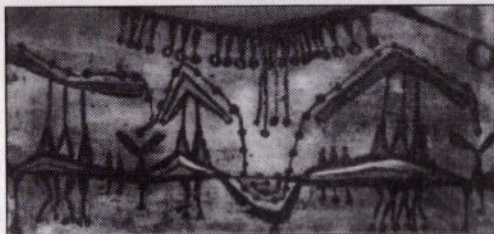
Η ένταξη της Κυπριακής Δημοκρατίας στην Ε.Ε. και το καθεστώς των βάσεων

σελ. 26

Το ΑΚΕΛ μετρά τις δυνάμεις του

σελ. 34

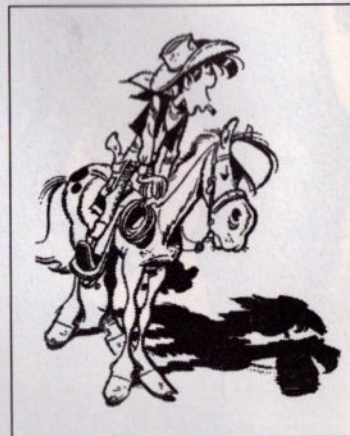
Μια ευρωπαϊκή διάλεκτος σε θέση ευποληψίας και υπεροχής

σελ. 50

Γενετικά Τροποποιημένοι Οργανισμοί

σελ. 56

Αυτός ο γύρος συνομιλιών θα είναι ο τελευταίος

σελ. 29

εξ υπαρχής

Δελτίο εγγραφής συνδρομητών

Όνοματεπώνυμο.....
 Διεύθυνση:.....
 Οδός - αριθμός..... Πόλη - Τ.Τ.....
 Επαρχία.....
 Τηλ. Οικίας..... Φαξ Οικίας.....
 Τηλ. Εργασίας..... Φαξ Εργασίας.....
 Επάγγελμα.....
 Σπουδές.....

Τιμή συνδρομής: Εσωτερικού ετήσια £25.00. Ελλάδα £25.00. Υπόλοιπες χώρες Ευρώπης £30.00. ΗΠΑ £32.00. Αυστραλία £41.00

Επιταγές στο όνομα: Επικοινωνία Πολιτών Γέφυρα Λτδ

εξ υπαρχής περιεχόμενα

- 4 Επισημάνσεις.....Ιωσήφ Παγιάτα
- 10 Επισημάνσεις.....Κωστή Αχνιώτη
- 12 Όσα φέρνει ο άνεμος... και το internet.....
- 13 Φάκελος Γένοβα: Το κίνημα ενάντια στη νεοφιλελεύθερη παγκοσμιοποίηση.....
- 14 Avanti Popolo Bandiera Rossa Το ελπιδοφόρο μήνυμα της Γένοβας.....Νεοκλή Συλικιώτη
- 18 «Προλετάριοι όλου του κόσμου ενωθείτε».....Τάκη Κονή
- 20 Παγκοσμιοποίηση και Αντίσταση: Για το Κοινωνικό Φόρουμ της Κύπρου.....Νίκου Τριμικλιιώτη
- 26 Η ένταξη της Κυπριακής Δημοκρατίας στην Ε.Ε. και το καθεστώς των βάσεων.....Τουμάζου Τσιελεπή
- 29 Αυτός ο γύρος συνομιλιών θα είναι ο τελευταίος Τελειώνουν τα ψέματα........Λούη Ηγουμενίδη
- 32 Θυμηθείτε την Παλαιστίνη.....
- 34 Το ΑΚΕΛ μετρά τις δυνάμεις του.....Κωστή Αχνιώτη
- 37 Η διεύρυνση της Ε.Ε.: Τι θα φέρει η ένταξη της Κυπριακής Δημοκρατίας;.....Hüsein Erdogan
- 40 Συνέντευξη με τον Νίκο Αναστασίου: Για την επαναπροσέγγιση.....Κωστή Αχνιώτη
- 48 Εμείς και οι άλλοι: να συνυπάρξουμε ή όχι.....Μάριου Ονησιφόρου
- 50 Μια ευρωπαϊκή διάλεκτος σε θέση ευποληψίας και υπεροχής.....Ιωσήφ Παγιάτα
- 55 Εντός των τειχών.....
- 56 Γενετικά Τροποποιημένοι Οργανισμοί.....Marco Tafel

Περιοδικό «εξ υπαρχής»

Μηνιαίο βήμα ανάλυσης κριτικής και διαλόγου

Σεπτέμβριος 2001 - Τεύχος 26ο

Διεύθυνση:

Αρχ. Μακαρίου Γ' 127, Καϊμακλί, Λευκωσία 1021

Τηλ. 346061 - 346160

Φαξ: 346162

e-mail:

yparhis@spidernet.com.cy

Υπεύθυνος για τον Νόμο:

Δώρας Κακουλλής

Εκδίδεται από την

Επικοινωνία Πολιτών

Γέφυρα Λτδ

Για την σύνταξη του τεύχους εργάστηκαν οι:

Ανθούλα Παπαδοπούλου,

Ιωσήφ Παγιάτα,

Λούη Ηγουμενίδη,

Σταύρος Τομπάζος,

Κωστής Αχνιώτης,

Ζήνωνας Πορφαίδη,

• για τα υπογραμμένα κείμενα ευθύνονται οι συγγραφείς τους

• παραγωγή έκδοσης

τεχνική επιμέλεια:

Dogographics Ltd

τηλ. 665116

• εκτύπωση:

Τυπογραφεία ΕΡΜΗΣ

τηλ. 482361

Ποιος έχει το δικαίωμα

Λίγο πριν τις τελευταίες βουλευτικές εκλογές, ο γνωστός Τουρκοκύπριος, ενεργός πολίτης της Κυπριακής Δημοκρατίας, Ιμπραϊμ Αζίζ, ζήτησε για άλλη μια φορά να δοθεί και σ' αυτόν το δικαίωμα του εκλέγειν και εκλέγεσθαι.

Για άλλη μια φορά, επικαλούμενες το Σύνταγμα, οι αρμόδιες υπηρεσίες του απάντησαν ότι κάτι τέτοιο δεν είναι δυνατό.

Και θα μπορούσε κανείς να διρωτηθεί: Εικοσιεφτά χρόνια μετά την εισβολή, που χώρισε στα δυο τον κυπριακό λαό αλλά και 38 μή άσκησης, για κά-

ποιους Τουρκοκύπριους που θέλησαν να μείνουν πιστοί στη Δημοκρατία, αυτού του δικαιώματος, δεν θάπρεπε να είχε εξευρεθεί ο τρόπος αποκατάστασης των δικαιωμάτων τους; Είναι υπεύθυνο το Κράτος, όταν φαίνεται να «χαρίζει» όλους τους Τουρκοκύπριους στον κ. Ντενκτάς και το καθεστώς του, παρά τη δική τους θέληση και επιλογές;

Δεν είναι καιρός έμπρακτα και ανεξάρτητα από αριθμούς να δείξει η Κυπριακή Πολιτεία πώς αντιλαμβάνεται την ισοπολιτεία και τα ανθρώπινα δικαιώ-

μάτα, μετά μάλιστα που προσπέγραψε και κύρωσε κάποιες συμβάσεις γι' αυτά; Γιατί την ώρα που κάποιοι χαρακτηρίζουμε τη διζωνική ως ρατσιστική, δεν ερχόμαστε να αναρέσουμε τα οποιαδήποτε ρατσιστικά κατάλοιπα στο υφιστάμενο Σύνταγμα; Κανείς δεν προκειται εύλογα να μας κατηγορήσει ότι παράνομα το τροποποιούμε, όταν οι τροποποιήσεις γίνονται προς την κατεύθυνση του σεβασμού των ανθρωπίνων δικαιωμάτων. Αλλά μήπως παρότι λέμε, θέλουμε να συντηρήσουμε τα διαχωριστικά στοιχεία; Χαρακτηριστικά κάποιος επέκρινε πρόσφατα την Καίτη Κληρίδου, γιατί πρωτοστάτησε

στην προσπάθεια αλλαγής της νομοθεσίας, ώστε να γίνουν εφικτοί οι γάμοι ανάμεσα σε Ελληνοκυπρίους και Τουρκοκυρίους!!

Ποιος έχει το δικαίωμα να στερεί δικαιώματα, από κάποιον που έχει αναλώσει το μεγαλύτερο μέρος της ζωής του για την πολιτική επιβίωση και την ενότητα της χώρας μας, συγκεκριμένως κατά καιρούς τα πυρά των εθνικιστών και από τις δυο πλευρές; Ποιος έχει το δικαίωμα να στερεί εμένα το δικαίωμα να ψηφίζω τον Ιμπραϊμ, αν κρίνω ότι είναι κατάλληλος; Όταν μιλούμε για τα ανθρώπινα δικαιώματα είναι καιρός να περάσουμε από τη θεωρία στην πράξη...

Η ΤΕΛΕΥΤΑΙΑ ΤΟΥ ΠΡΟΒΟΡΑ

στον Αβράαμ Αντωνίου

Στα μέσα του περασμένου μηνός πέθανε και κηδεύτηκε ο πρώην Γ.Γ. της ΠΕΟ και βουλευτής του ΑΚΕΛ Αβράαμ Αντωνίου. Αν εξαιρέσει κανείς ότι η νεκρώσιμη ακολουθία έγινε στη μαρωνιτική εκκλησία της Παναγίας των Χαρίτων, δε θύμιζε η όλη ατμόσφαιρα ότι επρόκειτο για κάποιον προερχόμενο από τις μικρότερες κοινότητες της χώρας μας. Στην εκκλησία βρισκόταν ολόκληρη η πολιτική ηγεσία, ο Πρόεδρος της Δημοκρατίας, ο Πρόεδρος της Βουλής, η ηγεσία των κομμάτων, υπουργοί, εκπρόσωποι σημαντικών οργανισμών και φυσικά οι συνδικαλιστικές οργανώ-

σεις απ' όλες τις πλευρές.

Είναι ευάρεστο που για πρώτη ίσως φορά, ένας πολύ αξιόλογος άνθρωπος, προερχόμενος ωστόσο από μικρή κοινότητα της χώρας, κατάφερε να σπάσει το φράγμα της υπολανθάνουσας προκατάληψης, αν όχι μισαλλοδοξίας, που χωρίς να το συνειδητοποιούμε κατατρύχει ακόμα τη ζωή και τη κοινωνία μας. Έτσι, χωρίς τον μανδύα του καθωσπρεπισμού και χωρίς τις οποιεσδήποτε αναστολές, έσπευσε ο κόσμος να εκδηλώσει απλά και ανθρώπινα την εκτίμηση προς το πρόσωπό του και την αναγνώριση στο έργο του. Χωρίς ίσως να συνειδητοποιείται, πρόκειται για ένα βήμα μπροστά. Ας ελπίσουμε ότι θα ακολουθήσουν κι άλλα, έτσι που τη ζωή μας, των Κυπρίων, να μη καθοδηγούν οι πολιτιστικές μας διαφορές, αλλά οι πανανθρώπινες αξίες και η κοινή συμβίωση, όπως συμβαίνει με όλους τους ανθρώπους που ζουν στον ίδιο χώρο και μοιράζονται τη καθημερινότητα.

Σ' ευχαριστούμε Αβράμη, πρόσφερες ακόμα και την ώρα που ξεκινούσες το στερνό σου ταξίδι... U

Ειρήνη αλα americaine

Πριν δυο χρόνια, επέδραμε το ΝΑΤΟ εναντίον της Γιουγκοσλαβίας, για να «υπερασπιστεί» τα δικαιώματα των αλβανοφώνων Κοσσοβάρων που καταπατούσε ο - κάτι που πάντα παρασιώπυσε η Δύση - εκλεγμένος Πρόεδρος της χώρας, Σλόμποταν Μιλόσεβιτς.

Αφού ρήμαξαν κυριολεκτικά οι Νατοϊκοί τη Σερβία, βομβαρδίζοντας την ανελέητα για δυο ολόκληρους μήνες, έθεσαν υπό τον έλεγχό τους το... απελευθερωμένο (sic) Κόσοβο. Στη συνέχεια φρόντισαν να επανέλθουν στις εστίες τους οι αλβανόφωνοι Κοσσοβάροι, που κατά κύριο λόγο τις είχαν εγκαταλήψει εξαιτίας των νατοϊκών επιθέσεων, παρά τη καταπίεση και τη τρομοκρατία, με ή χωρίς εισαγωγικά, του Γιουγκοσλάβου Προέδρου.

Ξέχασαν ωστόσο δυο πράγματα. Να φροντίσουν και για τον επαναπατρισμό των σχεδόν 200000 Σέρβων Κοσσοβάρων, που η εκδικητικότητα των αλβανοφώνων έκανε να καταφύγουν στη Σερβία ή στο Μόντε Νέγκρο και δυο χρόνια μετά εξακολουθούν να είναι πρόσφυγες στη δική τους πατρίδα. Ακόμα ξέχασαν να αποπλίσουν τους εθ-

νικιστές του παράνομου στρατού του U.C.K., με τον οποίο μάλιστα έκαναν και διαπραγματεύσεις. Έτσι δεν άφησε ο U.C.K. να δημιουργηθούν συνθήκες επιστροφής των Σέρβων προσφύγων στις εστίες τους, αφού σε μια περιοχή πλήρως ελεγχόμενη από τους Νατοϊκούς ευνέχισε να δρα ασύδοτα και ανενόχλητα.

Μάλιστα ηθέλησε ο U.C.K. να κάνει και εξαγωγή των δραστηριοτήτων του στη γειτονική Π.Γ.Δ.Μ., όπου ήταν γνωστό πόσο εύκολο ήταν να αποσταθεροποιηθεί η κατάσταση, με κίνδυνο ευρύτερης αναταραχής στα Βαλκάνια. Και μετά το Κόσοβο άρχισαν πρόσφατα να καταφθάνουν και στη Π.Γ.Δ.Μ. οι Νατοϊκοί για να προ-

σφέρουν εκεί τις... ανθρωπιστικές τους υπηρεσίες, αναιρόντας ασφαλώς σε μεγάλο βαθμό την κυριαρχία της χώρας. Κατά τα άλλα δεν θα αποπλίσουν λεν, διά της βίας το εκεί παρακλάδι του U.C.K. τον «Εθνικό Απελευθερωτικό Στρατό» αλλά θα αρνηθούν να παρα-

λάβουν όσα όπλα θα θελήσει να παραδώσει! Αραγε που βρήκε τον οπλισμό ο U.C.K.; Σίγουρα όχι από τους Ρώσους...

Κατά τα άλλα η Νέα Τάξη συνεχίζει το... θεάρεστον έργο της, ενώ οι πιο πολλοί από μας κοιμόμαστε... U

Ανάγκη για ολοκληρωμένη πολιτική

...με αφορμή
ΤΙΣ ΠΩΛΗΣΕΙΣ
ΤΙΚΗΣ

Τον περασμένο μήνα, τα ΜΜΕ απασχόλησε, για κάποιο διάστημα, το θέμα των αγοραπωλησιών γης ανάμεσα σε Ελληνοκυπρίους και Τουρκοκυπρίους. Από τα σχετικά δημοσιεύματα διεφάνη ότι επρόκειτο, κατά κύριο λόγο, για πώληση τουρκοκυπριακής γης σε Ελληνοκυπρίους, στα εδάφη που ελέγχει η Δημοκρατία.

Ως συνήθως το θέμα έτυχε αφοριστικών αντικρύσεων, χωρίς πολλή διάθεση ενασχόλησης με την ουσία και ακόμα λιγότερο τις προεκτάσεις που μπορεί να έχει.

Κι όμως στην πράξη πρόκειται για ένα όχι και τόσο απλό θέμα, που έχει να κάνει με το συχνά εγειρόμενο από τον κ. Ντενκτάς θέμα της ανταλλαγής των περιουσιών.

Καταρχήν, γίνεται η παρατήρηση ότι, αφής στιγμής ο πολίτης κέκτηται περιουσίαν, έχει το αναφαίρετο δικαίωμα να τη διαθέσει όπως ο ίδιος επιθυμεί και οι όποιοι περιορισμοί επιβληθούν δεν πρόκειται να "σταθούν" ενώπιον του δικαστηρίου. Όμως τού-

το δεν μπορεί να συσκοτίζει κάποιες άλλες πτυχές. Είναι αναντίλεκτο ότι η πώληση τουρκοκυπριακής γης στο "Νότο" σε Ελληνοκυπρίους παίζει το παιχνίδι του κ. Ντενκτάς, διευκολύνοντας την ανταλλαγή περιουσιών στα ευρύτερα πλαίσια που ο ίδιος επιθυμεί. Ταυτόχρονα, παγιώνει το γεωγραφικό διαχωρισμό, κάνοντας τους Τουρκοκυπρίους να χάσουν ένα σοβαρό κίνητρο για να προσβλέπουν στον ευημερούντα "Νότο".

Ακόμα οι ενέργειες αυτές έχουν ως αποτέλεσμα την αναδιανομή πλούτου από τη σαφώς φτωχότερη τουρκοκυπριακή κοινότητα στη σαφώς πλουσιότερη ελληνοκυπριακή, λίγο μόνο χρόνο μετά που η αρχή της δικαιότερης κατανομής πλούτου, στην οποία προσβλέπουν τα περισσότερα κράτη, λόγω ΧΑΚ, λειτούργησε καταστροφικά μέσα στην ίδια την ελληνοκυπριακή κοινότητα. Και αν ακόμα δεν επρόκειτο για τα ίδια άτομα, που έχουν επωφεληθεί από τον τρόπο που λειτούργησε το χρηματιστήριο, δεν μπορεί να υπάρχει καμιά συμπάθεια στην εκμετάλλευση ανθρώπων. Γιατί περί αυτού πρόκειται, αφού σύμφωνα με ομολογία του ίδιου του Υπουργού Εσωτερικών οι πωλήσεις γίνονται αρκετά κάτω από τις τιμές της αγοράς.

Δεν θα πρέπει να διαφεύγει σχετικά ότι, όταν θα εξευρεθεί λύση στο Κυπριακό, μια από τις κυριότερες υποχρεώσεις του ομόσπονδου κράτους θα είναι η εξίσωση του βιωτικού επιπέδου των δύο κοινοτήτων/περιοχών. Και ασφαλώς δεν χρειάζεται ο μέσος Ελληνοκύπριος να καταβάλει ακόμα περισσότερα από ότι θα κατέβαλλε άλλως πως, για χάρη κάποιων "έξυπνων" επιχειρηματιών. Κατά

την άποψη μου το όλο θέμα φέρνει στην επιφάνεια για άλλη μια φορά την έλλειψη ολοκληρωμένης πολιτικής από μέρους της κυπριακής κυβέρνησης vis-a-vis των Τουρκοκυπρίων, ενόσω διαρκεί η εκκρεμότητα του Κυπριακού.

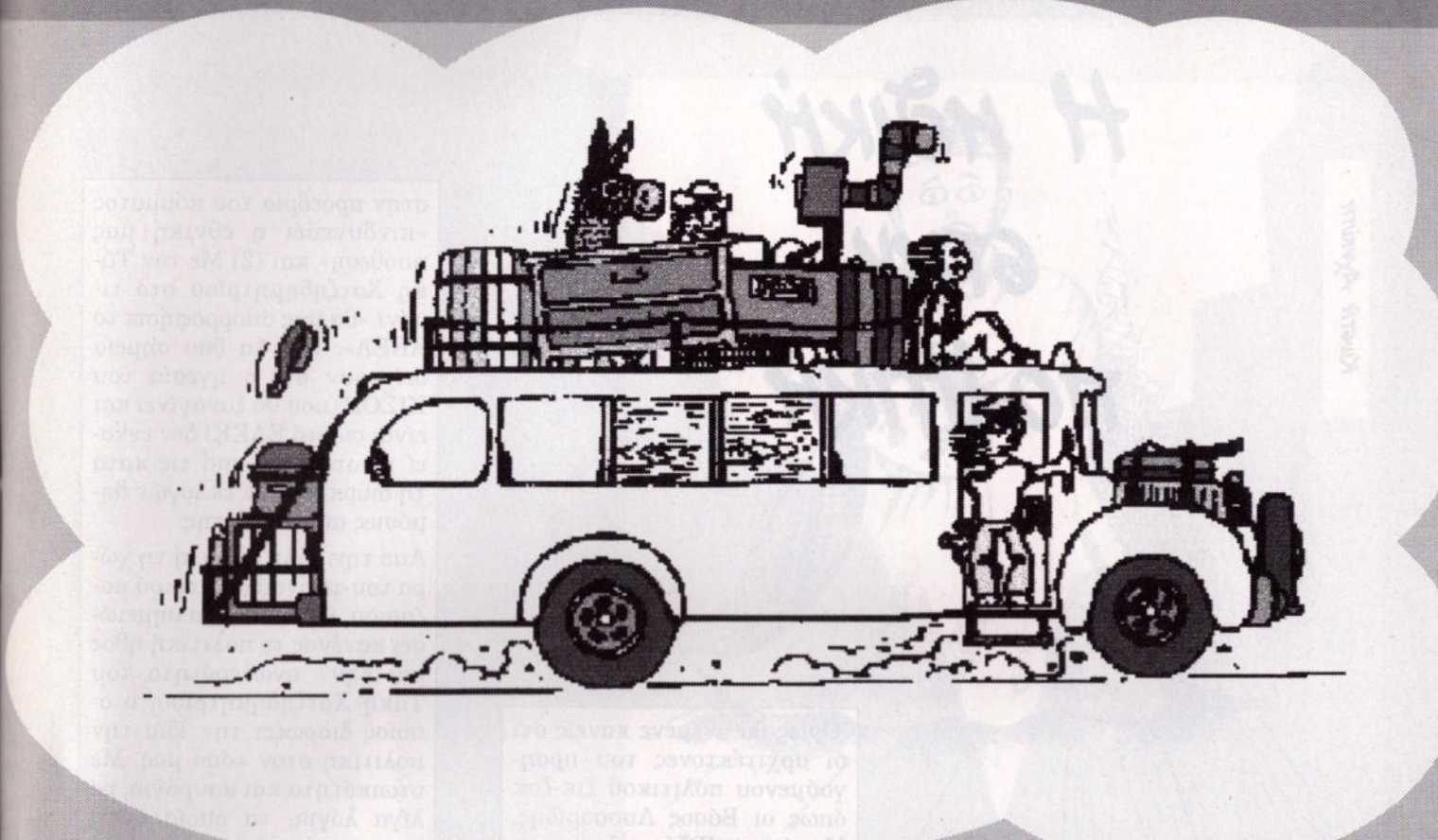
Είναι η άποψη μου ότι αντί της ζημιόγυνας αποξένωσης των Τουρκοκυπρίων από το συμφέρον και το ενδιαφέρον τους για το "Νότο", με τις αρνητικές για την Κύπρο πολιτικές προεκτάσεις, θα μπορούσε το κράτος, μέσα από τα κατάλληλα κίνητρα και όχι τον εξαναγκασμό, να ωθήσει προς την αξιοποίηση των τουρκοκυπριακών περιουσιών. Με τη συγκατάθεση και συμμετοχή των ιδιοκτητών, χωρίς αποξένωση των περιουσιών τους, μέσα από τη δημιουργία κάποιας μορφής κοινοπραξιών. Πέραν του ότι κάτι τέτοιο θα απέτρεπε την κερδοσκοπία των

μεν σε βάρος των δε, θα προσπόριζε στην Κυπριακή Δημοκρατία σημαντικά πολιτικά οφέλη, των οποίων η δυναμική δεν θα έπρεπε να υποτιμάται. Άλλωστε όσοι οραματίζονται το μέλλον της ομόσπονδης Κυπριακής Πολιτείας δεν μπορούν παρά να βλέπουν τη δημιουργία μικτών κοινοπραξιών ως ένα από τους κύριους άξονες της οικονομικής πολιτικής του κράτους.

Μετά τις για πάνω από ένα χρόνο εκδηλώσεις/αντιδράσεις στα κατεχόμενα των 41 οργανώσεων, που απαρτίζουν την πλατφόρμα "Αυτή η χώρα είναι δική μας" και ύστερα από τους ερασιτεχνισμούς με τους "αθίγγανους", το θέμα των αγοραπωλησιών τουρκοκυπριακών περιου-

σιών θα έπρεπε να αποτελέσει το έναυσμα μιας προσπάθειας προδιαγραφής, από μέρους της κυπριακής κυβέρνησης, ολοκληρωμένης πολιτικής έναντι των Τ/Κ, που ασφαλώς δεν μπορεί απλώς να τελειώνει με την έκδοση διαβατηρίων σε μερικούς απ' αυτούς.

Εικοσιεφτά χρόνια ουσιαστικής αποτελμάτωσης στο Κυπριακό, θα έπρεπε να συνηγορούν υπέρ κάποιων νέων θεωρήσεων, που, παρά τις δυσκολίες που ενδεχομένως εξυπακούουν, δεν θα έπρεπε να θεωρούνται ab initio ουτοπιστικές.

Η ΗΘΙΚΗ 6ΤΗΝ ΠΟΛΙΤΙΚΗ

Όμως θα ανέμενε κανείς ότι οι αρχιτέκτονες του προηγούμενου πολιτικού ζικ-ζακ όπως οι Βάσος Λυσσαρίδης, Μαρίνος Σιζόπουλος και Γιαννάκης Ομήρου δεν θα έθεταν υποψηφιότητα στο συνέδριο αναπροσανατολισμού του κόμματος, αλλά, αντίθετα, θα ανέβαιναν την ηγεσία άνθρωποι όπως ο Τάκης Χατζηδημητρίου, ο Λάρκος Λάρκου κ.ά. οι οποίοι κράτησαν, με πολλές δυσκολίες, μέσα στο κόμμα τη σημαία της Αριστερής ΕΔΕΚ.

Δεν προσπάθησα να μάθω αν το συνέδριο ήταν στημένο ή όχι. Έτυχε όμως να μάθω χωρίς να το επιδιώξω ότι μερικά άτομα έλαβαν μέρος στο συνέδριο χωρίς να ανήκουν προηγουμένως στο κόμμα, αλλά δεν είμαι σε θέση να γνωρίζω αν αυτό το γεγονός έπαιξε καθορισμένο ρόλο. Είμαι όμως σε θέση να γνωρίζω τα σημεία πάνω στα οποία στηρίχθηκε η εσωτερική πολεμική εναντίον του Τάκη Χατζηδημητρίου η οποία πήρε μορφή τηλεφωνικής και από σπίτι σε σπίτι εκστρατείας. Τα βασικά της σημεία ήταν δυο: (1) Με την εκλογή του Τάκη Χατζηδημητρίου

στην προεδρία του κόμματος «κινδυνεύει η εθνική μας υπόθεση» και (2) Με τον Τάκη Χατζηδημητρίου στο τιμόνι «θα μας απορροφήσει το ΑΚΕΛ». Και τα δυο σημεία δείχνουν ότι η ηγεσία του ΚΙΣΟΣ (που θα ξαναγίνει και είναι σωστό ΕΔΕΚ) δεν εννοεί τίποτε άλλο από τις κατά τη διάρκεια των εκλογών δημόσιες απολογίες της.

Από την άλλη σ' αυτή τη χώρα του φθηνού πολιτικού παζαριού, θα πρέπει να σημειώσει κανένας το πολιτικό ήθος και την ανωτερότητα του Τάκη Χατζηδημητρίου, ο οποίος διασώζει την ίδια την πολιτική στον τόπο μας. Με στωικότητα και κουράγιο, με λίγα λόγια, τα οποία όμως εννοεί, πληρώνει τα τελευταία χρόνια αγόγγυστα τις καιροσκοπικές πολιτικές και του ΚΙΣΟΣ, αλλά και του ΑΚΕΛ (ας θυμηθούμε τον Συνασπισμό της Ελπίδας) και τη δύσκολη θέση στην οποία τον έφερε στο εσωτερικό της ΕΔΕΚ.

Τα σημειώνω αυτά, παρά τις πολιτικές διαφωνίες που έχω με τον Τάκη Χατζηδημητρίου. Παρόλο που η πολιτική ηθική δεν μπορεί εύκολα να διαχωρίζεται από τις πολιτικές θέσεις (δεν μπορείς να είσαι και ρατσιστής και ηθικά σωστός) εντούτοις είναι σαφές πότε ένας πολιτικός εντάσσει στην πολιτική του, τη διάσταση της ηθικότητας. Με την ευκαιρία να σημειώσω και την αξιοπρεπή αποχώρηση του Δ. Ηλιάδη από τα βουλευτικά έδρανα. Είναι θλιβερό να διαπιστώνει κανείς, πόσο εύκολα πέφτει στη σιωπή ένα άτομο, όταν αποχωρήσει από μια δημόσια θέση.

U

ΓΙΑ ΤΙΣ ΔΗΜΟΤΙΚΕΣ ΕΚΛΟΓΕΣ...

Οι προεργασίες για τις δημοτικές εκλογές δεν τιμούν καθόλου τον πολίτη. Σε μια εποχή κατά την οποία η τοπική αυτοδιοίκηση (μικρής ηλικίας στη χώρα μας) αποκτά τεράστια σημασία για τη διαχείριση ενός όλο και πιο βεβαρημένου περιβάλλοντος και μιας όλο και πιο σκληρής και φθίνουσας ποιοτικά ζωής, δεν βλέπουμε καμία προσπάθεια νέων πολιτικών προσεγγίσεων από τα μεγάλα, τουλάχιστον κόμματα, όπως για παράδειγμα πολιτικές ανάληψης δημοτικής ευθύνης στους τομείς της υγείας, της παιδείας (και εδώ δεν εννοώ αποκρατικοποίηση), της κοινωνικής πρόνοιας, της νεανικής παραβατικότητας (και πάλι εδώ δεν εννοώ αστυνόμευση αλλά πρόληψη).

Αντί, λοιπόν, συζήτηση των μεγάλων δημοτικών θεμάτων, έχουμε μια άθλια από

πλευράς συγκυβερνώντων κομμάτων προσπάθεια να μας πείσουν ότι οι τοπικές πολιτικές είναι ξεχωριστή υπόθεση για τον κάθε δήμο και τους εκεί πολιτικούς, μια αντίληψη της εποχής των μouxτάρηδων, θα λέγαμε.

Από την άλλη, έχουμε την αντιπολίτευση να έχει κάνει το όλο ζήτημα θέμα μοιρασιάς δήμων, με όλες της κλασικές συμπεριφορές ανατολίτικου παζαριού.

Εισηγούμαι να σταματήσουν αμέσως οι διαβουλεύσεις. Να κατεβούν τα κόμματα, ή και ενδεχομένως οι τοπικοί συνδυασμοί με το πρόγραμμά τους και στο δεύτερο γύρο να γίνουν οι κατάλληλες προγραμματικές συγκλίσεις. Έτσι δεν γίνεται και στην «πολιτισμένη Ευρώπη»;

U

Όσα φέρνει ο άνεμος

και το internet

Αν μπορούσαμε να συρρικνώσουμε τον πληθυσμό της γης σ' ένα χωριό των 100 ανθρώπων με όλα τις ισχύουσες ανθρώπινες αναλογίες να παραμένουν οι ίδιες, θα είχαμε το εξής:

Θα υπήρχαν:

57 Ασιάτες, 21 Ευρωπαίοι, 14 από το Δυτικό Ημισφαίριο, νότιο και βόρειο, 8 Αφρικάνοι. 52 θα

ήταν γυναίκες, 48 άντρες, 70 δεν θα ήταν λευκοί, 30 θα ήταν λευκοί. 70

θα ήταν μη Χριστιανοί, 30 θα ήταν Χριστιανοί.

89 θα ήταν ετεροφυλόφιλοι, 11

θα ήταν ομοφυλόφιλοι. 6

άνθρωποι θα κατείχαν το 59%

του παγκόσμιου πλούτου και οι

έξι θα προέρχονταν από τις ΗΠΑ. 80 θα ζούσαν

σε σπίτια που δεν πληρούν τις στοιχειώδεις

προϋποθέσεις, 70 δεν θα μπορούσαν να διαβάσουν. 50 θα υπέφεραν από υποσητισμό, 1 θα ήταν

ετοιμοθάνατος, 1 θα γεννιόταν. 1 (ναι, μόνο ένας) θα είχε κολλεγιακή μόρφωση. 1 θα είχε δικό του computer.

Όταν κάποιος αντικρύσει τον κόσμο μας από μια τέτοια οπτική γωνία, γίνεται φανερό η ανάγκη για αποδοχή, κατανόηση και μόρφωση.

Το ακόλουθο έχει επίσης κάτι να δείξει: αν ξύπνησες αυτό το πρωί υγιής είσαι περισσότερο ευλογημένος από ένα εκα-

τομμύριο ανθρώπους, οι οποίοι δεν θα επιβιώσουν αυτή τη βδομάδα. Αν έχεις ζήσει ποτέ την εμπειρία του κινδύνου, τη μοναξιά της φυλακής, τον τρόμο των βασανιστηρίων, ή τους πόνους της πείνας, είσαι σε καλύτερη θέση από ότι 500 εκατομμύρια άνθρωποι στον κόσμο. Αν μπορείς να πας σε συγκεντρώσεις στην εκκλησία χωρίς να φοβάσαι για παρενόχληση, σύλληψη, βασανιστήρια, ή θάνατο είσαι πιο

τυχερός από ότι 3 δισεκατομμύρια άνθρωποι στον κόσμο. Αν

έχεις φαί στο ψυγείο, ρούχα στην τσάντα σου, μια

στέγη πάνω απ' το κεφάλι σου και ένα μέρος να κοιμάσαι, είσαι

πλουσιότερος από το 75%

αυτού του κόσμου. Αν έχεις χρήματα στην τράπεζα, ή στο πορτοφόλι σου, συμπεριλαμβάνεσαι στο 8%

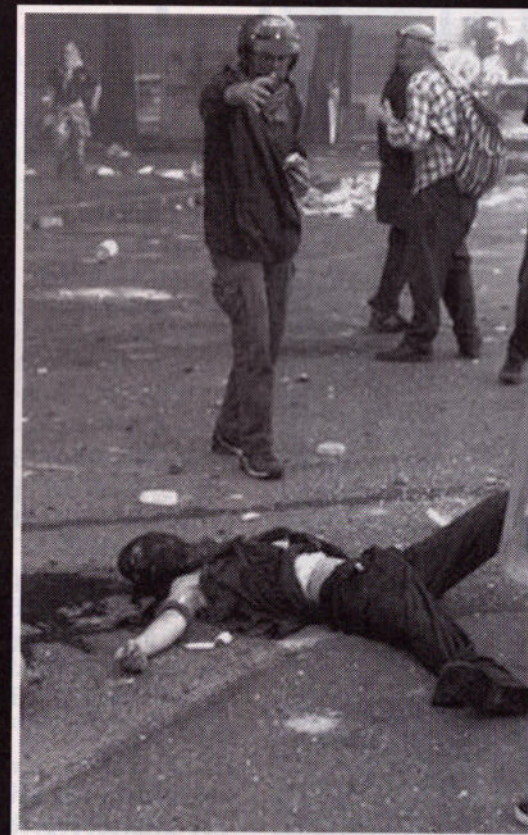
του παγκόσμιου πλούτου. Αν οι γονείς σου ζουν και είναι ακόμη παντρεμένοι είσαι πολύ σπάνιος, ακόμα και στις ΗΠΑ και στον Καναδά.

Αν μπορείς να διαβάσεις αυτό το μήνυμα, είσαι διπλά ευλογημένος, γιατί κάποιος σε σκεφτόταν και επιπλέον, είσαι πολύ πιο τυχερός από ότι πάνω από 2 δισεκατομμύρια άνθρωποι στον κόσμο που δεν μπορούν να διαβάσουν καθόλου.

Φάκελος

Το κίνημα ενάντια στη νεοφιλελεύθερη παγκοσμιοποίηση

Όταν άρχισαν οι διαδηλώσεις ενάντια στην νεοφιλελεύθερη παγκοσμιοποίηση πριν από μερικά χρόνια και σ' αυτές εντάσσονται ίσως και οι ευρωποιείες ενάντια στην ανεργία και την περιθωριοποίηση, ένα ερώτημα που αυθόρμητα ετίθετο ήταν: πρόκειται για τον επίλογο μιας Αριστεράς που πεθαίνει, ή πρόκειται για τον πρόλογο μιας Αριστεράς που γεννιέται; Όσο περνά ο καιρός φαίνεται ότι, παρά τα καινούργια διλήμματα και τις καινούργιες προτάσεις που κατατίθενται από τα κινήματα, καμιά Αριστερά δεν πέθανε και τίποτε το εντελώς καινούργιο δεν γεννιέται.

Κατά κάποιο τρόπο, θα λέγαμε, αποκαθίσταται μια ιστορική συνέχεια, η οποία φάνηκε για ένα διάστημα να σπάζει. Έτσι, έννοιες όπως ο καπιταλισμός, ο ιμπεριαλισμός, η οικονομική εκμετάλλευση, η κοινωνική δικαιοσύνη, ο μαρξισμός αποκαθιστούν τη θέση τους στο γραπτό και προφορικό λόγο, ενώ η αντίστροφη πορεία για το νεοφιλελευθερισμό ίσως να έχει αρχίσει. Στην Κύπρο, ως συνήθως, τα πράγματα καθυστερούν να φτάσουν, αλλά, απ' ότι φαίνεται, όχι τόσο όσο πριν.

Κ.Α.

AVANTI POPOLO BANDIERA ROSSA

Το ελπιδοφόρο μήνυμα της Γένοβας

Νεοκλή Συλικιώτη*

ΓΕΝΟΒΑ 2001 – Ένα πολύχρωμο πλήθος συρρέει απ' όλες τις γωνιές της Ευρώπης, από δεκάδες χώρες

του πλανήτη. Δεκάδες χιλιάδες άνθρωποι, εκπροσωπώντας εκατομμύρια, διαμαρτύρονται γιατί νιώθουν αποκλεισμένοι και θέλουν να μετρούν.

Στη Γένοβα ήταν παρόντες

οι παραδοσιακές δυνάμεις της εργασίας. Οι εργάτες, οι αγρότες και άλλα στρώματα εργαζομένων, με τις συνδικαλιστικές οργανώσεις τους και τις προτάσεις τους, που αναδείχτηκαν και σφυρηλατήθηκαν μέσα από σκληρούς ταξικούς αγώνες.

Ήταν εκεί τα κινήματα και εκπρόσωποι των λαών των αναπτυσσόμενων χωρών, που δέχονται το μεγαλύτερο βάρος και υφίστανται τις οδυνηρότερες συνέπειες της επίθεσης των δυνάμεων του πολυεθνικού κεφαλαίου.

Οι μετανάστες με τα συγκεκριμένα αιτήματά τους για να βγουν από την απαράδεκτη κατάσταση, στην οποία βρίσκονται σήμερα και να αποκτήσουν μια ισοτιμή θέση στις κοινωνίες των ξένων χωρών που ζουν και εργάζονται σήμερα.

Οι διανοούμενοι, οι άνθρωποι των Γραμμάτων, των Τεχνών, του Πολιτισμού και των Επιστημών δίδοντας το δικό τους ξεχωριστό στίγμα και χρώμα στις εκδηλώσεις και το

κίνημα.

Οι οργανώσεις των γυναικών, τα φεμινιστικά κινήματα, που παλεύουν για την άρση των διακρίσεων σε βάρος των γυναικών.

Τα κινήματα που αγωνίζονται για την προστασία του περιβάλλοντος και την οικολογική ισορροπία στο πλανήτη.

Τα κινήματα και οργανώσεις των νέων, που βρίσκονται στις πρώτες γραμμές των αγώνων κατά της κοινωνικής αναληθσίας, της κρατικής βίας και της κατασταλτικής μανίας.

Τέλος, έδωσαν μαζικά και συγκροτημένα το παρόν τους οι δυνάμεις της Κομμουνιστικής και της ευρύτερης Αριστεράς, με τα δικά τους οράματα, το ριζοσπαστισμό τους και τις προτάσεις για τα μεγάλα προβλήματα της εποχής μας.

Όλοι αυτοί, που βιώνουν στο πετσί τους την πρώτη δεκαετία της νέας τάξης πραγμάτων. Χρόνια, που η ψαλίδα μεταξύ πλουσίων και φτωχών, ακόμα και στα πιο αναπτυγμένα κρά-

τη της δύσης, ανοίγει συνεχώς και περισσότερο. Χρόνια, που έβαλαν τέλος στις αυταπάτες της ανάπτυξης προς όφελος του ανθρώπου. Χρόνια, που κατέρρευσαν οι μύθοι του «τέλους της Ιστορίας» και του «ξεπεράσματος των Ιδεολογιών».

Όσα έγιναν τη βδομάδα από τις 16 μέχρι τις 22 Ιουλίου στη Γένοβα, πριν από λίγα χρόνια ήταν αδιανόητα. Οι συζητήσεις με τη συμμετοχή διακεκριμένων επιστημόνων, πολιτικών, συνδικαλιστών, ακτιβιστών απ' όλο το κόσμο και πολύ περισσότερο οι διαδηλώσεις, με αποκορύφωμα τη μεγάλη διαδήλωση των 300 χιλιάδων το Σάββατο, έδειξαν ότι η νέα δυναμική, που μετά το Σιάτλ τέθηκε σε κίνηση, δεν είναι αναστρέψιμη.

Το κοινωνικό φόρουμ της Γένοβας, ομπρέλα 700 οργανώσεων απ' όλο τον κόσμο, έστησε με αρκετή επιτυχία μια μεγαλειώδη οργάνωση, πέτυχε ένα απaráμιλλο συντονισμό δράσης και ανέδειξε τους κοινούς παρονομαστές και στόχους πολύμορφων και αρκετά διαφορετικών κινήματων. Η οργάνωση και ο συντονισμός όλων των εκδηλώσεων και η πέραν της αναμενόμενης συμμετοχή ήταν τα ιδιαίτερα ποιοτικά στοιχεία που έκαναν τη διαφορά από κάθε άλλη προηγούμενη ανάλογη κινητοποίηση.

Και όλα αυτά παρά το πρωτοφανές κλίμα της αστυνομικής βίας, της καταστολής και της προβοκάτσιας, που έστησε η δεξιά Κυβέρνηση Μπερλουσκόνι, με τη σύμφωνο γνώμη και των άλλων ηγετών της σύναξης των G8. Η Ιταλική Κυβέρνηση επέλεξε το δρόμο της καταστολής πολύ πριν αρχίσουν οι διαδηλώσεις με τη μαζική προληπτική πολιτική.

Στη στρατοκρατούμενη Γένοβα στήθηκαν τείχη για να χωρίσουν τους κατατρομαγμένους ηγέτες από το λαό. Η δολοφονία του Κάρλο Τζιουλιάνι και η φασιστική αστυνομική βία σε βάρος ειρηνικών διαδηλωτών και δημοσιογράφων έδειξε τα όρια της δημοκρατίας τους. Λειτουργήσαν στα πρότυπα μιας κλασικής λατινοαμερικάνικης δικτατορίας.

Κατάργησαν μια από τις πιο βασικές αρχές της Ε.Ε., που προβάλλουν κατά κόρον με αρκετό καμάρι. Την ελεύθερη διακίνηση των πολιτών στις χώρες της Ε.Ε. Βέβαια δεν ανέστειλαν τη συνθήκη του Σιένκεν στο σύνολο της, όπως λανθασμένα προβάλλεται από μερικά ΜΜΕ, αλλά μόνο τις πρόνοιες που αφορούσαν στην ελεύθερη διακίνηση πολιτών. Δεν σεβάστηκαν ούτε συνταγματικές ελευθερίες, ούτε ανθρωπινά δικαιώματα και προπαντός το δικαίωμα του κάθε ανθρώπου να διαδηλώνει ειρηνικά, σε όποιο μέρος της Ε.Ε. επιθυμεί.

Και αυτά έγιναν με τη σύμφωνο γνώμη όλων των κυβερνήσεων της Ε.Ε., αφού οι υπουργοί Δημόσιας Τάξης μετά το Γκετεμπόργκ αποφάσισαν σειρά μέτρων για προστασία δήθεν των συνόδων κορυφής.

Στη Γένοβα αποδείχτηκε πέρα πάσης αμφιβολίας, ότι όσο δυναμώνει και μαζικοποιείται το κίνημα αντίστασης ενάντια στη νεοφιλελεύθερη παγκοσμιοποίηση και την ιμπεριαλιστική νέα τάξη πραγμάτων, τόσο ενισχύουν οι εκπρόσωποι του πολυεθνικού κεφαλαίου τους μηχανισμούς καταστολής, που τείνουν στο αυταρχισμό και ανοιχτά πλέον στο φασιστικό.

Ο ρόλος της Αριστεράς

Στη Γένοβα η Αριστερά με την οργανωμένη της έκφραση, με όλες τις τάσεις της και από την Ευρώπη και απ' όλο το κόσμο, έδωσε έντονα το παρόν της. Συνέβαλε ουσιαστικά στην επιτυχία των εκδηλώσεων και στη διαμόρφωση των θέσεων του κινήματος.

Βοήθησε να βαθύνει ο αντικαπιταλιστικός του χαρακτήρας και ανέδειξε το αξίωμα ότι αγώνας κατά της νεοφιλελεύθερης παγκοσμιοποίησης είναι δεμένος με τη πάλη για μια ριζική κοινωνική αλλαγή. Γιατί, όπως έγραψαν διαδηλωτές στους τοίχους της Γένοβας, «το πρόσωπο του καπιταλισμού δεν μπορεί να είναι ανθρώπινο». Μέσα από το κίνημα κατά της παγκοσμιοποίησης, η Αριστερά ξαναβρίσκει το νήμα της σχέσης της με τα κοινωνικά κινήματα και το διεθνισμό. Μετά τη Γένοβα το κίνημα με τη μεγάλη ακτινοβολία έχει κερδίσει την υποστήρι-

ξη της κοινής γνώμης σε πολλές χώρες και έχει καταφέρει να πολιτικοποιήσει χιλιάδες νέους αγωνιστές. Έχει ξαναδώσει ελπίδες και αισιοδοξία σε χιλιάδες απογοητευμένους αριστερούς.

Απ' αυτό το γεγονός και μόνο προκύπτει η ευθύνη της Αριστεράς, ιδιαίτερα της κομμουνιστικής Αριστεράς, συμπεριφερόμενη ισοτίμα απέναντι σ' όλα τα άλλα πολιτικά ρεύματα, μακριά από τάσεις ηγεμονισμού και δογματισμού, να μπολιάσει με το ριζοσπαστισμό της και με το όραμα της κοινωνικής αλλαγής το κίνημα, αλλά και να ανατροφοδοτηθεί από τις νέες ιδέες και τις εμπειρίες των πολύμορφων νέων κινήματων.

Σήμερα μπαίνει επιτακτικά μπροστά στην Αριστερά η πρόκληση να διαμορφώσει εναλλακτική πρόταση στο νεοφιλελεύθερο μοντέλο στην Ευρώπη και διεθνώς.

Ακριβώς αυτό ήταν και το αντικείμενο μαζικής εκδήλωσης - συζήτησης, που πραγματοποιήθηκε στη Γένοβα με πρωτοβουλία της ευρωκοινοβουλευτικής ομάδας της Ενωμένης Αριστεράς και της Κομμουνιστικής Επανίδρυσης, με θέμα «Η εναλλακτική Αριστερά και το κίνημα κατά της παγκοσμιοποίησης».

Χωρίς να υποτιμούμε το ρό-

λο και τη συμμετοχή σοσιαλδημοκρατών, οικολόγων, αριστεριστών χριστιανών και εκπροσώπων άλλων πολιτικών και ιδεολογικών ρευμάτων, εντούτοις πρέπει να σημειώσουμε ότι η μαζική και οργανωμένη παρουσία της κομμουνιστικής Αριστεράς στη Γένοβα ήταν αρκετά σημαντική και καθοριστική.

Σ' αυτή την κατεύθυνση καθοριστικός ήταν ο ρόλος της Κομμουνιστικής Επανίδρυσης, η οποία αναδείχτηκε σε ψυχή του κοινωνικού φόρουμ της Γένοβας και των εκδηλώσεων. Με τη μαζική κινητοποίηση των μελών και των φίλων της απ' όλη την Ιταλία, συνέβαλε αποφασιστικά στην επιτυχία της μεγάλης διαδήλωσης. Δεν είναι τυχαίο το γεγονός ότι το «avanti popolo bandiera rossa» κυριαρχούσε στις διαδηλώσεις, έβγαине από δεκάδες χιλιάδες στόματα ανεξάρτητα από την ιδεολογική ή φυλετική προέλευση.

Θα ήταν παράλειψη να μην αναφέρουμε και δύο λόγια για το ρόλο της σοσιαλδημοκρατίας. Με το ολοκληρωτικό πέρασμα της ηγεσίας των σοσιαλδημοκρατικών

κομμάτων στο στρατόπεδο του νεοφιλελευθερισμού έγινε εμφανές σε πολλές χώρες, ιδιαίτερα εκεί όπου κυβερνά η σοσιαλδημοκρατία, το χάσμα που χωρίζει την ηγεσία από τη βάση. Εκφράζεται ολοένα και περισσότερο ο διαχωρισμός της πολιτικής από την κοινωνική σοσιαλδημοκρατία.

Στη Γένοβα η ηγεσία, η πολιτική σοσιαλδημοκρατία, βρισκόταν στην αντίπερα όχθη. Με τους G8 και τους Μπλέρ - Σρέντερ - Ζιοσιέν να αποτελούν αναπόσπαστο μέρος και εκφραστές της νεοφιλελεύθερης παγκοσμιοποίησης. Από την άλλη, η κοινωνική σοσιαλδημοκρατία, στελέχη και μέλη των συνδικάτων (CGIL Ιταλίας, IG Metall Γερμανίας, ΓΣΕ Ελλάδας, TUI Βρετανίας κ.ά), της νεολαίας, των γυναικών, των αγροτών και διαφόρων άλλων κοινωνικών κινήματων έδωσαν μαζικά το παρόν τους στις εκδηλώσεις και διαδηλώσεις κατά της παγκοσμιοποίησης.

Η επόμενη μέρα

Παρά τις προβοκάτσιες, την ωμή αστυνομική βία, τους μηχανισμούς καταστολής και προπαγάνδας,

το κίνημα ενάντια στην νεοφιλελεύθερη παγκοσμιοποίηση

η Γένοβα έστειλε δυνατά το μήνυμα σε κάθε γωνιά του πλανήτη.

Το ελπιδοφόρο μήνυμα ότι είναι εφικτή η οικοδόμηση ενός μαχητικού, μαζικού, πλουραλιστικού, διεθνιστικού κινήματος αντίστασης και αμφισβήτησης της αλαζονείας της ηγεμόνευσης του κόσμου στο όνομα του κέρδους, της δύναμης και της αδικίας.

Ισχυρό κίνημα αμφισβήτησης σ' ότι εκπροσωπούν και εκφράζουν το G8, το Διεθνές Νομισματικό Ταμείο, η Παγκόσμια Τράπεζα, ο Παγκόσμιος Οργανισμός Ένωσης, το NATO και γενικά όλα τα όργανα σχεδιασμού και επιβολής, ακόμα και με τη δύναμη των όπλων, των αποφάσεων και των συμφερόντων του πολυεθνικού κεφαλαίου.

Οι μαζικές, πολύχρωμες και μαχητικές διαδηλώσεις και εκδηλώσεις της Γένοβας έδωσαν γροθιά στους G8 και τους μηχανισμούς τους. Το κίνημα κατά της παγκοσμιοποίησης έκανε ένα σημαντικό βήμα.

Μετά τη Γένοβα το κίνημα εισέρχεται σε μια καινούργια φάση, όπου πρέπει να κινηθεί γύρω από δύο κυρίως άξονες:

Πρώτος: Να υπάρξει αγωνιστική συνέχεια τοπικά, περιφερειακά και παγκόσμια. Ήδη στην Ιταλία δύο μέρες μετά τη λήξη των εκδηλώσεων έγιναν διαδηλώσεις στις περισσότερες πόλεις, ο πιο μαζικές τη τελευταία 25ετία. Σε αρκετές χώρες της Ευρώπης και της Αμερικής δόθηκε συνέχεια σ' αυτό που συνέβη στη Γένοβα με μαχητικές εκδηλώσεις και διαδηλώσεις.

Δεύτερος: Αξιοποιώντας την πείρα και τη γνώση που αποκτήθηκε από όσα έγιναν στη Γένοβα, να κάνουμε πιο αποτελεσματικό το συντονισμό των δυνάμεων που εναντιώνονται στη νεοφιλελεύθερη παγκοσμιοποίηση, στην ιμπεριαλιστική νέα τάξη πραγμάτων και την καπιταλιστική βαρβαρότητα.

Σήμερα είναι πιο ώριμα τα πράγματα για να διαμορφώσει το κίνημα κοινές προτάσεις ως το επόμενο βήμα στην έκφραση της εναντίωσης στους μηχανισμούς της παγκοσμιοποίησης. Σε κάθε

χώρα πρέπει να οικοδομηθεί ένα Κοινωνικό Φόρουμ.

Στη Κύπρο η Ομάδα Πρωτοβουλίας, που συγκροτήθηκε για τις εκδηλώσεις της Γένοβας, μπορεί και πρέπει να εξελιχθεί σε Κοινωνικό Φόρουμ και να συνδεθεί με το Παγκόσμιο Κοινωνικό Φόρουμ. Σ' αυτό το Φόρουμ έχει θέση η κάθε οργάνωση, κίνηση και ο κάθε άνθρωπος που νοιώθει την ανάγκη να πορευθεί κατά της νεοφιλελεύθερης παγκοσμιοποίησης και της νέας τάξης πραγμάτων.

Ξαναγεννιέται η ελπίδα ότι με την παγκοσμιοποίηση της αντίστασης ένας καινούργιος κόσμος, όπου οι άνθρωποι θα είναι πάνω από τα κέρδη, είναι εφικτός.

* Μέλος της Κεντρικής Επιτροπής ΑΚΕΛ. Εκπροσώπησε το ΑΚΕΛ στις εκδηλώσεις της Γένοβας.

Χαιρετισμούς από τη Γένοβα στο φίλο από το Σαλέρνο

Πέροι έτσι καιρός ήτανε που τα πίνανε σε μια βεράντα, θυμάσαι; Ήτανε λίγο πριν την κινητοποίηση της Πράγας. Από τότε ακολούθησαν η Νίκαια, το Νταβός, η πόλη του Κεμπέκ, το Γκέτεμποργκ και η φανταστική Γένοβα! Ένα «περιφερόμενο τσίρκο αναρχικών» κατά τον Μπλερ. Ένα παγκόσμιο αντικαπιταλιστικό κίνημα, λέμε εμείς. «Genoa Libera» ακούγεται η ιαχή 300.000 «μη εκλεγμένων» σε αντίθεση με τους «δημοκρατικά εκλεγμένους» κ.κ. Μπους, Μπλερ. Γένοβα! Μια πόλη αντίξια της παράδοσής της: η μόνη πόλη που απελευθέρωσαν οι παρτιζάνοι από τους Ναζί και όχι οι «Σύμμαχοι».

Το ψυχρά δολοφονημένο σώμα του Κάρλο Τζουλιάνι, του νεαρού αντικαπιταλιστή που «ποτέ δεν άντεχε την αδικία», γίνεται η παντιέρα του κινήματος, αλλά και τρανή απόδειξη ότι αυτό το κίνημα οι κρατούντες ούτε με σφαίρες δεν μπορούν να το σταματήσουν. Τα λόγια του πατέρα Τζουλιάνι προκαλούν ρίγη συγκίνησης και συνάμα οργή. Ατσάλωνουν την πεποίθηση πως όχι μόνο είναι εφικτός ένας άλλος κόσμος, αλλά ότι αποτελεί αδήριτη ανάγκη να χτίσουμε μια άλλη κοινωνία.

Να λοιπόν που το παλιό δίλημμα που έβαλε η Ρόζα πριν 100 χρόνια, Σοσιαλισμός ή Βαρβαρότητα, ξεδιπλώνεται μπροστά μας για άλλη μια φορά με ένα πλάγιο τίτλο QUO VADIS?

Καθιστός μπροστά στην τηλεόραση-ζάπινγκ... BBC, RAI, CNN. Κάποια στιγμή συγκρούσεις στην Piazza... ένας διαδηλωτής φορώντας την μαντίλα της Ιντιφάντα ρίχνει πίσω στους καραμπινιέροι το δακρυγόνο, ενώ ταυτόχρονα μια έκτακτη είδηση εμφανίζεται στην δεξιά πάνω γωνιά της οθόνης «στο Μπουένος Αϊρες μια τράπεζα καίγεται», μια διαδήλωση συμπάραστασης για τη Γένοβα. Να λοιπόν, δυο όψεις ενός παγκόσμιου κινήματος και δυο εικόνες έκφρασης του συνθήματος «Παγκοσμιοποιήστε την αντίσταση». AVANTI POPOLO!

27 Ιούλη 2001.

Φαίδωνας Βασιλειάδης

«Προλετάριοι όλου του κόσμου ενωθείτε»

Τάκη Κονή

Η προβολή από τα ΜΜΕ των βίαιων διαδηλώσεων κάθε φορά που συνέρχεται η ομάδα των G8, ή άλλο όργανο της παγκοσμιοποίησης της οικονομίας, αποκρύβει από την ανθρώπινη διανόηση μια σημαντική διάσταση των γεγονότων: την ταύτιση των ουσιαστικών επιδιώξεων των διαδηλώσεων με εκείνες των G8. Σίγουρα χρειάζεται επεξήγηση μια τέτοια απλοϊκή αντίκρουση της πιο κρίσιμης εξέλιξης της σύγχρονης παγκόσμιας ιστορίας. Οι τακτικές για συσκέψεις των πιο πλούσιων κρατών έχουν στόχο τον προβληματισμό για την καλύτερη δυνατή διαχείριση της παγκοσμιοποίησης της οικονομίας, ώστε αυτή η μη αναστρέψιμη εξέλιξη στον 21ο αιώνα να συνεχίσει και να επιταχύνει την πορεία της, χωρίς να έχει καταστροφικές για την ανθρώπινη ευημερία συνέπειες. Οι διαδηλώσεις αποτελούν διαμαρτυρία εν

άντια στα αρνητικά αποτελέσματα της παγκοσμιοποίησης, όπως εξελίσσεται σήμερα και φυσικά θα την ήθελαν να επιτυγχάνει πιο δίκαιη κατανομή του πλούτου που συσσωρεύεται, να μην καταστρέφει το περιβάλλον και να επωφελούνται από αυτήν οι φτωχές χώρες εξίσου με τις πλούσιες. Επομένως, οι επιδιώξεις ταυτίζονται, τουλάχιστο στο ιδεατό ή θεωρητικό επίπεδο, έστω κι αν υπάρχει διαφορετική διατύπωση από κάθε πλευρά και παρά το ανατίλεκτο γεγονός ότι οι πλούσιες χώρες των G8 δυσκολεύονται να υλοποιήσουν και κάποτε ηθελημένα εξουδετερώνουν τη θεωρητική επιδίωξή τους, γιατί τα συμφέροντα των χωρών τους και ιδιαίτερα των μεγάλων οικονομικών δομών των χωρών τους δεν συμβαδίζουν με τη θεωρητική επιδίωξή τους. Αυτό το τελευταίο είναι που κάνει μέρος των διαδηλώσεων να αντιτίθενται γενικά στην παγκοσμιοποίηση ως φαινόμε-

νο και είναι γνωστό ότι μερικοί από τους διαδηλωτές δεν συμφωνούν ότι είναι μη αναστρέψιμη εξέλιξη της εποχής μας, αλλά είναι ένα κακό που πρέπει να καταπολεμηθεί. Κατά την άποψή μου η προσέγγιση αυτή είναι εξωπραγματική. Η παγκοσμιοποίηση της οικονομίας άρχισε να συντελείται και χωρίς να ήταν ιδεολογική επιδίωξη οποιασδήποτε οργανωμένης ομάδας ανθρώπων. Όπως θα έλεγε και ο Μαρξ, η κοινωνική συνείδηση (που διαμορφώνει και αναπαράγει τις ιδεολογίες) έρχεται ως εποικοδόμημα των ήδη υπαρκτών, ή σε εξέλιξη οικονομικών δεδομένων και αλλαγών. Με μια σύγχρονη επιστημολογική προσέγγιση και ανεξάρτητα από τις επιθυμίες και ερμηνείες μας, η παγκοσμιοποίηση είναι νομοτελειακή εξέλιξη που συναρτάται με το γεγονός ότι οι δομές της παραγωγής και του εμπορίου είναι «ανοικτά συστήματα» (έννοια δανει-

σμένη από τη βιολογία), που πρέπει, όπως όλα τα ζωντανά συστήματα, να αναπτύσσονται ή να μεγαλώνουν, ειδημή πεθαίνουν. Και μεγαλώνοντας χρειάζονται οικονομικό χώρο, πέρα από τα σύνορα του σύγχρονου εθνικού κράτους. Όπως είναι σε όλους γνωστό, το πρώτο αποτέλεσμα και η πρώτη προσπάθεια για οργάνωση και χειραγώγηση αυτής της νομοτελειακής ανάπτυξης και μεγέθυνσης ήταν ο ιμπεριαλισμός, που σωστά, για την εποχή τους, αντίκρουσαν οι μαρξιστές ως την ανώτατη μορφή εξέλιξης του κακού καπιταλισμού. Γιατί εκείνη η προσπάθεια έγινε απρόκαλυπτα, με βάση τον ανήθικο στόχο της εκμετάλλευσης των υπανάπτυκτων και αδύνατων χωρών από μέρους των πλούσιων και οικονομικά αναπτυσσόμενων δυνάμεων της εποχής. Και είναι κυρίως αυτό το στοιχείο, που φυσικά οδήγησε αυτή την πρώτη προσπάθεια σε παταγώδη αποτυχία και, ό-

πως είναι σε όλους γνωστό, τα ιμπεριαλιστικά οικοδομήματα να καταρρεύσουν το ένα μετά το άλλο μέσα σε μια περίπου δεκαετία στα μέσα του περασμένου αιώνα. Λίγες μόνο δεκαετίες μετά την αποτυχία του ιμπεριαλισμού, ζήσαμε την αποτυχία μιας άλλης πρώτης προσπάθειας χειραγώγησης της παγκοσμιοποίησης προς όφελος των φτωχών και των αδυνάτων. Τα σοσιαλιστικά οικοδομήματα κατέρρευσαν το ένα μετά το άλλο στις αρχές της τελευταίας δεκαετίας του περασμένου αιώνα. Το «πρωτόγονο» κομμουνιστικό σύνθημα «Προλετάριοι όλου του κόσμου ενωθείτε» δεν προσέγγισε καν την πραγματώσή του, ενώ είναι γνωστό πως είχε ήδη εγκαταλειφθεί από τους εμπνευστές του πριν αποδειχθεί η αποτυχία του. Αυτή η αντίπαλη προσπάθεια α-

πέτυχε, κυρίως γιατί είχε γίνει συνειδητά και κατ'αντίθεση προς την μαρξιστική θεωρία, η οποία απαιτεί την εδραίωση της οικονομικής υποδομής πριν από τη συνειδητή διαμόρφωση της ιδεολογίας για χειραγώγηση αυτής της υποδομής, όπως ανέφερα και πιο πάνω. Αναγνωρίζω και απολογούμαι για την πολύ πυκνή ανασκόπηση δύο αιώνων εξέλιξης της ανθρωπότητας που έκανα και που ομολογουμένως αφήνει πολλά κενά και μπορεί να δυσκολέψει τον αναγνώστη. Επιδίωξή μου ήταν να δώσω με πολλή συντομία το επιστημονικό φόντο για τα πιο κάτω βασικά στοιχεία μιας σωστής προσέγγισης της παγκοσμιοποίησης, που συντελείται στον αιώνα μας.

Οι εκπρόσωποι και οι δομές του καπιταλισμού όλου του κόσμου δεν «ιδεολόγησαν» για να ενωθούν, αλλά τους ένωσε η ομηή πραγματικότητα της ενοποίησης της παραγωγής και του εμπορίου σε παγκόσμια κλίμακα. Και προχωρούν τώρα συνειδητά (και με μια «μαρξιστική νομοτελεια»!!) στη θεσμοθέτηση οργάνων και διαδικασιών για ενιαία παγκόσμια δράση. Ωστόσο η παγκοσμιοποίηση της οικονομίας, που υποστηρίζουν και προωθούν, αναπόφευκτα συνοδεύεται από άλλες «παγκοσμιοποιήσεις», της κουλτούρας, των ιδανικών και των αξιών. Η ραγδαία εξέλιξη της τεχνολογίας και της πληροφορικής ενισχύουν αυτές τις «παγκοσμιοποιήσεις». Διαμορφώνεται, έτσι, η υποδομή για επαναφορά του «πρωτόγονου» συνθήματος με διαφοροποιημένο το περιεχόμενο του σε προσαρμογή με τις σημερινές συνθήκες. Δεν είναι πια οι προλετάριοι του Μαρξ, αλλά πολλές

ομάδες «προλετάρων» που αντιτίθενται στην ανηθικότητα της εκμετάλλευσης και τη μοιρολατρική, αναχρονιστική υποταγή στην ΑΓΟΡΑ σαν μια καινούρια θεότητα, που παντοδύναμα διαμορφώνει και κυβερνά τον κόσμο. Πολλές ομάδες ανθρώπων που τους ενώνει η πίστη στην ανθρώπινη διάνοια, την ανθρώπινη ελευθερία και τη δυνατότητα των κοινωνικών δομών να κατευθύνουν, με ψύχραιμη και σωστή επιλογή της κατάλληλης στιγμής στην ιστορική εξέλιξη, την παγκόσμια διαχείριση του πλανήτη πάνω σε βάσεις ηθικές, δίκαιες και αναπτυξιακά αειφόρες. Και με κυρίαρχη, εξουσιαστική και καθοριστική δύναμη τον άνθρωπο και τις κοινωνικές δομές που μπορεί να διαμορφώσει σε εθνικό και παγκόσμιο επίπεδο. Η παγκόσμια κυβέρνηση, δημοκρατική, ηθική και δίκαιη δεν είναι και δεν πρέπει να είναι μακριά. Φτάνει να επιδιωχθεί συστηματικά και με παγκόσμια ενοποιημένη την φωνή και τη δράση όσων τη επιδιώκουν.

Παγκοσμιοποίηση και Αντίσταση: Για το Κοινωνικό Φόρουμ της Κύπρου

Νίκου Τριμκλιωτή

Ο Απόηχος της Γένοβας και η Κύπρος

Ζούμε τον απόηχο της Γένοβας. Οι δονήσεις είναι τόσο ισχυρές που δεν έχουμε πλέον την ευχέρεια να τις αγνοούμε. Δεν αναφέρομαι μόνο στο τραγικό θάνατο του νεαρού διαδηλωτή από τις σφαίρες των φονιάδων-καραμπινιέρηδων, έστω κι αν ήταν αυτό το τραγικό συμβάν που προκάλεσε «συγκίνηση» σε διάφορους, προηγουμένως άσχετους με το τί συμβαίνει στο κόσμο. Οι 300.000 και πλέον διαδηλωτές από όλο το κόσμο στη Γένοβα προηγουμένως οι χιλιάδες στο Γκέθεμπορκ, τη Πράγα, το Σιάτλ και προσεχώς οι διαδηλωτές στο Ντέρμπαν της Νοτίου Αφρικής, όπου θα πραγματοποιηθεί το παγκόσμιο συνέδριο ενάντια στο ρατσισμό από τα Ηνωμένα

Έθνη, καταδεικνύουν τις διαστάσεις του ζητήματος. Είναι πλέον πασιφανές ότι επανέρχεται στο προσκήνιο κάτι που πολλοί είχαν θαμμένο «στον κάλαθο της ιστορίας»: Ο κοινωνικός διεθνισμός, δηλαδή η διεθνιστική αλληλεγγύη των λαών ενάντια στη καταπίεση, την οικονομική ολιγαρχία και εκμετάλλευση ενάντια στη (καπιταλιστική) παγκοσμιοποίηση. Η αντίδραση στη παγκοσμιοποίηση είναι πράγματι «η πιο σημαντική πολιτική εξέλιξη μετά την κατάρρευση του υπαρκτικού σοσιαλισμού», όπως διαπιστώνει ο Μουζέλης: «Είναι μπερδεμένα τα πράγματα», δήλωσε για τη Γένοβα ο Ιταλός ριζοσπάστης Τόνι Νέγκρι^[1] κι έχει κάπως δίκαιο. Κι όμως αυτό το «μπερδεμα» είναι που κάνει τόσο ενδιαφέρον, τόσο δυναμικό και τόσο ρευστό αλλά και τόσο ευρύ το κίνημα κατά της παγκοσμιοποίησης. Πρόκειται για μια ανομοιογενή

αλλά στέρεα συμμαχία στη βάση της δράσης σε διεθνή κλίμακα. Αυτό που δυσκολευόμαστε να κατανοήσουμε είναι ο δυναμισμός της αυτονομίας η οποία όμως έχει και οργάνωση. Γίνονται οι συζητήσεις, οι αναγκαίες ζυμώσεις και διαμορφώνονται οι συγκεκριμένες κινήσεις. Υπάρχει «οργάνωση» αλλά όχι γραφειοκρατική δομή, η οποία επιτρέπει στη πληθυντική Αριστερά, στην οικολογία και τα άλλα αντι-καταπιεστικά και εναλλακτικά κινήματα να συμμετέχουν ενεργά και δυναμικά. Επομένως πρόκειται για μια νέου τύπου οργανωτική φόρμα η οποία φαίνεται να είναι αποτελεσματική. Στο κίνημα αυτό υπάρχει σαφέστατα κατεύθυνση, υπάρχει η αναγκαία κίνηση, συνέχεια και συνέπεια. Έχει ξεκινήσει μια διαδικασία, ίσως μιλούμε για το παλιό «ντόμινο εφέ»... Αλλά αν αυτό θα μετεξελιχθεί σε ένα παγκόσμιο κίνημα ικανό να αλλάξει τον κόσμο, αυτό

είναι κάτι που θα δείξει η ίδια η ζωή. Πάντως κάτι νέο και ελπιδοφόρο γεννιέται. Πρόκειται για λαϊκή κινητοποίηση, ένα κοινωνικό κίνημα αντίστασης προς τι όμως; Ενάντια στη «παγκοσμιοποίηση», ποια παγκοσμιοποίηση;

Η «εποχή των άκρων», δηλαδή των οξυμένων ανακατατάξεων, των πολώσεων, της πρωτοφανούς βίας του εικοστού αιώνα όπου ο κόσμος είχε τρομακτικές εμπειρίες:

Αλματώδη ανάπτυξη, τεράστια φτώχεια κι ανισότητα δίπλα στη χλιδή και την παντοδυναμία, τεχνολογική επανάσταση και κοινωνική πρόοδος δίπλα στον υποσιτισμό και την υπανάπτυξη, δύο παγκόσμιους πολέμους και ένα τρίτο παρατεταμένο που σύντριβε καθημερινά χιλιάδες, την άνοδο και πτώση του φασιστικού φαινομένου, τον ψυχρό πόλεμο, τις μαζικές μεταναστεύσεις και κινήσεις πληθυσμών, την πρώτη επιτυχημένη σοσιαλιστική επανάσταση που είδαμε μετά να καταρρέει και την μονοκρατορία του ΝΑΤΟ... Όλα αυτά τα τόσο πρόσφατα σ' ένα αιώνα που χαρακτηρίστηκε σαν ο πιο ακραίος και ο πιο μικρός αιώνας της ιστορίας.^[2]

Τι είναι Παγκοσμιο- ποίηση;

Τί σημαίνει όμως παγκοσμιοποίηση, ποια μορφή παίρνει; Ποια πρέπει να είναι η μορφή αντίστασης; Να μας πάλι στην ανάγκη να μπούμε στο παιχνίδι των ορισμών. Ο όρος αυτός προκαλεί συσκότιση και συγχέεται με άλλους που στη

πραγματικότητα εκφράζουν διαφορετικά φαινόμενα: όπως με τον όρο διεθνοποίηση, διεθνισμός, οικουμενικότητα και οικουμενισμός. Το κοινό αυτών των όρων με την παγκοσμιοποίηση είναι το διεθνικό ή το υπερ-εθνικό στοιχείο, δηλαδή η υπέρβαση, μετάβαση πέραν του εθνικού, πέραν των εθνικών συνόρων. Αλλά ως εκεί. Συχνά για χάριν της απλοποίησης η παγκοσμιοποίηση αναφέρεται σαν η ροπή προς ενοποίηση του κόσμου στον οικονομικό, πολιτικό, κοινωνικό και πολιτιστικό τομέα.

Ο Γκίντενς για παράδειγμα, ο οποίος είναι θιασώτης της παγκοσμιοποίησης και θεωρείται «ιδεολογικός πατέρας» του λεγόμενου «τρίτου δρόμου», αποκαλεί το φαινόμενο αυτό «ένα σύνθετο πλέγμα διαδικασιών το οποίο καθοδηγείται από ένα κράμα πολιτικών και οικονομικών παραγόντων»^[3]. Πρώτα υπάρχει έντονα το στοιχείο της αλληλεξάρτησης, κι όχι

μόνο από οικονομικής άποψης, όπου ο Γκίντενς είναι της άποψης ότι σε επίπεδο χρηματαγορών υπάρχει «μια πλήρης παγκοσμιοποιημένη οικονομία» κόντρα στους Hirst και Thompson^[4] που δείχνουν την υπερβολή στις συναλλαγές. Σημαντικότερες κατά τον Γκίντενς είναι οι «χρωροχρονικές μεταβολές στη ζωή μας» όπου μακρινά συμβάντα, οικονομικά και μη, μας επηρεάζουν πολύ πιο άμεσα και πιο γρήγορα απ' ότι στο παρελθόν. Αυτό συνδέεται με μια σειρά από μεταβολές στη καθημερινότητα:

- Επανάσταση στη τεχνολογία
- Κλονισμός θεσμών
- Αλλαγή στη μορφή και τρόπο λειτουργίας του κράτους

Όλα όσα έχουν αναφερθεί είναι «απλά» και εύκολα μπορούν να κατανοηθούν. Πάνω σ' αυτά βασίζονται και οι ηλίθιες αντιδράσεις από τους διάφορους «διανοούμενους» της Δεξιάς: «Είστε ενά-

ντια σ' όλες αυτές τις εξελίξεις που βελτιώνουν τη ζωή μας; Είστε ενάντια στη πρόοδο κι ανάπτυξη;» Η απάντησή μας είναι όπως σ' όλα σχεδόν τα ερωτήματα ότι τα πράγματα είναι πολύ πιο σύνθετα κι ενδιαφέροντα. Πάνω απ' όλα δεν είναι τόσο «αθώα». Πολύ σωστά ο Μπουρντιέ διαπιστώνει:

«Η ίδια η λέξη είναι επικίνδυνη τόσο διανοητικά όσο και πολιτικά γιατί είναι τόσο διαφορετική. Μπορεί να κατανοηθεί ως ένα είδος ενοποίησης, ειρηνικής ενσωμάτωσης. Αυτό που λησμονούμε είναι ότι η ενσωμάτωση είναι συχνά η προϋπόθεση της κυριαρχίας... Η οικουμενική αυταπάτη της ενοποίησης συγκαλύπτει την ιμπεριαλιστική επιβολή μιας κυριαρχίας που είναι η κυριαρχία μια μικρής διεθνούς χρηματιστών, η οποία τώρα κυριαρχείται από τις ΗΠΑ»^[5].

Για τον Μπουρντιέ είναι φανερό ότι η επίκληση της παγκοσμιοποίησης

δεν είναι μια «ουδέτερη» περιγραφή της πραγματικότητας έχει συγκεκριμένη χρήση: Ενάντια στους Ευρωπαίους και άλλους εργάτες για φτηνότερη εργατική δύναμη. Χαρακτηριστικά αναφέρει ότι «πάνω απ' όλα είναι νομιμοποιητικός μύθος»⁽⁶⁾ ο οποίος όμως έχει πραγματική υφή στις χρηματιστηριακές αγορές.

Εδώ πρέπει να εξετάσουμε έστω και σχηματικά την ευρύτερη κοινωνική πραγματικότητα σε παγκόσμιο επίπεδο.

Επισημάνσεις για τη σύγχρονη Πλανητική Πραγματικότητα

Οι τεράστιες οικονομικές, κοινωνικές και πολιτικές κρίσεις στις φτωχότερες χώρες του πλανήτη όπου διαιωνίζονται τα προβλήματα του χρέους, της φτώχειας και της εξάρτησης από την Δύση.

Η κατάρρευση των καθεστώτων στις χώρες της Ανατολικής Ευρώπης που προκάλεσε ένα τεράστιο πολιτικό και ιδεολογικό κενό, πράγμα που συνέτεινε στην όξυνση της οικονομικής κρίσης και στην ώθηση πολλών ομάδων προς την απόγνωση και τον ρατσιστικό εξτρεμισμό. Η ανατολική Ευρώπη λειτουργεί ουσιαστικά σαν αποικία μέσα στην ίδια την Ευρώπη, από τη Δυτική Ευρώπη.

Οι οξυμένες οικονομικές και πολιτικές κρίσεις στις ίδιες τις πλουσιό-

τερες χώρες έχουν ως αποτέλεσμα την αύξηση της ανεργίας, τη διευρύνση του ταξικού χάσματος και τον κοινωνικό αποκλεισμό πολλών οικονομικών και εθνοτικών ομάδων οι οποίες αναπόφευκτα ωθούνται προς τα άκρα. Η ολοκληρωτική καταστροφή γεωγραφικών περιοχών και των κοινοτήτων που τις αποτελούν ωθεί κυρίως τους νέους σε κρίσεις ταυτότητας και κινήσεις απόγνωσης⁽⁷⁾.

Η άνοδος φαινομένων πολιτισμικής και εθνοτικής ετερότητας, τα οποία έρχονται ως αντίδραση στην τάση για παγκοσμιοποίηση, που αντιμετωπίζεται από τις ομάδες αυτές αφενός ως ισοπέδωση των εθνοτικών τους ιδιαιτεροτήτων και ταυτοτήτων και αφ' ετέρου ως επιστέγασμα της οικονομικής ηγεμονίας των πλουσιότερων χωρών επ' αυτών. Την αντίδραση αυτή των επηρεαζόμενων κοινωνικών-εθνοτικών ομάδων εκμεταλλεύονται οι διάφορες εθνικιστικές ομάδες που τις ωθούν προς τα άκρα.

Φυσικό αντίβαρο είναι η διεθνιστική αριστερή προσέγγιση ως εναλλακτική λύση, που μπορεί να δώσει απαντήσεις στις ανησυχίες των κοινοτικών και εθνοτικών ομάδων με την άρθρωση αυτού του πολιτικού λόγου που βασίζεται στην κοινωνική ισότητα, στην ισότιμη και δίκαιη συμμετοχή των κοινωνικών τάξεων και εθνοτικών ομάδων στην εξουσία και εξισορρόπηση στην κατανομή του πλούτου, της κοινωνικής αλληλεγγύης και της ορθολογιστικής οικονομικής ανάπτυξης. Η κρίση της Ευρωπαϊκής αριστεράς και η αδυναμία της να αρθρώσει αυτόν τον πολιτικό λόγο αφήνει

ένα κενό που η «φιλελεύθερη» δημοκρατία αδυνατεί να λύσει.

Η Παγκοσμιοποιημένη Φτώχεια ή η Φτώχεια της Παγκοσμιοποίησης

«Η συνάντηση της Γένοβας και η κινητοποίηση των μη κυβερνητικών οργανισμών εναντίον του είδους της παγκοσμιοποίησης που οι πολιτικές ηγεσίες των πλουσίων χωρών προωθούν, ξαναφέρνει στην επικαιρότητα τη διαμάχη γύρω από τις ραγδαία αυξανόμενες ανισότητες που η απελευθέρωση των παγκόσμιων αγορών δημιουργεί».

Με αυτά τα λόγια ξεκινά το άρθρο του για το εμπόριο της φτώχειας ο θεωρητικός του ελληνικού «τρίτου δρόμου», Νίκος Μουζέλης (Νέες Εποχές, Το Βήμα 22/7/01). Μάλιστα παρουσιάζει με τον πιο ανάγλυφο τρόπο ότι, οι οικονομικές ανισότη-

τες στο κόσμο είναι τέτοιων διαστάσεων όπου τα 4/5 του πληθυσμού της γης ζουν στη μιζέρια, ενώ από την άλλη παράγεται πρωτοφανής πλούτος. Η παγκοσμιοποίηση «δημιουργεί ένα μικρό αριθμό Κροίσων που συγκεντρώνουν στα χέρια τους το μεγάλο μέρος των οικονομικών πόρων του πλανήτη, ενώ συγχρόνως αφήνει εκτός του πλέγματος της ευημερίας τη συντριπτική πλειονότητα του πληθυσμού της γης (περίπου τα 4/5)». Αναφέρθηκα συγκεκριμένα στο Μουζέλη γιατί ενώ κάνει σωστές διαπιστώσεις για την κρισιμότητα της κατάστασης, προτείνει λύσεις που ουσιαστικά αναπαράγουν παρά επιλύουν τα προβλήματα. Κατά την Γένοβα, στην οποία συμμετείχε μάλιστα, παρουσιάστηκε και σαν ένθερμος υποστηρικτής των διαδηλωτών, πλην όμως θέλησε να απαλλαγούν από τον ριζοσπαστισμό τους, προτείνοντας όπως «τα νέα κινήματα αποβάλουν δύο παιδικές ασθένειες: τη βία και την ουτοπία» («Βία και Ουτοπία», Νέες Εποχές, Το Βήμα 29/7/01).

Η Φτώχεια μας αλά Κυπριακά

Η «Φτώχεια μας», δηλαδή η φτώχεια που ανήκει Σ' ΟΛΟΥΣ, αλλά που βιώνεται μόνο από αυτούς που είχαν την ατυχία, δεν είναι προσωρινός «επισκέπτης», που έρχεται για να φύγει. Είναι εδώ για να μείνει. Είναι εδώ για να φαίνεται. Κι αυτό γιατί το 10% των Κυπρίων που βιώνουν μια πενιχρή ζωή με εισόδημα κάτω από τα όρια φτώχειας, σύμφωνα πάντα με επίσημα στοιχεία που δημοσιεύτηκαν τον περασμένο μήνα, δεν έπρεπε να μας σοκάρει, τουλάχιστον υπό μία έννοια, διότι σαν Αριστερά ουδέποτε ασπαστήκαμε τις ψευδο-θεωρίες περί εξάλειψης των ταξικών διαφορών και της φτώχειας. Από την άλλη όμως υποθέταμε, λογικά θα λέγαμε, ότι με τον 21ο αιώνα δεν θα 'χαμε και μιζέρια. Μπορεί να υπάρχει και να «λειτουργεί» κανονικά το εκμεταλλευτικό καπιταλιστικό σύστημα, αλλά τουλάχιστον δεν υπάρχει πείνα και φτώχεια, υποθέταμε. Στο κάτω-κάτω κι αυτά που θεωρούμε σαν εργατικά κεκτημένα, τις κρατικές παροχές, τα δικαιώ-

ματα που έχουμε δεν «δόθηκαν» από ελεημοσύνη, αλλά σαν αποτέλεσμα κοινωνικών αγώνων και θυσιών. Υποθέταμε λοιπόν φυσιολογικά στον αιώνα της υψηλής τεχνολογίας, των κομπούτερ, του ΧΑΚ και της χλιδής και πολυτέλειας, ότι εξαλείφθηκε και η φτώχεια τουλάχιστον από το νησί μας (γιατί η φτώχεια, στον πλανήτη κάθε άλλο παρά έχει εξαλειφτεί). Ε, λοιπόν πέσαμε έξω.

Σοκ λοιπόν, κι η «ωραία βιτρίνα» που πουλάμε στους εντός, εκτός, τουρίστες και λοιπούς επισκέπτες, χάλασε. Υπάρχουν κι οι επιτηδείοι, κι άλλοι όχι από επιτηδεότητα, αλλά γιατί βρισκόμαστε εγγκλειστοί στον μικροαστικό κοσμάκη τους, που ρωτούν: «Μα, τί είναι φτώχεια τέλος πάντων σήμερα. Όλοι περνούμε καλά στην Κύπρο». Ή το άλλο το ακόμα πιο κουφό, ο λεγόμενος «λαϊκός καπιταλισμός», του «σήμερα είμαστε όλοι καπιταλιστές, όλοι έχουμε μετοχές», για να μην πω ότι άκουσα και το άλλο «είμαστε όλοι κομμουνιστές, όλοι συμμετέχουμε στην κερδοσκοπία και διαχείριση»....

Ο Μύθος της «Άυλης Οικονομίας»

Ο μύθος της λεγόμενης «μετα-οικονομίας», που υποτίθεται ότι δεν έχει «βάρος», σάμπως και δεν αποτελείται από «ύλη», αφού πλέον είναι «βασισμένη στην γνώση», της «οικονομίας των πλήκτρων, της «cyber-οικονομίας» καταρρέει. Υλικές, πραγματικές σχέσεις καθορίζουν την συγγνή πραγματικότητα, παράγουν την κοινωνική ανισότητα, την μιζέρια και την εξαθλίωση. Δεν χρειάζεται να ενδιαιτήσουμε και πολύ για να κατανοήσουμε την παραγωγή της φτώχειας ως αποτέλεσμα του ανταγωνιστικού καπιταλιστικού συστήματος.

Κύπρος

Οι τουλάχιστον 70,000 είναι μάρτυρες της πραγματικότητας αυτής. Αλλά αυτό το λεγόμενο «10%», αποτελεί υποβάθμιση του όλου σκηνηκού παραγωγής της φτώχειας.

Σίγουρα όμως υποτιμά κατά πολύ την έκταση

του προβλήματος, γιατί περιλαμβάνει μόνο αυτούς που έχουν σαν μηνιαίο εισόδημα μόνο Κ.Λ. £200. Τί γίνεται με αυτούς που τα εισοδήματά τους είναι 201, 202, 203 μέχρι 300-350; Αυτοί δεν είναι «φτωχοί» μήπως; Η μέθοδος διακρίβωσης, με αριθμητικά μέσα, ποσοτικά, το μέγεθος του κοινωνικού προβλήματος πάντα δημιουργεί αυτά τα «κενά». Η έκταση δηλαδή του προβλήματος υποτιμάται. Είναι δηλαδή πρόβλημα γενικότερα χαμηλών εισοδημάτων και κοινωνικής ανισότητας. Πώς κατανέμεται το εθνικό εισόδημα της χώρας μας, ποιο ποσοστό απολαμβάνει τι;

Βέβαια δεν λέμε ότι υπάρχει και πείνα ή υποσιτισμός, όπως υπάρχει στις χώρες του «Νότου», για να εξηγουμαστε κιάλας, γιατί σίγουρα υπάρχουν εισοδήματα που έρχονται από πηγές άλλες που δεν έχουμε στοιχεία, όπως υπάρχουν και μορφές κοινωνικής αλληλεγγύης που δεν λογαριάζουμε στους υπολογισμούς μας.

Επιτρέπεται όμως σε μια χώρα που κομπάζει ότι δεν ανήκει πλέον στις αναπτυσσόμενες χώρες, να επικαλείται «ανεπίσημες πηγές εισοδήματος» για να καλύψει την πραγματικότητα των πολύ χαμηλών εισοδημάτων για σημαντική μερίδα του πληθυσμού της; Η αλήθεια είναι ότι οι «κλασικές φόρμουλες», δηλαδή η οικονομική ορθοδοξία της αγοράς έχει φανερά αποτύχει ή τουλάχιστο εμπεριέχει την φτώχεια σαν εγγενές στοιχείο του συστήματος.

Η Αθλιότητα της Οικονομικής Ορθοδοξίας

Και να λοιπόν που τα οικονομικά δεν μας λένε τίποτε. Βέβαια ας αφήσουμε τους ειδήμονες να μας πουν από μόνοι τους. Ο Paul Omerod (The Death of Economics, 1993) σ' ένα έξοχο βιβλίο του συμπεραίνει:

«...τα ορθόδοξα οικονομικά είναι εν πολλοίς ένα κενό δοχείο. Κατανοούν τον κόσμο περίπου όπως οι φυσικές επιστήμες τον Μεσαίωνα».

Αυτά γιατί οι οικονομικές θεωρίες του παρελθόντος απέτυχαν να «επιλύσουν» τα οικονομικά-κοινωνικά προβλήματα του καπιταλισμού. Τα περί απλής διαχείρισης της οικονομίας, όπως διατυμπάνιζε θριαμβευτικά ο Φράνσις Φουκουγιάμα στο βιβλίο του, Το Τέλος της Ιστορίας και Ο Τελευταίος Άνθρωπος, μετά την κατάρρευση της ΕΣΣΔ, εξανεμίζονται καθημερινά. Ο Omerod διαπιστώνει την έκταση και το βάθος της κρίσης σήμερα, δηλαδή την τελευταία δεκαετία:

«Η παγκόσμια οικονομία βρίσκεται σε κρίση. Η ανεργία στην Δυτική Ευρώπη ανέρχεται στα 20 εκατομμύρια. Η Αμερική αντιμετωπίζει τα σοβαρά προβλήματα του διπλού ελλείμματος. Τεράστιοι

τομείς της πρώην Σοβιετικής αυτοκρατορίας βρίσκονται στα πρόθυρα της καταστροφής. Οι Ιαπωνικές εταιρείες, που αντιμετώπιζαν μια από τις βαθύτερες κρίσεις από τον πόλεμο, βρίσκονται στα πρόθυρα της αποκήρυξης της παραδοσιακής και βαθιά ριζωμένης κοινωνικής σύμβασης που θέλει επί ζωής εργοδοσία...»

Το ότι οι «ορθόδοξοι οικονομολόγοι» βρίσκονται εκτός πραγματικότητας, στον κόσμο τους, δεν είναι βέβαια είναι κάτι το καινούριο. Από τον 19^ο αιώνα ο Μαρξ στο βιβλίο του, Η Αθλιότητα της Φιλοσοφίας, με την χαρακτηριστική ειρωνεία του παρατηρούσε:

«Οι οικονομολόγοι είναι όπως τους θεολόγους... Κάθε θρησκεία εκτός από την δική τους είναι δημιουργήμα του ανθρώπου, ενώ η δική τους θρησκεία έχει θεϊκή καταβολή».

Κι αυτό είναι κι ένα από τα κυρίαρχα προβλήματα της σημερινής κοινωνικής και πολιτικής πραγματικότητας: Η δεσπόζουσα Οικονομική Ορθοδοξία, που βασίζεται ακριβώς σε λανθασμένες υποθέσεις, δεν επιδέχεται καμία αμφισβήτηση, γιατί αν καταρρεύσει καταρρέει μαζί της και ολόκληρο το κοινωνικό-οικονομικό οικοδόμημα που στηρίζει. Ένα μοντέλο ανάπτυξης που αμφισβητεί την ίδια την κινητήρια δύναμη του συστήμα-

τος, το ανταγωνιστικό κυνήγι του κέρδους, αλλά και την αναπτυξιακή λογική με κάθε μέσο, δεν μπορεί να γίνει φυσικά αποδεκτό από τους απολογητές του συστήματος.

Σκοπός αυτής της παρέμβασης μας δεν είναι να «θεωρητολογήσουμε», αλλά να «πρακτικολογήσουμε» για τα ΠΩΣ και τα ΓΙΑΤΙ, για τη φτώχεια σήμερα και ακόμα πιο σημαντικό ΠΩΣ καταπολέμουμε την φτώχεια σήμερα και πώς εντάσσουμε τους αγώνες για αντιμετώπιση της φτώχειας και του κοινωνικού αποκλεισμού στην μακροπρόθεσμη μας στρατηγική για ριζοσπαστική υπέρβαση της κοινωνικής ανισότητας, την ανατροπή του όλου συστήματος παραγωγής και αναπαραγωγής της ανισότητας και εκμετάλλευσης. Πρώτα απ' όλα να αντιληφθούμε ότι ο αγώνας είναι διεθνικός.

Παγκοσμιοποίηση κι Αντίσταση: Ο Νέος Διεθνισμός

Ο αγώνας κατά της παγκοσμιοποίησης δεν είναι ένα ξέσπασμα εναντίον όλων και των πάντων, όπως κακόβουλα θέλουν να τον παρουσιάσουν οι αντίπαλοί μας. Ούτε είναι μια «επανάσταση χωρίς αιτία». Απαιτείται να ξεκαθαρίσουμε πως βλέπουμε την πάλη αυτή. Είναι πιστεύουμε ή τουλάχιστον πρέπει να είναι ένας αγώνας κατά της άδικης, αυθαίρετης και άνοσης κατανομής του παγκόσμιου πλούτου. Παίρνει την μορφή αντίστασης στην

επιβολή μιας άτυπης μεν, προκλητικότερης δε, καπιταλιστικής «παγκόσμιας κυβέρνησης» αλλά και αντίστασης στην ιμπεριαλιστική τάξη πραγμάτων.

Αυτά ίσως ακούγονται γενικά, αόριστα κι απόμακτρα. Κι όμως το «διεθνές» δεν είναι κάτι εκτός κι αλλού, αφού διαπερνά τα κράτη κι εκφράζεται μέσω της πολιτικής των κρατών. Η παγκοσμιοποίηση δεν είναι ουδέτερη κι αόριστη: είναι η οικονομικο-πολιτική ορθοδοξία του καιρού, δηλαδή η διάφορες εκφάνσεις του νεο-φιλελευθερισμού (είτε είναι καθαρά συντηρητική πολιτική, είτε είναι συγκαλυμμένη πολιτική όπως ο Μπλερισμός ή ο λεγόμενος «τρίτος δρόμος»). Επομένως ο πρώτος στόχος πρέπει να είναι ο νεο-φιλελευθερισμός.

Αυτό δεν αρκεί. Ποιά η στάση μας έναντι της ιερής αγελάδας για την Κύπρο, δηλαδή της Ευρωπαϊκής Ένωσης; Εξάλλου 4 από τους 7 (η Ρωσία είναι ο όγδοος φτωχός πλην όμως μεγάλος συγγενής) είναι Ευρωπαίοι. Η ΕΕ είναι η συγκεκριμένη μορφή παγκοσμιοποίησης στη περιφέρειά μας. Τα περί δημοκρατικών παραδόσεων της ΕΕ θα πρέπει τώρα να έχουν γίνει θρύψαλα: Όσο γι' αυτούς που θα πουν «μα ήταν ο δεξιός ο Μπερλουσκόνι», η απάντηση είναι απλή: Στη Σουηδία γιατί άνοιξαν πυρ κατά των διαδηλωτών; Γιατί «αναστάληκε» το σκέλος της Σένγκεν που αναφερόταν στη ελεύθερη διακίνηση εντός της ΕΕ, ενώ οι μηχανισμοί καταστολής της συνθήκης εφαρμόστηκαν στο ακέραιο; Εξάλλου, γιατί ξεχνούμε

τη Γιουγκοσλαβία και τις βόμβες από «εξασθενημένο» ουράνιο; Η αστυνομική-αυταρχική Ευρώπη κατατρώγει την δημοκρατική Ευρώπη μπροστά στα μάτια μας...

Πρέπει να είμαστε εναντίον της Ευρώπης; Πρέπει να είμαστε αντι-Ευρωπαίοι; Η απάντηση είναι ότι πρέπει πάνω απ' όλα να είμαστε διεθνοί και να αποβάλλουμε την πίστη μας σε καπιταλιστικά θεσμικά πλαίσια ολοκληρώσεων με την πίστη ότι μπορεί δυνητικά να τα μετατρέψουμε σε σοσιαλιστικά. Η πορεία προς τον σοσιαλισμό θα είναι μακρόχρονη και πολυδιάστατη. Κάθε άλλο παρά μπορεί να εξαντληθεί μέσα από τους διάφορους θεσμούς. Αντιθέτως όλη η εμπειρία μας δείχνει ότι οι θεσμοί ενσωματώνουν, διαφθείρουν και αλλοιώνουν τον χαρακτήρα ενός κινήματος. Αυτά δεν τα λέμε γιατί είμαστε αντίθετοι στη θεσμική συμμετοχή της Αριστεράς. Κάθε άλλο. Απλώς, επιμένουμε ότι τα οράματα μας καθόλου δεν εξαντλούνται εκεί, στην απλή συμμετοχή. Επίσης ο κίνδυνος της ενσωμάτωσης είναι

ορατός. Υπάρχει όμως και το όραμα που φαίνεται πραγματοποιήσιμο. «Ένας άλλος κόσμος είναι εφικτός». Τα περί του τέλους της ιστορίας δεν θα τα επαναλάβουμε, έχουμε κουραστεί εξάλλου. Ίσως ο Κονδύλης να έχει δίκαιο όταν λέει ότι «αν ο 20ος αιώνας σήμανε τη διάψευση της κομμουνιστικής ουτοπίας, ο 21ος θα χαρακτηριστεί από την κατάρρευση του φιλελευθερισμού»^[6]. Εξάλλου η αναγκαιότητα μιας ριζοσπαστικής αλλαγής διαφαίνεται:

«Μια αντι-καπιταλιστική επανάσταση δεν ήταν ποτέ ίσως τόσο ελκυστική επιλογή όσο σήμερα, ειδικά αν θελήσει να συμπεριλάβει τους πλατύτερους κοινωνικούς ανταγωνισμούς όπως τις σχέσεις μεταξύ των φύλων και μεταξύ των ανθρώπων και της φύσης. Το παγκόσμιο δικτυωμένο και τεχνολογικά ανεπτυγμένο καπιταλιστικό σύστημα όχι μόνο βαδίζει στο χείλος της κρίσης αλλά είναι οικονομικά και πολιτικά πιο αδύναμο απ' ότι ποτέ»^[9].

Τα Κυπριακά Δεδομένα: Το Κυπριακό Κοινωνικό Φόρουμ

Τελειώνουμε με κάτι πολύ πρακτικό: Προβάλλει μπροστά μας η αναγκαιότητα για ανασύσταση του Κυπριακού Κοινωνικού Φόρουμ. Είναι δεδομένο ότι χωρίς το ΑΚΕΛ αυτή η πρωτοβουλία δεν έχει δυνατότητα επιτυχίας. Η Αριστερά πρέπει να αποτελεί τη ραχοκοκαλιά του Κυπριακού Κοινωνικού Φόρουμ. Οι μαζικές οργανώσεις και οι συντεχνίες, καθώς επίσης και οργανώσεις της Αριστεράς μπορούν να δημιουργήσουν την κοινωνική συμμαχία για το Κυπριακό Κοινωνικό Φόρουμ. Ευρύτερες συσπειρώσεις από φεμινίστριες, περιβαλλοντιστές, επαναπροσέγγιστες και αντι-ρατσιστές.

Δεν θα ήταν σκόπιμο να επεκταθώ περαιτέρω σχετικά με τον χαρακτήρα, ρόλο, πρόγραμμα και τακτική του κινήματος.

Εξάλλου αυτά θα διαμορφωθούν στη πορεία.

Σκοπός μας απλά, να ξεκινήσει ένας γόνιμος διάλογος. Το Φόρουμ οφείλει να διευρυνθεί και να αποτελέσει τον χώρο για ζυμώσεις, μαζική συμμετοχή και κινητοποιήσεις. Αυτό που χρειάζεται είναι μια κοινωνική συμμαχία, δηλαδή ένας πολιτικο-κοινωνικός χώρος όπου θα διαμορφώνεται η πολιτική της ευρύτερης πληθυντικής Αριστεράς. Αυτή η διαμόρφωση πολιτικής στη βάση ευρύτερων κοινωνικών συμμαχιών, δηλαδή εκφράζοντας τις δυνάμεις εκείνες που θέλουν την κοινωνική πρόοδο, συσπειρώνοντας όλους τους Αριστερούς, εναλλακτικούς και δημοκρατικούς ανέντακτους, στη βάση της δραστηριοποίησης για ένα διεθνιστικό όραμα, αποτελεί την πιο ενδιαφέρουσα κι ελπιδοφόρο εξέλιξη τη τελευταία δεκαετία ίσως.

[1] Κυριακάτικη Ελευθεροτυπία 22/7/01. Ο Νέγκρι είναι κατατρεγμένος θεωρητικός του ριζοσπαστικού αυτόνομου Μαρξιστικού κινήματος της Ιταλίας, που ζούσε μέχρι πρόσφατα εξόριστος στο Παρίσι.
[2] Χόμπορτσον, Ε. Η Εποχή των Άκρων, Αγγλική έκδοση
[3] Γκίντενς, Α. (1998) Ο Τρίτος Δρόμος, Η Ανανέωση της Σοσιαλδημοκρατίας, ΠΟΛΣ, σελ.54.
[4] Hirst, P. and Thompson, G. (1996) Globalisation in Question, Polity Press, London.
[5] Κυριακάτικη Ελευθεροτυπία 25/2/01, «Η Παγκοσμιοποίηση ως Ιδεολογία».
[6] Bourdieu, P. (1998) «The Globalisation Myth and European Welfare States, Acts of Resistance, London, p.38.
[7] Εξ ου και η άνοδος του φαινομένου των SKIN HEADS από λούμπεν στοιχεία
[8] Πανάγιώτης Κονδύλης, Από τον 20ο στον 21ο Αιώνα, Τομές στην Πλανητική Πολιτική περί το 2000», Θεμέλιο, σελ. 11
[9] Joachim Hirsch, "Globalisation, Class and the Question of Democracy, Socialist Register 1999, σελ. 292

Η ένταξη της Κυπριακής Δημοκρατίας στην Ε.Ε. και το καθεστώς των βάσεων

Τουράζου Τσιελεπή

Καθώς οι ενταξιακές διαπραγματεύσεις Κύπρου - Ευρωπαϊκής Ένωσης βρίσκονται ήδη σε προχωρημένο στάδιο, αναπόφευκτα άρχισε η συζήτηση του καθεστώτος των βρετανικών βάσεων ενόψει της ένταξης. Ήδη ο διαπραγματευτής της Ευρωπαϊκής Ένωσης, ο κ. Μάουρερ, επισκέφθηκε τις Βάσεις, ενώ ο Υπουργός Εξωτερικών, κατά την επιστροφή του από το Λονδίνο στις 3.7.2001, δήλωσε ότι «δεν τίθεται θέμα καθεστώτος Βάσεων, ούτε αμφισβητείται η ύπαρξή τους στην Κύπρο(...) ενόπιόν μας βρίσκονται δύο σενάρια, θα είναι και τα δυο υπό συζήτηση και αναλόγως θα αποφασίσουμε ποιο από τα δύο είναι το προτιμότερο. Συγκεκριμένα, το πρώτο σενάριο είναι οι βρετανικές βάσεις να ανακηρυχθούν έδαφος της Ευρωπαϊκής Ένωσης και το δεύτερο είναι να μην ανακηρυχθούν, αλλά να υπάρξουν εκείνοι οι μηχανισμοί που να καλύπτουν τους πολίτες της Κυπριακής Δημοκρατίας» (υπογράμμιση δική μας).

Το πρώτο σενάριο, στο οποίο αναφέρθηκε ο Υπουργός Εξωτερικών, η ανακήρυξη των Βάσεων ως εδαφών της Ευρωπαϊκής Ένωσης, οδηγεί στο φυσιολογικό ερώτημα: με ποια ιδιότητα μπορούν να ενταχθούν οι Βάσεις;

Ως γνωστό, η Ευρωπαϊκή Ένωση δεν εντάσσει στους κόλπους της στρατιωτικές βάσεις. Εντάσσει μόνο κράτη. Συνεπώς, σε θεωρητικό επίπεδο υπάρχουν τρία ενδεχόμενα: η ένταξη των Βάσεων ως κράτους, η ένταξη τους ως εδάφους της Βρετα-

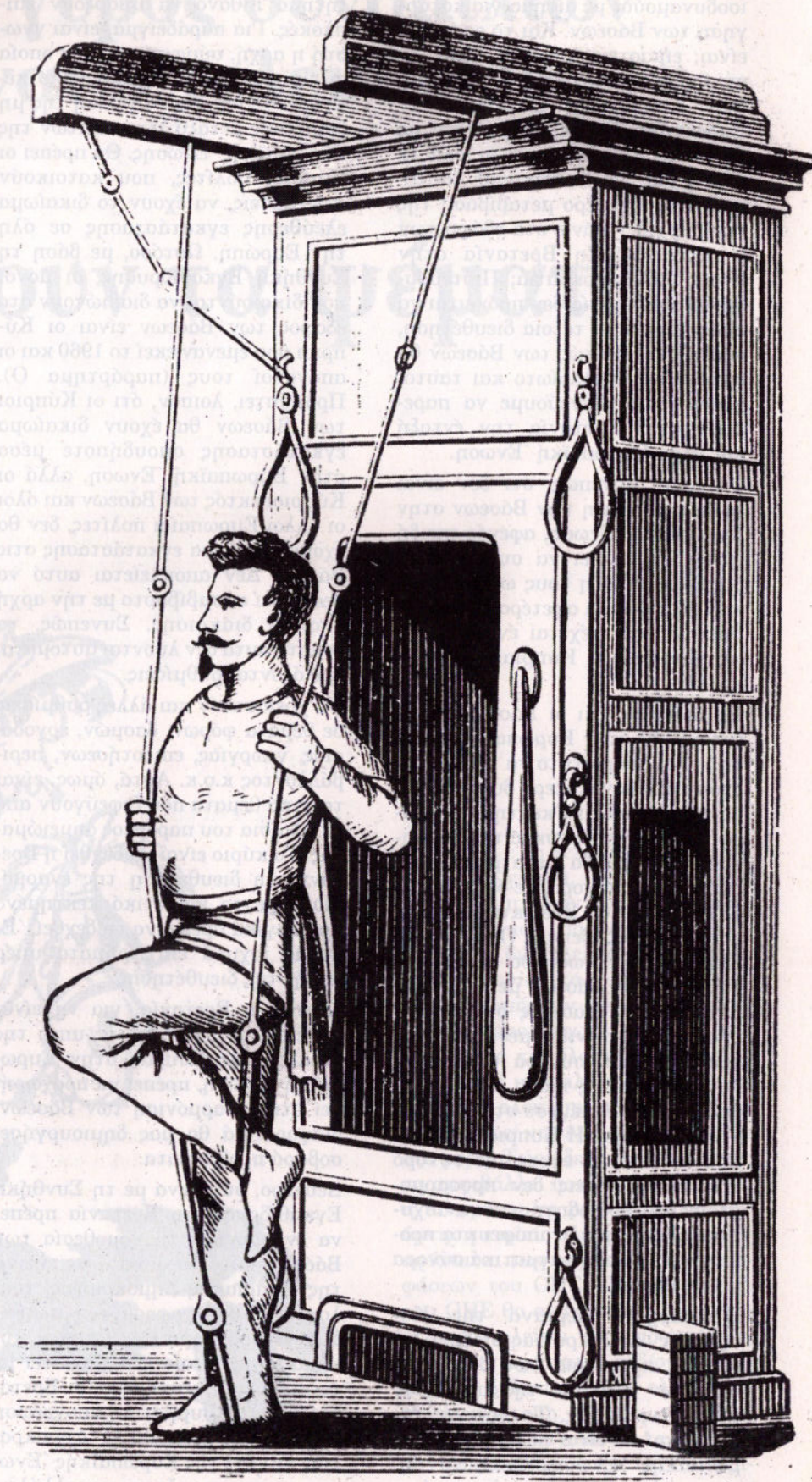
νίας ή, τέλος, η ένταξη τους ως εδάφους της Κυπριακής Δημοκρατίας. Είναι κατανοητό ότι το ενδεχόμενο ένταξης των Βάσεων στην Ευρωπαϊκή Ένωση ως κράτους αποκλείεται, διότι απλούστατα οι Βάσεις δεν είναι κράτος και δεν νομίζουμε να διαφωνεί κανείς με αυτό.

Το δεύτερο ενδεχόμενο, η ένταξη των Βάσεων στην Ευρωπαϊκή Ένωση ως μέρους της επικράτειας της Βρετανίας, δεν πρέπει σε καμιά περίπτωση να μας βρει σύμφωνους, γιατί αυτό θα ισοδυναμούσε με επίσημη αναγνώρισή τους από την ίδια την Κυπριακή Δημοκρατία ως Βρετανικών εδαφών. Προκύπτει, ίσως, το ερώτημα: γιατί μας ενοχλεί αυτό, αφού η ίδια η Συνθήκη Εγκαθίδρυσης προνοεί ότι το έδαφος που καλύπτουν οι Βάσεις παραμένει υπό βρετανική κυριαρχία; Η απάντηση βρίσκεται στο σημείωμα που επισυνάπτεται για το καθεστώς των Βάσεων: η Συνθήκη Εγκαθίδρυσης είναι ένα αποικιοκρατικό κατάλοιπο, που επιβλήθηκε με απειλή χρήσης βίας, παραβιάζει αναγκαστικούς κανόνες του Διεθνούς Δικαίου και ουσιαστικές πρόνοιές της έχουν παραβιαστεί από τη Βρετανία. Ως εκ τούτου, όταν οι συνθήκες θα το επιτρέπουν, είναι επιβεβλημένη η ανακίνηση των προβλεπόμενων από το διεθνές συμβατικό δίκαιο διαδικασιών για κατάργηση των Βάσεων. Γενικά, οι Συνθήκες που επιβάλλονταν κατά την περίοδο της από-αποικιοποίησης ως αντίτιμο για την παροχή ανεξαρτησίας είναι διεθνώς κακόφημες και η εγκυρότητά τους αμφισβητείται έντονα.

Τα πιο πάνω ευρέως αποδεκτά επιχειρήματα θα τα εξουδετερώσουμε από μόνοι μας αν δεχθούμε, με την ελεύθερή μας βούληση, να ενταχθούν οι Βάσεις στην Ευρωπαϊκή Ένωση ως προέκταση της βρετανικής επικράτειας (αν το πράξουν οι Βρετανοί χωρίς να μας ρωτήσουν, είναι σημαντικό να εκφράσουμε τη διαφωνία μας). Οι καταλυτικές συνέπειες τυχόν εκ μέρους μας συναίνεσης σε κάτι τέτοιο γίνονται καλύτερα κατανοητές, αν αναλογισθεί κανείς ότι ακόμη και η σιωπηρή - πόσο μάλλον η ρητή - αποδοχή εκ μέρους ενός κράτους μιας κατάστασης κατά την οποία σε εδάφη, που του ανήκουν, ή που σκοπεύει να διεκδικήσει, αναπτύσσει δραστηριότητες ή επεκτείνει τις αρμοδιότητές της άλλη αρχή, ισοδυναμεί με απάρνηση δικαιωμάτων. Άρρηκτα συνδεδεμένη με την αρχή της σιωπηρής αποδοχής είναι η αρχή, γνωστή ως estoppel, σύμφωνα με την οποία ένα κράτος δεν μπορεί ποτέ πλέον να αρνηθεί ή να αμφισβητήσει κάτι, που, έστω και σιωπηρά, έχει αποδεχθεί. Υπάρχει συμβατικός κανόνας του διεθνούς δικαίου, καθώς και πλούσια νομολογία του Διεθνούς Δικαστηρίου που επιβεβαιώνουν πλήρως τις δύο προαναφερθείσες αρχές.

Σε περίπτωση ένταξης των Βάσεων στην Ευρωπαϊκή Ένωση ως βρετανικών εδαφών με τη δική μας σύμφωνη γνώμη, δεν θα μιλάμε καν για σιωπηρή αποδοχή, αλλά για ρητή δέσμευση. Συνεπώς, δεν πρέπει να συναινέσουμε με αυτό το σενάριο, που θα σήμαινε οριστική και αμετάκλητη απώλεια του δικαιώματος να διεκδικήσουμε μελλοντικά τα εδάφη που καλύπτουν οι Βάσεις. Μάλλον, όμως, ούτε η Βρετανία έχει τέτοια πρόθεση, αφού όταν εντασσόταν η ίδια στην Ευρωπαϊκή Ένωση εξαίρεσε τις Βάσεις. Υποθέτουμε ότι το έπραξε, μεταξύ άλλων, για να τις έχει μόνη της και να μην τις μοιράζεται με άλλους.

Το τρίτο ενδεχόμενο, να ενταχθούν οι Βάσεις στην Ευρωπαϊκή Ένωση ως έδαφος της Κυπριακής Δημοκρατίας, θα ήταν η ιδανική λύση για την πλευρά μας. Ωστόσο, η θέση για ένταξη των Βάσεων ως εδαφών της Κυπριακής Δημοκρατίας, στην καλύτερη για τους Βρετανούς περίπτωση θα σήμαινε μεταβίβαση της «κυριαρχίας» τους στην Κυπριακή Δημοκρατία, με όλα όσα αυτό συνε-

πάγεται, για να μην πούμε ότι θα ισοδυναμούσε με αίτημα για κατάργηση των Βάσεων. Και το ερώτημα είναι: είμαστε σήμερα σε θέση, σε συνθήκες ημικατοχής, τη στιγμή που διεκδικούμε ένταξη στην Ευρωπαϊκή Ένωση και μάλιστα με άλλο το Κυπριακό και με όλα τα εδάφη μας, να διεκδικούμε ταυτόχρονα το λιγότερο μεταβίβαση της «κυριαρχίας» πάνω στα εδάφη των Βάσεων από τη Βρετανία στην Κυπριακή Δημοκρατία; Πιστεύουμε ότι η Βρετανία δεν πρόκειται να προσυπογράψει τέτοια διευθέτηση, οπότε το καθεστώς των Βάσεων θα παραμείνει αναλλοίωτο και ταυτόχρονα θα κινδυνεύουμε να παρεμποδίσουμε η Βρετανία την ένταξή μας στην Ευρωπαϊκή Ένωση.

Φαίνεται, συνεπώς, ότι δεν είναι εφικτή η ένταξη των Βάσεων στην Ευρωπαϊκή Ένωση, αφενός επειδή εμείς δεν πρέπει να συγκατανεύσουμε σε ένταξη τους ως Βρετανικών εδαφών και αφετέρου επειδή η Βρετανία δεν δέχεται ένταξή τους ως εδαφών της Κυπριακής Δημοκρατίας.

Με δεδομένο ότι οι Βάσεις δεν θα ενταχθούν στην Ευρωπαϊκή Ένωση, είναι απαραίτητο να προσαρμοστούν στο μεγαλύτερο δυνατό βαθμό με το κοινοτικό κεκτημένο. Διαφορετικά, αναπόφευκτα τα «διοικητικά» σύνορα θα μετατραπούν σε πραγματικά σύνορα, με όλα όσα αυτό συνεπάγεται. Ενδεικτικά αναφέρουμε ένα παράδειγμα. Προφανώς η Ευρωπαϊκή Ένωση θα θέλει προσαρμογή των Βάσεων με το κεκτημένο Σέγκεν, βασικός στόχος του οποίου είναι ο ενισχυμένος έλεγχος στα εξωτερικά σύνορα της Ευρωπαϊκής Ένωσης και η κατάργηση οποιουδήποτε ελέγχου στα εσωτερικά της σύνορα. Η Κυπριακή Δημοκρατία θα είναι εξωτερικό σύνορο και αν οι Βάσεις δεν προσαρμοστούν αυτό θα οδηγήσει σε ενισχυμένο έλεγχο που αναπόφευκτα προϋποθέτει πλέον πραγματικά σύνορα με τις Βάσεις.

Πρωταρχική μέριμνα της Κυπριακής Δημοκρατίας πρέπει να είναι η προστασία των δικαιωμάτων των πολιτών της που ζουν μέσα στις Βάσεις. Το γεγονός ότι και αυτοί θα είναι πολίτες της Ευρωπαϊκής Ένωσης ίσως να δημιουργεί την εντύπωση ότι αυτόματα θα έχουν όλα τα σχετικά δικαιώ-

ματα, αλλά αν δεν προσέξουμε το ζήτημα πιθανό να υπάρξουν επιπλοκές. Για παράδειγμα, είναι γνωστή η αρχή, σύμφωνα με την οποία οι εξαιρέσεις από το κοινοτικό κεκτημένο γίνονται στη βάση της μη διάκρισης μεταξύ των πολιτών της Ευρωπαϊκής Ένωσης. Θα πρέπει οι Κύπριοι πολίτες, που κατοικούν στις Βάσεις, να έχουν το δικαίωμα ελεύθερης εγκατάστασης σε όλη την Ευρώπη. Ωστόσο, με βάση τη Συνθήκη Εγκαθίδρυσης, οι μόνοι που δικαιούνται να διαβιούν στο έδαφος των Βάσεων είναι οι Κύπριοι που έμεναν εκεί το 1960 και οι απόγονοί τους (παράρτημα Ο). Προκύπτει, λοιπόν, ότι οι Κύπριοι των Βάσεων θα έχουν δικαίωμα εγκατάστασης οπουδήποτε μέσα στην Ευρωπαϊκή Ένωση, αλλά οι Κύπριοι εκτός των Βάσεων και όλοι οι άλλοι Ευρωπαίοι πολίτες, δεν θα έχουν δικαίωμα εγκατάστασης στις Βάσεις. Δεν αποκλείεται αυτό να θεωρηθεί ασυμβίβαστο με την αρχή της μη διάκρισης. Συνεπώς, τα θέματα αυτά δεν λύνονται αυτόματα, χρειάζονται ρυθμίσεις.

Θα χρειαστούν και άλλες ρυθμίσεις σε θέματα φόρων, δασμών, εργοδοσίας, γεωργίας, επιδοτήσεων, περιβάλλοντος κ.ο.κ. Αυτά, όμως, είναι τεχνικά θέματα που ξεφεύγουν από τα πλαίσια του παρόντος σημειώματος. Το κύριο είναι να δεχθεί η Βρετανία τη διευθέτηση της εναρμόνισης με το κοινοτικό κεκτημένο και λογικά πρέπει να τη δεχθεί. Έχουμε ισχυρά επιχειρήματα υπέρ αυτής της διευθέτησης:

Πρώτο, η Βρετανία, για να είναι συνεπής με τη θέση της υπέρ της ένταξης της Κύπρου στην Ευρωπαϊκή Ένωση, πρέπει να προχωρήσει στην εναρμόνιση των Βάσεων, διαφορετικά θα μας δημιουργήσει σοβαρά προβλήματα.

Δεύτερο, σύμφωνα με τη Συνθήκη Εγκαθίδρυσης, η Βρετανία πρέπει να εναρμονίσει τη νομοθεσία των Βάσεων κατά το δυνατό με εκείνη της Κυπριακής Δημοκρατίας, τουλάχιστον όσον αφορά τον πληθυσμό. (Παράρτημα Ο). Όταν η κυπριακή νομοθεσία εναρμονιστεί με το κοινοτικό κεκτημένο, οι Βρετανοί θα έχουν συμβατική υποχρέωση -έναντι της Κυπριακής Δημοκρατίας και όχι της Ευρωπαϊκής Ένωσης- να προσαρμόσουν καταλλήλως και τη νομοθεσία των Βάσεων.

Τρίτο, σύμφωνα με τη Συνθήκη Εγκαθίδρυσης (Παράρτημα Ο), η Βρετανία υποχρεούται να μην δημιουργεί τελωνεία ή άλλα σύνορα μεταξύ των Βάσεων και της Δημοκρατίας. Αν αρνηθούν εναρμόνιση με το κοινοτικό κεκτημένο, ουσιαστικά οδηγούν σε πραγματικά σύνορα.

Τέταρτο, η Συνθήκη Προσχώρησης της Βρετανίας στην Ευρωπαϊκή Ένωση προνοεί μεν ότι αυτή «δεν εφαρμόζεται στις περιοχές των κυρίαρχων Βάσεων του Ηνωμένου Βασιλείου της Μεγάλης Βρετανίας και Βορείου Ιρλανδίας στην Κύπρο» [Άρθρο 26 (3,8) της Συνθήκης] αλλά ταυτόχρονα, όσον αφορά, τις σχέσεις της τότε ΕΟΚ και των Βάσεων, έγινε Κοινή Δήλωση που προνοεί: «Το εφαρμοστέο καθεστώς στις σχέσεις μεταξύ της Ευρωπαϊκής Οικονομικής Κοινότητας και των κυρίαρχων βάσεων του Ηνωμένου Βασιλείου της Μεγάλης Βρετανίας και Βορείου Ιρλανδίας στην Κύπρο θα καθορισθεί στο πλαίσιο μιας ενδεχόμενης συμφωνίας μεταξύ της ΕΟΚ και της Κυπριακής Δημοκρατίας». Συνεπώς, η Βρετανία, με την όσο το δυνατόν πιο περιοριστική για την ίδια ερμηνεία, δέχθηκε ότι πρέπει να διαπραγματευθεί το εφαρμοστέο καθεστώς στις σχέσεις μεταξύ των Βάσεων και της Ευρωπαϊκής Ένωσης ενόψει της ένταξης της Κύπρου.

Η φιλοσοφία της προσέγγισής μας έγκειται στο ότι αφενός δεν μπορούμε να θέσουμε τώρα ζήτημα απομάκρυνσης των Βάσεων και αφετέρου δεν πρέπει να εμπλοκώμε σε ρυθμίσεις, που θα απεμπολήσουν το δικαίωμά μας να διεκδικήσουμε μελλοντικά τα εδάφη των Βάσεων. Συνεπώς, ούτε η Συνθήκη Προσχώρησης πρέπει να περιέχει οτιδήποτε που να ερμηνεύεται ως δέσμευση, ούτε και πρέπει να υπογράψουμε μια νέα συμφωνία που να επαναβεβαιώνει το καθεστώς των Βάσεων. Αυτό το τελευταίο θα ήταν η χειρότερη από όλες τις επιλογές. Υπάρχουν διεθνώς αποδεκτοί και πειστικοί τρόποι, χωρίς να θέσουμε μαξιμαλιστικούς και ανεδαφικούς στόχους, να αποφύγουμε οποιαδήποτε απεμπόληση των δικαιωμάτων μας, αλλά δεν υπάρχει λόγος να τους συζητούμε δημοσίως.

Αυτός ο γύρος συνομιλιών θα είναι ο τελευταίος

Τελειώνουν τα ψέματα...

Λούη Ηγουμενίδη

Με τα τελευταία άτυπα έγγραφα, επί όλων των πτυχών του Κυπριακού, που παραδόθηκαν στις δύο πλευρές στη Γενεύη, έκλεισε οριστικά ο κύκλος των βολιδοσκοπήσεων και των διερευνητικών προτάσεων, που ο Γ.Γ. του ΟΗΕ αλλά και όλοι οι άλλοι διαμεσολαβητές υπέβαλλαν, για να σχηματίσουν ολοκληρωμένη άποψη για το τι μπορεί να είναι αποδεκτό ή όχι στα μέρη. Τώρα δεν μπορεί κανένας να αμφιβάλλει ποια μπορεί να είναι η λύση που να μην προκαλεί την άρνηση καμιάς πλευράς και να μην αφίσταται των αρχών και των αποφάσεων του ΟΗΕ. Τώρα, ή ο Γ.Γ. του ΟΗΕ θα ανακοινώσει στα μέρη ότι εγκαταλείπει κάθε προσπάθεια, γιατί δεν υφίσταται πεδίο συνεννόησης, ή θα παραδώσει ολοκληρωμένη πρόταση λύσης του Κυπριακού και θα καλέσει τα μέρη να την αποδεχθούν ή να την απορρίψουν.

Οι διαδικασίες λοιπόν των συνομι-

λιών, που επεναρχίζουν εντός Σεπτεμβρίου, απ' ότι φαίνεται είναι προβλέψιμες και το γνωρίζουν οι δύο πλευρές. Κατ' αρχήν, ο Γ.Γ. θα προσπαθήσει να επιβεβαιώσει την αντίληψη που έχει σχηματίσει για τις τελικές θέσεις και της ελληνοκυπριακής και της τουρκοκυπριακής πλευράς, σε ξεχωριστές συναντήσεις που θα έχει με τους ηγέτες των δύο κοινοτήτων και στη συνέχεια, αν διαπιστώσει ότι υπάρχει έδαφος και αν ενθαρρυνθεί προς τούτο και από τους Αμερικανο-Βρετανούς, θα προχωρήσει σε σύγκληση συνομιλιών, στην πορεία των οποίων θα θέσει ενώπιον των εκπροσώπων των δύο κοινοτήτων **ολοκληρωμένο** σχέδιο λύσης για διαπραγμάτευση και αποδοχή ή απόρριψη.

Τι έχουμε στα χέρια

Ηδη, όπως ανέφερα και πιο πάνω, είναι για όλους δεδομένο το σκεπτικό του Γ.Γ. του ΟΗΕ, γιατί τούτο εμφανίζεται στα άτυπα έγγραφα που παρέδωσε στους ηγέτες των δύο κοινοτήτων στη Γενεύη. Η τελική του πρόταση, επομένως, όσο κι αν έχουν διαφοροποιηθεί οι απόψεις του, όσες πιέσεις κι αν ασκήσουν τα μέρη, δεν πρόκειται να συγκρούεται με τις βασικές αρχές που διατυπώνονται σ' εκείνα τα έγγραφα. Ούτε ο κ. Ντενκτάς μπορεί να ελπίζει σε πλήρη αποδοχή των απαιτήσεων του περί αναγνώρισης του κράτους του και ισοτιμίας ως προς τον κ. Κληρίδη, ούτε η πλευρά μας μπορεί να ελπίζει σε βελτίωση κάποιων σημείων, που θα καθιστούσαν τη διζωνική-δικοινοτική ομοσπονδία πιο ουσιαστική και πιο συνάδουσα προς το όνομα και το γράμμα των αποφάσεων του ΟΗΕ. Άλλωστε, σ' αυτό ακριβώς το σημείο επιδιώκεται ο συμβιβασμός, που θα μπορούσε να οδηγήσει τα μέρη σε συμφωνία.

Και επενθυμίζω σε όλους ότι το μεν έγγραφο για τη συνταγματική πτυχή του προβλήματός μας το έχουμε σχεδόν απορρίψει, γιατί ενέχει στοιχεία συνομοσπονδιακά με πλήρη αποκατάσταση της πολιτι-

κής ισότητας των δύο κοινοτήτων, τα δε άλλα τρία τα έχουμε σχεδόν αποδεχθεί, αφού θεωρήθηκαν ότι μπορεί να ικανοποιήσουν τις προσδοκίες μας στο εδαφικό και τις άλλες πτυχές του κυπριακού προβλήματος.

Βέβαια, όπως υπογραμμίζω και πιο πάνω, η δυνατότητα που θα έχει η πλευρά μας για βελτίωση του εγγράφου με τις συνταγματικές διευθετήσεις θα είναι πολύ περιορισμένη, για να μην πω ανύπαρκτη, γιατί ακριβώς είναι το σημείο που επιδιώκει να ισορροπήσει τις απαράδεκτες και ανεδαφικές απαιτήσεις του κ. Ντενκτάς για συνομοσπονδία δύο ανεξαρτητών και αναγνωρισμένων κρατών. Επομένως, η μεγάλη μάχη θα δοθεί σ' αυτό το σημείο, όπου άλλωστε συγκεντρωνόταν ανέκαθεν η ουσία της διαφοράς μας με την άλλη πλευρά και θα πρέπει να σταθμίσουμε σοβαρά τις παραμέτρους του προβλήματος, αποδεχόμενοι τελικά ή απορρίπτοντας το συνταγματικό πλαίσιο που μας προτείνει ο Γ.Γ. του ΟΗΕ.

Ο διεθνής παράγοντας

Κάτι που δεν πρέπει να μας διαφεύγει, όταν ο πρόεδρος της Δημοκρατίας και το επιτελείο του θα παίρνουν την τελική απόφαση, θα πρέπει να είναι η στάση, οι προθέσεις, οι υποδείξεις και οι απαιτήσεις του διεθνούς παράγοντα. Και σε τελευταία ανάλυση θα πρέπει να διαπραγματευθούμε σκληρά τα ανταλλάγματα που μας προσφέρουν για να δεχθούμε την πλήρη πολιτική ισότητα με τον κ. Ντενκτάς. Αυτός ο διεθνής παράγοντας, δηλαδή ο ΟΗΕ, η Ε.Ε., η Μεγάλη Βρετανία και οι ΗΠΑ, μας έχει καταστήσει, νομίζω, σαφές ότι ευνοεί λύση που θα εδράζεται στην πλήρη πολιτική ισότητα των κοινοτήτων. Και μας προσφέρει ως αντάλλαγμα την είσοδο ολόκληρης της Κύπρου στην Ε.Ε. και εγγυήσεις για την ασφάλεια του κράτους και των κοινοτήτων που θα το συναποτελούν.

Επομένως, όταν λέω πως πρέπει να λάβουμε σοβαρά υπόψη το διεθνές

παράγοντα, εννοώ ότι πρέπει να συνεκτιμήσουμε τι θα χάσουμε και τι μας περιμένει, αν απορρίψουμε την ιδέα της πλήρους πολιτικής ισότητας των κοινοτήτων.

Αυτό που σίγουρα θα χάσουμε θα είναι την πλήρη ένταξη ολόκληρης της Κύπρου στην Ε.Ε. και τις εγγυήσεις για την ασφάλειά μας, απέναντι στις επεκτατικές ορέξεις της Άγκυρας. Και εκείνο που μας περιμένει είναι σίγουρα η οριστική απώλεια της μισής Κύπρου, που θα μας επιβάλουν να τη ξεχάσουμε, αν μπούμε με τη σημερινή ιδιότητα της Κυπριακής Δημοκρατίας στην Ε.Ε. και με τη σημερινή κυριαρχία μας, που στην πράξη δεν επεκτείνεται στα κατεχόμενα. Άσε που οι συνέπειες και σε όλους τους άλλους τομείς της ζωής μας θα είναι ανυπόλογιστες.

Υπάρχει, βέβαια, το αντεπιχείρημα που λέει ότι η Ελλάδα μπορεί να αποτρέψει αυτές τις εξελίξεις, ως πλήρες μέλος της Ε.Ε., ασκώντας το δικαίωμα του βέτο στο θέμα της διεύρυνσης και εμποδίζοντας ες αεί την είσοδο της Τουρκίας στην Ε.Ε. Όμως αυτή η δυνατότητα της Ελλάδας είναι θεωρητική, γιατί κανένας δεν μπορεί να προδικάσει τις εξελίξεις και τις δυνατότητες των ισχυρών να παρακάμψουν τη θέληση των αδυνάτων, όσον κι αν φαίνονται τα πράγματα διαφορετικά.

Ο διεθνής, λοιπόν, παράγοντας, με μόνη φωτεινή εξαίρεση την Ελλάδα του Κώστα Σημίτη -και το αναφέρω γιατί δεν είναι δεδομένη η στάση της Ελλάδας χωρίς το Σημίτη, είναι σταθερά προσηλωμένος στην ανάγκη της συμβιβαστικής λύσης, που θα τον απαλλάξει από πολλούς πονοκεφάλους και θα του ανοίξει άλλες προοπτικές στην πολιτική του απέναντι στην Τουρκία.

Ο Ντενκτάς και η Άγκυρα

Βέβαια όσα αναφέρω πιο πάνω βιοχύνουν υπό την προϋπόθεση ότι και ο κ. Ντενκτάς και η Άγκυρα δεν θα παραβιάσουν κάθε κανόνα λογικής, ηθικής ή πολιτικής συμ-

περιφοράς, σύμφωνα με τις ισχύουσες διεθνείς αρχές και το πολιτικό σκηνικό, όπως διαμορφώνεται στην Ευρώπη και την Εγγύς και Μέση Ανατολή. Όμως και σε άλλες περιπτώσεις ο κ. Ντενκτάς και η Άγκυρα απέδειξαν ότι θέτουν υπεράνω τη δική τους λογική, των εκβιασμών και δεν διστάζουν να κτυπούν τη γροθιά στο μαχαίρι, αφού ξέρουν «τις ευαισθησίες» των δυνάμεων και ιδιαίτερα των αμερικανών φίλων τους.

Ο κ. Ντενκτάς, με την υποστήριξη του τουρκικού κατεστημένου, του στρατού και των άλλων αντιδραστικών δυνάμεων που ποδηγετούν την Τουρκία, δεν πρόκειται να υποχωρήσει στο ζήτημα της πλήρους πολιτικής ισότητας των κοινοτήτων, ακόμα κι αν υποχρεωθεί να εγκαταλείψει την αδιάλλακτη απαίτησή του για αναγνώριση του κράτους του πριν τη λύση. Επομένως, η προσπάθεια του Γ.Γ. του ΟΗΕ, απ' ότι φαίνεται, θα εξαντληθεί στο να αναγκάσει τον κ. Ντενκτάς να εγκαταλείψει την απαίτηση για αναγνώριση, προσφέροντάς του με τη λύση την πλήρη πολιτική ισότητα των κοινοτήτων. Η Άγκυρα φαίνεται ακριβώς να ευνοεί αυτή την εξέλιξη, γιατί δεν μπορεί να αντέξει τις πιέσεις της Ευρωπαϊκής Ένωσης και των ΗΠΑ. Δεν μπορεί να χάσει οριστικά το εισιτήριο για την Ευρώπη, εμμένοντας στην ιδεοληψία του κ. Ντενκτάς να θέλει να αναγνωριστεί ως πρόεδρος δεύτερου κυπριακού κράτους. Γι' αυτό και ο Γ.Γ. του ΟΗΕ ενθαρρύνει και

ενθαρρύνεται από την Άγκυρα για λύση του συνταγματικού στη βάση της πολιτικής ισότητας των κοινοτήτων της Κύπρου.

Αυτό νομίζω θα είναι και το περιεχόμενο συζήτησης μεταξύ του κ. Ανάν και του κ. Ντενκτάς κατά την επικείμενη πρώτη συνάντησή τους.

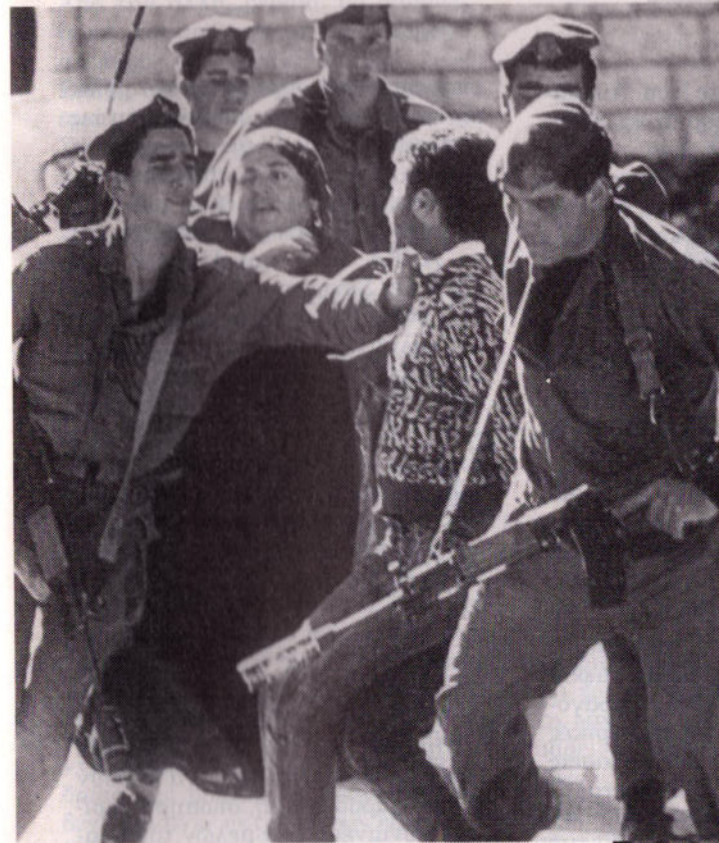
Η κυβέρνηση και το εσωτερικό μέτωπο

Μπροστά σ' αυτές τις πραγματικότητες ο πρόεδρος Κληρίδης και η κυβέρνησή του έχουν ένα μεγάλο δίλημμα που οφείλουν να το ξεπεράσουν. Ή θα πάρουν ολόκληρη την πολιτική ευθύνη, όπως τους την έδωσε ο λαός δημοκρατικά με τη ψήφο του, και θα προχωρήσουν χωρίς ταλαντεύσεις και ενδοιασμούς στις συνομιλίες για λύση, ή θα επαναλάβουν το μέγα τριτοκοσμικό σφάλμα να κουβαλούν ολόκληρη τη συμπολίτευση και την αντιπολίτευση σ' ένα παζάρι, που μοιάζει με λαϊκή αγορά, όπου ο καθένας διαλαλεί την πρηνότητα του, για να είμαστε στο τέλος δέσμοι μιας αλλοπρόσβαλης πολυφωνίας που δεν θα μας οδηγήσει πουθενά και θα καταργεί κάθε έννοια σύγχρονου δημοκρατικού κράτους.

Δεν υπάρχει άλλη χώρα στον κόσμο, πλην των τριτοκοσμικών, όπου τα μεγάλα πολιτικά προβλήματα τα συνδιαχειρίζεται η κυβέρνηση με την αντιπολίτευση, δηλαδή εκείνοι των οποίων η πολιτική εγκρίθηκε από τον κυρίαρχο λαό, με εκείνους των οποίων η πολιτική απορρίφθηκε από τον κυρίαρχο λαό.

Ο πρόεδρος Κληρίδης θα πρέπει να αναλάβει ολόκληρη την ευθύνη και να μας οδηγήσει σε αποδοχή λύσης ή απόρριψή της και μετά να τη θέσει ενώπιον της υπόλοιπης πολιτικής ηγεσίας για να την κρίνει. Δεν έχει δικαίωμα να εξαρτήσει τις αποφάσεις του από τις φωνασκίες των μικρών και μεγάλων αντιπάλων του, οι οποίοι συνήθως επιδιώκουν να εμπλέξουν την κυβέρνηση σε κακοτόπα για να ελπίζουν σε διαδοχή τους στην εξουσία.

Ο πρόεδρος Κληρίδης έχει μαζί του και την ελληνική κυβέρνηση του Κώστα Σημίτη, που μαζί με τον Γιώργο Παπανδρέου του παρέχουν κάθε στήριξη και βοήθεια για να φανεί γενναίος μπροστά στην ιστορική αναγκαιότητα να φτάσει στο συμβιβασμό σωτηρίας της Κύπρου. Δεν χρειάζονται οι αποφάσεις του επικύρωση ούτε από τον κ. Χριστόφια, ούτε από τον κ. Παπαδόπουλο, ούτε από τον κ. Ομήρου, ούτε, πολύ περισσότερο, από τον κ. Κουτσού και τον κ. Περδίκη ή την κ. Θεοπέμπτου. Τα ψέματα τελειώνουν και οι πολιτικοί ηγέτες τώρα δοκιμάζονται!

Θυμηθείτε

την

Παλαιστίνη

Το ΑΚΕΛ μετρά τις δυνάμεις του

Κωστή Αχνιώτη

Στις δεκαπέντε του Αυγούστου, με αφορμή τα εβδομηνταπεντάχρονα του ΑΚΕΛ, ο Γ.Γ. του κόμματος, Δ. Χριστόφιας, δήλωνε σε συντομία και με αρκετή σαφήνεια μερικά ενδιαφέροντα πράγματα:

- Το ΑΚΕΛ ιδρύθηκε ως κόμμα των εργαζομένων, αλλά μετεξελίχθηκε σε κόμμα ολόκληρου του λαού.
- Το ΑΚΕΛ ενδιαφέρεται για την εξουσία.
- Η άνοδος του ιδίου στην προεδρία της Βουλής έδειξε ότι η άσκηση εξουσίας από το ΑΚΕΛ δεν σημαίνει κάποια ρήξη, «ούτε σεισμός γίνεται, ούτε σπάζει μύτη».
- Την τελική απόφαση θα πάρει το συνέδριο του κόμματος, αφού συυπολογίσει το διεθνή παράγοντα, το Κυπριακό, τις εσωτερικές συνθήκες και «τις αντιδράσεις όσων εμμένουν στις προκαταλήψεις του παρελθόντος».

Αυτά τα πράγματα έχουν, βέβαια λεχθεί τα τελευταία χρόνια αρκετά μεν για να είναι γνωστά, αλλά και με αρκετή φειδώ, αν σκεφτεί κανείς πόση συζήτηση θα έπρεπε να προκαλέσει μια αλλαγή πορείας στα θέματα αυτά από ένα κόμμα του 35%.

Η κάπως ανοικτή συζήτηση που άνοιξε στην εφημερίδα *Χαραυγή* μετά την ήττα στις προηγούμενες προεδρικές εκλογές, συζήτηση που

έκλεισε χωρίς συμπεράσματα μόλις εξατιμίστηκε κάπως ο θυμός που τις ακολούθησε, έδειξε ότι υπάρχει ένα φάσμα πολιτικών αντιλήψεων. Άλλωστε πρόσφατα και πάλιν ο Δημήτρης Χριστόφιας δήλωνε ότι το ΑΚΕΛ είναι και ΠΑΣΟΚ και ΚΚΕ και Συνασπισμός ταυτόχρονα, ενώ ένας Έλληνας δημοσιογράφος ανακάλυπτε, κατά την πρόσφατη επίσκεψη του Ακελιστή ηγέτη στην Αθήνα ως προέδρου της Βουλής, ότι «το ΑΚΕΛ είναι το ΕΑΜ της Κύπρου». Όλα αυτά δείχνουν απλά ότι πίσω από το πρόσωπο της «ήρεμης δύναμης», που το κόμμα αυτό κατάφερε να υιοθετήσει στις τελευταίες βουλευτικές εκλογές με μια σχετική επιτυχία, πολιτική που συνεχίζεται και σήμερα στις δημοτικές εκλογές με την βεβαιότητα του κυρίαρχου πλέον του πολιτικού παιγνιδιού, υπάρχουν σκληρά διλήμματα και προβλήματα που ίσως και να μη μπορούν να λυθούν με την παραδοσιακή, σιωπηρή περίπτωση συναίνεση των μελών του κόμματος.

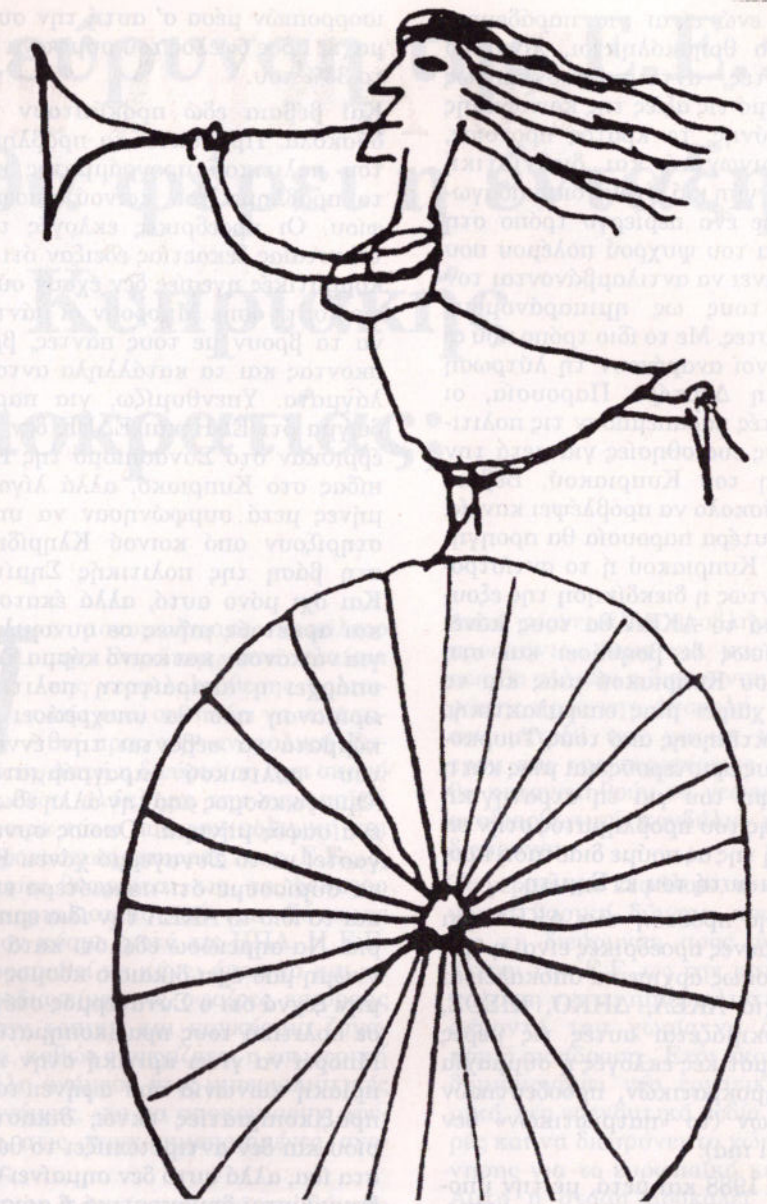
Κατ' αρχήν κανένα μεγάλο κόμμα δεν μπορεί να συνεχίσει να υπάρχει αν δεν στοχεύει στην εξουσία ούτως ή άλλως. Το ΑΚΕΛ μπορούσε να κρατεί το μεγάλο του μέγεθος για ένα διάστημα για λόγους που σχετίζονταν με την Σοβιετική Ένωση και τον ψυχρό πόλεμο. Εκεί έβρισκε διεθνή πολιτική αναγνώριση, πολιτική καθοδήγηση, οικονομική ενίσχυση, υποτροφίες μαζικά για τους

φερέλπιδες νέους του, διακοπές και ιατροφαρμακευτική περίθαλψη για τα κουρασμένα ή ασθενή στελέχη του και αγορές για τους αναξιοπαθούντες αμπελουργούς. Όλα αυτά έχουν ή εξαφανιστεί ή περιοριστεί σε μεγάλο βαθμό. Επομένως, το ΑΚΕΛ θα πρέπει να ενσωματωθεί πια στο πολιτικό σύστημα, όπως και τ' άλλα κόμματα. Μεταξύ άλλων θα πρέπει να μετέχει άμεσα στη διαχείριση της εξουσίας.

Παράλληλα δέχεται και την πίεση των μελών και οπαδών του, οι οποίοι έχουν βαρεθεί να παίζουν μια ζωή ρόλο δεύτερου βιολιού και αξιούν ουσιαστικά το δικαίωμα του εκλέγεσθαι να ισχύει επιτέλους και για τους δικούς τους εκπροσώπους. Ιδιαίτερα μετά τις «υπερβάσεις» Κυπριανού και Βασιλείου, τις οποίες πολλοί έζησαν ως κοροϊδία. Από την άλλη, βέβαια, θα σημειώθηκε και από αρκετούς ότι αρκετά στελέχη του ΑΔΗΣΟΚ και των ΕΔΗ, της Κίνησης Εκσυγχρονισμού, της ΕΔΕΚ τη «βρήκαν» με το Συναγερμό, άσχετα με την εκλογική κατολίωση των κομμάτων τους. Και αυτά είναι σοβαρά κίνητρα που δελεάζουν αρκετό κόσμο στο πολιτικό χωριό.

Η «κανονική» συμμετοχή του ΑΚΕΛ στη πολιτική ζωή είναι αναγκαία, κατά την γνώμη μου, για την ουσιαστική εκδημοκρατικοποίηση της χώρας, μαζί βέβαια με άλλα πράγματα που θα πρέπει να γίνουν, όπως ο διαχωρισμός εκκλησίας - κράτους, η εκκοσμίκευση και αποκοινοτικοποίηση της παιδείας, η παραπομπή των πραξικοπηματιών στη δικαιοσύνη, η κατάργηση της προίκας κ.λπ.

Επομένως δειά και προσεκτικά η ηγεσία του κόμματος εκδηλώνει την επιθυμία της και κάνει κάποιες κινήσεις, από τις οποίες η πιο σημαντική ήταν η κατάκτηση της προεδρίας της βουλής, η οποία βέβαια δεν σημαίνει εκτελεστική εξουσία. Όμως, λόγω της ιδιομορφίας του συντάγματος στο θέμα της αναπλήρωσης του προέδρου, υπάρχει εδώ κάποιος συμβολισμός εκτελεστικής εξουσίας, ο οποίος επί του παρόντος μπορεί να οδηγεί το ΑΚΕΛ να θεωρεί ότι έκανε το βήμα του αιώνα, τουλάχιστον σε σύγκριση με ότι έκανε ως τώρα. Άλλωστε αρκετές φορές στο παρελθόν είδαμε ότι ο πρώτος που φοβόταν, όταν το ΑΚΕΛ αύξανε τα ποσοστά του, ήταν

το ίδιο το ΑΚΕΛ. Θα έλεγε κανείς ότι το ΑΚΕΛ θέλει μεν να αυξήσει τη δύναμη του, αλλά χωρίς να το πάρει πρέφα κανείς, ούτε και το ίδιο.

Στις δηλώσεις λοιπόν, που αναφέρουμε ήδη στην αρχή του κειμένου, ο κ. Χριστόφιας διαβεβαιώνει κάποιους ότι τυχόν άνοδος του ΑΚΕΛ στην εξουσία δεν σημαίνει και κανένα σεισμό. Και ασφαλώς δεν μπορεί να σημαίνει και κανένα σεισμό, διότι τα σεισμογενή κόμματα φαίνονται πριν να βγουν στην εξουσία.

Το ερώτημα είναι: τι μπορεί ακριβώς να σημαίνει η άνοδος του ΑΚΕΛ στην εξουσία;

Τα σενάρια τα οποία μπορεί να φανταστεί κάποιος είναι πέραν του ενός.

Είναι εύλογο να υποθέσει κάποιος κατ' αρχήν ότι, αν το ΑΚΕΛ βγει στην εξουσία, μπορεί και να μην επιφέρει οποιεσδήποτε σημαντικές αλλαγές στην εξωτερική ή εσωτερική πολιτική. Σε κανένα από τα εκλογικά προγράμματα του μέχρι τώρα δεν εμφανίζεται οποιαδήποτε στόχευση για μεταρρυθμίσεις. Ακόμα όμως και σε αυτή την περίπτωση, υποστηρίζω ότι η άνοδος του ΑΚΕΛ στην εξουσία θα είναι ιστορικής σημασίας για τα πολιτικά πράγματα της χώρας. Ένα τέτοιο γεγονός θα βγάλει από το πολιτικό πάγο πολλούς Κυπρίους και Κύπριες, οι

οποίοι, ενώ είναι για παράδειγμα λιγότερο θρησκόληπτοι, λιγότερο εθνικιστές, αντιλαμβάνονται ως ένα βαθμό τις αξίες της κοινωνικής δικαιοσύνης, το κράτος προνοίας, την κοινωνική και διεθνιστική αλληλεγγύη κ.ά. έχουν διαπαιδαγωγηθεί με ένα περίεργο τρόπο στη διάρκεια του ψυχρού πολέμου που τους κάνει να αντιλαμβάνονται τον εαυτό τους ως ημιπαράνομους μετανάστες. Με το ίδιο τρόπο που οι χριστιανοί αναμένουν τη λύτρωση μετά τη Δευτέρα Παρουσία, οι Ακελιστές παράπεμπουν τις πολιτικές τους ευαισθησίες για μετά την επίλυση του Κυπριακού. Βέβαια είναι δύσκολο να προβλέψει κανείς, αν η δεύτερα παρουσία θα προηγηθεί του Κυπριακού ή το αντίστροφο. Πάντως η διεκδίκηση της εξουσίας από το ΑΚΕΛ θα τους κάνει καλό, ίσως δε βοηθήσει και στη λύση του Κυπριακού μιας και το ΑΚΕΛ χαίρει μιας επιφυλακτικής έστω, εκτίμησης από τους Τουρκοκύπριους αριστερούς και μιας και η αντίληψη του για τη στρατηγική επίλυσης του προβλήματος στην ειλικρινή της άρα πούμε διάσταση προσεγγίζει αυτή του κ. Σημίτη.

Εμφανής πρόθεση του ΑΚΕΛ για τις επόμενες προεδρικές είναι η τριμερής, όπως άρχισε να αποκαλείται συμμαχία ΑΚΕΛ, ΔΗΚΟ, ΚΙΣΟΣ, που δοκιμάζεται αυτές τις μέρες στις δημοτικές εκλογές ή συμμαχία των δημοκρατικών, προοδευτικών δυνάμεων (το «πατριωτικών» δεν υπάρχει πια).

Από το 1988 και μετά, με την υποψηφιότητα Βασιλείου, το ΑΚΕΛ επιχείρησε να παραμείνει μεν στη λογική της συμμαχίας των πατριωτικών, προοδευτικών και δημοκρατικών δυνάμεων, αλλά να αφαιρέσει την πρωτοκαθεδρία από το ΔΗΚΟ. Τα κατάφερε το 1988 και απέτυχε στις επόμενες δύο προεδρικές εκλογικές αναμετρήσεις. Στις περασμένες εκλογές παρ' ολίγο να διολισθήσει το ΑΚΕΛ σε λογικές κεντροαριστερής πρότασης, με το Συνασπισμό της Ελπίδας, πλην όμως ανέκρουσε πρύμναν τρομοκρατημένο (χωρίς να ξεχνάμε βέβαια ότι την πρώτη πέτρα την έριξαν τότε οι ΕΔΗ). Το πιο πιθανό λοιπόν σενάριο φαίνεται να είναι η εμμονή του ΑΚΕΛ στο μέτωπο των δημοκρατικών, προοδευτικών δυνάμεων, η προσπάθεια του να συγκρατήσει σ' αυτές και το ΔΗΚΟ και το ΚΙΣΟΣ και κάποια αναδιάρθρωση των

ισορροπιών μέσα σ' αυτή την συμμαχία προς όφελος του σύμφωνα με το 35% του.

Και βέβαια εδώ προκύπτουν τα δύσκολα. Προκύπτει το πρόβλημα του πολιτικού προγράμματος και το πρόβλημα του κοινού υποψηφίου. Οι προεδρικές εκλογές της τελευταίας δεκαετίας έδειξαν ότι οι κομματικές ηγεσίες δεν έχουν ούτε ιερό ούτε όσιο. Μπορούν οι πάντες να τα βρουν με τους πάντες, βρίσκοντας και τα κατάλληλα ανταλλάγματα. Υπενθυμίζω, για παράδειγμα ότι ΕΔΗ και ΕΔΕΚ δεν τα έβρισκαν στο Συνασπισμό της Ελπίδας στο Κυπριακό, αλλά λίγους μήνες μετά συμφώνησαν να υποστηρίξουν από κοινού Κληρίδη... στη βάση της πολιτικής Σημίτη. Και όχι μόνο αυτό, αλλά έκατσαν και αρκετούς μήνες σε συνομιλίες για να κάνουν και κοινό κόμμα. Δεν υπάρχει η απαραίτητη πολιτική ωρίμανση που θα υποχρεώσει τα κόμματα να σέβονται την έννοια του πολιτικού προγράμματος. Όμως ο κόσμος από την άλλη έδωσε ένα σαφές μήνυμα. Όποιος συνεργαστεί με το Συναγερμό χάνει. Και να θυμίσουμε ότι παλαιότερα είχε και το ίδιο το ΑΚΕΛ την ίδια εμπειρία. Να σημειώσω εδώ ότι κατά τη γνώμη μου έχει δίκαιο ο κόσμος να μην ξεχνά ότι ο Συναγερμός στέγαζε πολιτικά τους πραξικοπηματίες. Μπορεί να γίνει κριτική στην κυπριακή κοινωνία που αφήνει τους πραξικοπηματίες εκτός δικαστηρίου και δεν αντιμετωπίζει το θέμα στα ίσα, αλλά αυτό δεν σημαίνει ότι δικαιούνται δημοκρατικά ή αριστερά κόμματα να το ξεχνούν. Ποιος «εκουγχρονιστής» επιτέλους μπορεί να πει έξω από το κυπριακό χωριό ότι αυτά τα πράγματα είναι «παρωχημένες ιστορίες». Σήμερα είναι που δικάζεται, για παράδειγμα το χιλιανό πραξικόπημα, της ίδιας ηλικίας με το δικό μας, το οποίο δεν προκάλεσε στο κάτω-κάτω και μια εισβολή. Σήμερα ζητούν αποζημιώσεις οι μαύροι για το δουλεμπόριο και σήμερα αποζημιώνονται από τη Γερμανία τα θύματα του ναζισμού. Η Κυπριακή Δημοκρατία και σε αυτό το επίπεδο είναι μια ανάπηρη Δημοκρατία. Επιτέλους, όταν κάποιος ισχυρίζεται ότι ασχολείται με την πολιτική και εν πάση περιπτώσει οι αριστεροί τουλάχιστον οφείλουν να αντιλαμβάνονται τον εαυτό τους ως ιστορικά υποκείμενα.

Αφού λοιπόν τα πολιτικά προγράμ-

ματα δεν τυγχάνουν του αναγκαίου σεβασμού, το πρόσωπο του υποψηφίου αποκτά μεγαλύτερη σημασία και «συμβολίζει» περισσότερα στους εκλογείς. Ως πιθανός υποψήφιος εμφανίζεται ο Τάσος Παπαδόπουλος, ιδιαίτερα από κύκλους της συμπολίτευσης. Ως τεκμήριο προβάλλεται η υποστήριξη που πρόσφερε το ΔΗΚΟ στο ΑΚΕΛ για την προεδρία της Βουλής, η οποία σε αυτή την περίπτωση να σημειώσουμε αποκαλείται «συναλλαγή» και όχι υπέρβαση, ούτε στο κάτω-κάτω πολιτική συμφωνία.

Η κοινή όμως λογική λέει ότι είναι πάρα πολύ νωρίς για να αποφασισθεί από τώρα ο κοινός υποψήφιος. Οι εκλογές θα γίνουν μέσα σε συνθήκες πρωτόγνωρες αναφορικά και προς την ένταξη και τη λύση του Κυπριακού. Επίσης θα πρέπει να αναμένει κανείς ποια μορφή θα πάρει η συμμαχία που στηρίζει την κυβέρνηση. Η άποψη είναι ότι, από τη στιγμή που το ΑΚΕΛ αποφάσισε να διεκδικήσει την προεδρία της Βουλής και το ΚΙΣΟΣ και το ΔΗΚΟ ήταν υποχρεωμένα να το στηρίξουν. Μα ακριβώς αυτό ήταν και το βασικό μήνυμα των βουλευτικών εκλογών.

Από την άλλη έχω και εγώ την άποψη ότι η κορυφή της πυραμίδας στο ΑΚΕΛ θα πρέπει να προσανατολίζεται προς τον κ. Παπαδόπουλο, για να μπορέσει να κρατήσει εκείνο το 15% του ΔΗΚΟ στην αντιπολίτευση. Όμως θα πρέπει να υπάρχει και κάποια σημαντική δόση αβεβαιότητας. Διότι, για παράδειγμα, Ελλάδα και άλλες χώρες του εξωτερικού πιθανόν να μην ευνοούν τον Τάσο, διότι κατά πάσα πιθανότητα ο Συναγερμός και οι ΕΔΗ θα προρέσουν να συνεργαστούν με κάποιες ομάδες στυλ Κίνησης Εκσυγχρονισμού, ή ομάδας Ευσταθίου, για να κτίσουν ένα εκσυγχρονιστικό, ευρωκεντρικό, ευέλικτο στις συνομιλίες σχήμα.

Εξ άλλου η κυπριακή κοινωνία χρειάζεται πλέον ένα καινούργιο πολιτικό όραμα. Ένα πρόγραμμα που θα της δώσει ελπίδα και μέλλον. Η κυπριακή κοινωνία έχει σιχαθεί τον εαυτό της. Τα παλιά σχήματα δεν αρκούν για να της δώσουν αισιοδοξία. Το κλειδί το κρατά η Αριστερά ως Αριστερά και όχι ως Δεξιά.

Hüsein Erdogan

Η διεύρυνση της Ε.Ε.: Τι θα φέρει η ένταξη της Κυπριακής Δημοκρατίας;

Το μονοπωλιακό κεφάλαιο της Ευρώπης, στα πλαίσια της νεοφιλελεύθερης πολιτικής του, σκοπεύει να επεκταθεί προς την ανατολική Ευρώπη. Αυτή η διεύρυνση έχει σκοπό να θέσει ολόκληρη την ευρωπαϊκή ήπειρο κάτω από την πολιτική και στρατιωτική επιρροή της Ε.Ε., η οποία θεωρείται ως το δεύτερο ιμπεριαλιστικό κέντρο δύναμης στον κόσμο, μετά τις ΗΠΑ. Η Ε.Ε. προσπαθεί να κάνει άνοιγμα και να αναδιανείμει τις σφαίρες επιρροής στην τοπική και παγκόσμια ζυγαριά, καθώς συνεχίζεται η εσωτερική πάλη ανάμεσα στις ιμπεριαλιστικές δυνάμεις, για να αποκομίσουν οφέλη στις παγκοσμιοποιημένες αγορές.

Όπως διαφαίνεται από τη Σύνοδο Κορυφής της Νίκαιας, οι βασικές χώρες-άξονες της Ε.Ε., η Γερμανία και η Γαλλία, τείνουν περισσότερο προς τη δημιουργία ενός ομόσπονδου κράτους, πολιτικά και στρατηγικά, παρά σε μια ένωση ευρωπαϊκών κρατών. Από την άλλη, δείχνουν μια τάση συγκέντρωσης, με την εφαρμογή του σχεδίου νομισματικής ενοποίησης με το ευρώ. Η δημιουργία του ευρωπαϊκού στρατού εξηγείται από τη διαμόρφωση μιας πολιτικής και στρατιωτικής δομής υπεράνω της οικονομικής. Παρόλο που οι ΗΠΑ παραμένουν ακόμη η μόνη κυρίαρχη δύναμη, τα διαφορετικά στρατηγικά ενδιαφέροντα κάποιων χωρών μελών της Ε.Ε. έχουν ως αποτέλεσμα διαφορετικές εκτιμήσεις για τις χώρες της ανατολικής και νοτιοανατολικής Ευρώπης και τη Ρωσία.

Αυτό φέρνει άλλα προβλήματα στο προσκήνιο, όπως για παράδειγμα, πώς θα αλλάξει η διεύρυνση της Ευρώπης προς την Ανατολή, τις σχέσεις μεταξύ των χωρών του κέντρου και της περιφέρειας και πώς θα κατανοηθούν τα γεωργικά και αναδιάρθρωτικά κονδύλια μετά τη διεύρυνση.

Το γερμανικό κεφάλαιο, το οποίο είναι η βασική δύναμη προώθησης για τη διεύρυνση προς ανατολάς, βλέπει την Ε.Ε. ως την κατάλληλη κάλυψη για τα ιμπεριαλιστικά συμφέροντά του χωρίς να συναντά καμιά αντίδραση. Έτσι σκοπεύει να δημιουργήσει νέο εργατικό δυναμικό, νέα επενδυτικά πεδία και αγορές και να διευρύνει το χώρο διακίνησης για το ευρωπαϊκό κεφάλαιο. Αυτή η στάση προκαλεί τη σύγκρουση των ιμπεριαλιστικών συμφερόντων ανάμεσα στις ΗΠΑ και στην Ε.Ε. Η Γερμανία μαζί με τη Γαλλία προσπαθούν να διευρύνουν την Ε.Ε., προσβλέποντας σε δύο διαφορετικές ταχύτητες για την ολοκλήρωση του «κέντρου» με την «περιφέρεια» της Ευρώπης.

Όπως διατυπώθηκε στη Σύνοδο Κορυφής του Ελσίνκι, η διαδικασία της διεύρυνσης προς Ανατολάς θα περιλαμβάνει τις ανατολικές χώρες και τις χώρες της Κεντρικής Ευρώπης, που θα πρέπει να ενσωματωθούν στην Ε.Ε. οικονομικά, πολιτικά και στρατιωτικά. Αυτή η διαδικασία δεν μπορεί να βοηθεί έξω από τους σχεδιασμούς των ισχυρών μελών του ΝΑΤΟ και της Ε.Ε. για διεύρυνση προς ανατολάς.

Αν τα αποτελέσματα των Συνόδων Κορυφής της Νίκαιας και του ΕΛ-

οίνκι συνεκτιμηθούν, γίνεται φανερό ότι η Ε.Ε. θα οργανωθεί πύ τη βάση των χωρών που θα βρίσκονται στο κέντρο και στη περιφέρεια, οι οποίες θα έχουν διαφορετική ισχύ και δικαιοδοσίες.

Από την άλλη, οι δυνάμεις των εργαζομένων στην Ευρώπη υπερασπίζονται τα συμφέροντα ενός τομέα, ο οποίος σήμερα είναι ίσος με την Ε.Ε., ή ενδεχομένως μεγαλύτερος από την διευρυμένη Ε.Ε.. Η ιδέα της "ενότητας των εργατικών δυνάμεων" προσβλέπει στην αλληλεγγύη και συνεργασία όλων των ευρωπαϊκών λαών, με ίσα δικαιώματα, χωρίς βλέψεις να θέσει ο ένας τον άλλο κάτω από την κυριαρχία του. Αντί της δημιουργίας ενός δυτικοευρωπαϊκού στρατού, απαιτούν την ενδυνάμωση του Οργανισμού για την Ασφάλεια και Συνεργασία στην Ευρώπη και των άλλων παν-ευρωπαϊκών οργανισμών και την επίλυση των διενέξεων με άλλα μέσα από τα στρατιωτικά. Ο Οργανισμός για την Ασφάλεια και Συνεργασία στην Ευρώπη θα έπρεπε να είναι συνεπής με τον αρχικό του σκοπό, ο οποίος ήταν η επίλυση των συγκρούσεων με ειρηνικά μέσα και δεν θα έπρεπε να αποτελέσει η χείρα του ΝΑΤΟ και της Δυτικοευρωπαϊκής Ένωσης μέσα σε άλλες χώρες, όπως είχε γίνει πρόσφατα. Η αδέσμευτη ή ουδέτερη πολιτική μπορεί να υιοθετηθεί, όπως συνέβη στην περίπτωση πολλών ευρωπαϊκών χωρών, όπως στην Αυστρία και στις βορειο-ευρωπαϊκές χώρες, και μόνο μ' αυτό μπορεί να γίνει εφικτή η διαμόρφωση μιας ειρηνικής και δημοκρατικής Ευρώπης.

Τι θα αποφέρει η πλήρης ένταξη της Κυπριακής Δημοκρατίας στην Ε.Ε. στο λαό της Κύπρου;

Στην προσπάθεια να βρούμε απαντήσεις σ' αυτή την ερώτηση, θα πρέπει να απαντήσουμε στα ακόλουθα ερωτήματα:

Μέχρι σήμερα, στη διαδικασία για την διευρύνση υπήρξαν πολλά ελλείμματα ως προς τη δημοκρατικότητα της λήψης αποφάσεων για την ένταξη. Τα πλεονεκτήματα και μειονεκτήματα της ένταξης στην Ε.Ε. δεν έχουν συζητηθεί αρκετά από τα [τουρκοκυπριακά] ΜΜΕ, τα οποία διαμορφώνουν την κοινή γνώμη. Δίνεται για τα οικονομικά και κοινωνικά οφέλη, τα οποία θα έχουν οι πολίτες σε μια χώρα μέλος της Ε.Ε. μια μονόπλευρη και διαστρεβλωμένη εικόνα. Σε τελευταία ανάλυση οι αποφάσεις αντικατοπτρίζουν περισσότερο τα πολιτικά και οικονομικά συμφέροντα των ελίτ παρά της πλειοψηφίας του λαού και τα πραγματικά συμφέροντα του λαού δεν μπορούν να αντιπροσωπευθούν στα λεγόμενα δημοψηφίσματα.

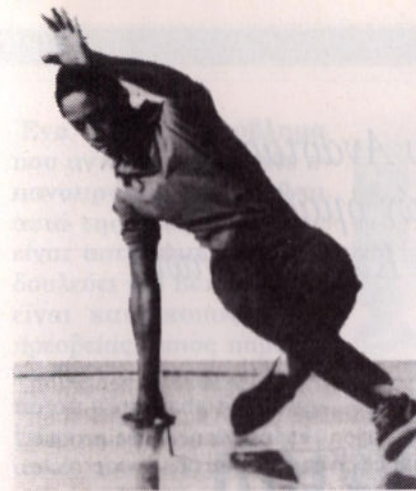
Αν η Κύπρος μπει στην Ε.Ε., η οικονομία του νησιού θα εξαρτάται από την οικονομία της Ε.Ε. Ως αποτέλεσμα, η βιομηχανία και η γεωργία της Κύπρου θα επηρεαστούν αρνητικά και στις χαμηλές εισοδηματικές τάξεις, οι εργάτες και οι αγρότες, θα έχουν αρνητικές κοινωνικές και οικονομικές συνέπειες.

Από την σύσταση της, το 1960 η Δημοκρατία της Κύπρου υπήρξε εξέχον μέλος του Κινήματος των Αδεσμευτών και με την νέα φιλοδυτική εξωτερική πολιτική της θα χάσει την υποστήριξη και την αλληλεγγύη των αδεσμευτών κρατών. Η Δημοκρατία της Κύπρου, η οποία τα τελευταία 40 ή και περισσότερα χρόνια δεχόταν πιέσεις για να γίνει μέλος της επιθετικής πολιτικής του ΝΑΤΟ και του ιμπεριαλισμού γενικότερα στην ανατολική Μεσόγειο, θα αφηθεί έτσι στο έλεος των ιμπεριαλιστικών δυνάμεων.

Δεν είναι γνωστό κατά πόσο το σχέδιο επίλυσης του κυπριακού προβλήματος με την ένταξη στην Ε.Ε. θα φέρει οποιαδήποτε θετικά αποτελέσματα. Αν η Κύπρος ενταχθεί στην Ε.Ε., η Τουρκική Δημοκρατία η οποία έχει καταπατήσει το διεθνή νόμο και τα ανθρώπινα δικαιώματα με το να κατέχει το 37% του εδάφους του νησιού κάτω από στρατιωτική κατοχή εδώ και χρόνια, θα σεβαστεί αμέσως αυτά τα δικαιώματα; Και θα αφήσει η Τουρκία το νησί να ενεργοποιήσει την εσωτερική του δυναμική και να αναπτυχθεί χωρίς ξένες επεμβάσεις;

Είναι ευρέως γνωστό ότι οι χώρες της Ε.Ε. δεν προσφέρουν την απαιτούμενη υποστήριξη για την εφαρμογή των αποφάσεων των Η.Ε. στο κυπριακό πρόβλημα και η Ε.Ε. δεν θα ασκήσει ουσιαστική πίεση στην Τουρκία σ' αυτό το θέμα. Υπάρχουν μόνο κάποιες αποφάσεις του Ευρωπαϊκού Δικαστηρίου οι οποίες καταγγέλλουν την Τουρκία. Θα συνεχίσει η Ε.Ε. να ανέχεται την κατοχή του βόρειου μέρους της χώρας, η οποία θα γίνει μέλος της; Ο πληθυσμός που μεταφέρθηκε από το εσωτερικό της Τουρκίας στα κατεχόμενα εδάφη, ο οποίος υπερβαίνει αριθμητικά τον πληθυσμό των Τ/Κ, θα έχει λόγο στην εξεύρεση λύσης στο κυπριακό πρόβλημα και στην ένταξη στην Ε.Ε.; Αν οι στρατιωτικοί των οποίων η επιρροή είναι αισθητή σε όλους τους τομείς της ζωής μας θα συνεχίσουν να δραματίζουν τον αρνητικό τους ρόλο στη διαμόρφωση της κοινής γνώμης, πόσο δημοκρατική θα είναι μια τέτοια απόφαση για τους Τ/Κ;

Αν η Κύπρος ενταχθεί στην Ε.Ε. θα ξεπεραστούν οι δυσκολίες της διαδικασίας καλλιέργειας μιας κοινής κουλτούρας και πολιτικής για τους

Ε/Κ και τους Τ/Κ; Θα εφαρμοστούν αμέσως οι λεγόμενες τρεις ελευθερίες, δηλαδή η ελευθερία διακίνησης, διαμονής και κατοχής περιουσίας, ή θα περιοριστούν αυτά τα δικαιώματα; Τα σύνορα των ομόσπονδων περιοχών θα είναι περισσότερο πραγματικό εμπόδιο παρά στην ελεύθερη διακίνηση προϊόντων, κεφαλαίου και εργατικού δυναμικού; Αν οι πρόνοιες της Ε.Ε. εφαρμοστούν μόνο στις περιοχές, τις οποίες θα ελέγχει η Κυπριακή Δημοκρατία, ποια θα είναι η μοίρα των Τ/Κ, οι οποίοι θα πρέπει να συνεχίσουν τη ζωή τους υπό συνθήκες κατοχής;

Αν η Δημοκρατία της Κύπρου ενταχθεί στην Ε.Ε., πώς θα διευθετηθεί η εθνική ασφάλεια της Κύπρου; Οι πολιτικοί ηγέτες των Ε/Κ και των Τ/Κ θα συνεχίζουν να πολιτεύονται μέσα στα πλαίσια κοινωνικών και πολιτικών αρχών, παρά «εθνικών» αρχών; Ποια θα είναι η θέση των τάξεων των νυν κυβερνώντων και πώς θα καθοριστούν οι πολιτικές στρατηγικές για κάθε κοινότητα; Τι θα συμβεί, αν η Τουρκία και η Ελλάδα, οι λεγόμενες «μητέρες-πατρίδες», δείξουν περισσότερο «ενδιαφέρον» στις εσωτερικές υποθέσεις του νησιού και συνεχίσουν τις παρεμβάσεις τους;

Θα εξαιρεθούν από το έδαφος της Ε.Ε. οι περιοχές των Αγγλικών Βάσεων και οι αμερικανικοί κατασκοπευτικοί σταθμοί που θεωρούνται εκτός εδάφους της Κυπριακής Δημοκρατίας από το 1960, όπως έγινε στην περίπτωση του Γιβραλτάρ;

Αν το νησί δεν θα είναι ελεύθερο από ξένες βάσεις και ξένο στρατιωτικό προσωπικό και αν θα εγκατασταθούν νέες βάσεις της Δυτικής Στρατιωτικής Ένωσης και του ΝΑΤΟ, δεν θα γίνει πιο πολύπλοκη η κατάσταση; Δεν θα έχουν πάλι τον τελευταίο λόγο οι διεθνείς δυνάμεις, όπως συνέβηκε το 1960 και

όχι ο λαός της Κύπρου;

Θα μπορέσει η Ε.Ε. να βοηθήσει στην επίλυση του εθνικού προβλήματος, από τη στιγμή που δεν μπόρεσε να επιλύσει τις δικές της εθνικές διενέξεις μέσα σε κάποιες χώρες; Για να μειωθεί ο αριθμός των υποστηρικτών της ακροδεξιάς, των ρατσιστικών και χωριστικών τάσεων, ποιες ταξικές δυνάμεις θα βαραίνουν περισσότερο στη δομή της κεντρικής διοίκησης, η οποία θα άρει τις αυξανόμενες διαφορές της κοινωνικής ανισότητας και ανάπτυξης μεταξύ των δύο περιοχών;

Ο κ. Άλφρετ Σαντ, ο ηγέτης του Εργατικού Κόμματος της Μάλτας, η οποία συμπεριλαμβάνεται στις πρώτες χώρες που θα γίνουν μέλη της Ε.Ε. μετά την διευρύνση της Ε.Ε. είπε ότι, αν η Μάλτα ενταχθεί στην Ε.Ε., οι τιμές των τροφίμων και η ανεργία θα ανεβούν, επειδή οι επιχορηγήσεις που δίνονται τώρα στη ναυπηγική βιομηχανία θα καταργηθούν και δεν θα εισάγονται τρόφιμα από τις διεθνείς αγορές. Επιπλέον, το αδέσμευτο στάτους της Μάλτας θα κινδυνεύσει.

Το Ανορθωτικό Κόμμα Εργαζόμενου Λαού της Κύπρου (ΑΚΕΛ), το οποίο δεν μπόρεσε να προδιαγράψει μια ταξική πολιτική που να αφορά και τις δύο κοινότητες στην Κύπρο και που εξακολουθεί να διαθέτει το 1/3 των ψήφων στην ε/κ κοινότητα, στο τελευταίο του συνέδριο κατέληξε στις ακόλουθες αποφάσεις:

"- Το πρώτο και ουσιαστικό ζήτημα για το ΑΚΕΛ είναι ότι η διαδικασία πλήρους ένταξης της Κύπρου στην Ε.Ε. θα συμβάλει στον αγώνα για μια δίκαιη λύση στο κυπριακό πρόβλημα. Όταν το κόμμα μας καθορίσει την τελική του θέση για την συμφωνία πλήρους ένταξης, θα δώσει ιδιαίτερη σημασία στο πώς αυτή η συμφωνία θα βοηθήσει και θα συμβάλει σε μια βιώσιμη λύση. Δεν θα διστάσουμε να εναντιωθούμε σε μια συμφωνία ή διαδικασία η οποία θα οδηγήσει σε διαφορετική κατεύθυνση από τη δική μας. Όταν θα καθορίσουμε την τελική μας θέση, σημαντικός ρόλος θα δοθεί στο κοινωνικό και οικονομικό περιεχόμενο της συμφωνίας και στο κατά πόσο συνάδει με τους όρους που έχουμε εισηγηθεί.

-Κάτω από τις νέες διεθνείς συνθήκες, το 18ο Συνέδριο του ΑΚΕΛ δίνει ιδιαίτερη προσοχή στο θέμα της ασφάλειας της Δημοκρατίας της

Κύπρου και όλου του λαού μας και στις θέσεις των Τ/Κ που τάσσονται υπέρ της πλήρους ένταξης στην Ε.Ε. Το Κόμμα μας υποστηρίζει την πλήρη ένταξη στην Ε.Ε. και αναδιαμορφώνει την προηγούμενη θέση του για την Ε.Ε. ως εξής:

-Υπό τον όρο ότι η Ε.Ε. θα βοηθήσει για μια σωστή λύση του Κυπριακού, ότι όλο το έδαφος της Κύπρου θα ενταχθεί στην Ε.Ε. και ότι η προστασία των σημαντικών οικονομικών και κοινωνικών δικαιωμάτων του λαού μας θα διασφαλιστεί, το ΑΚΕΛ υποστηρίζει την πλήρη ένταξη της Κύπρου στην Ε.Ε.

-Το ΑΚΕΛ πιστεύει ότι τον τελευταίο λόγο, σχετικά με την πλήρη ένταξη της Κύπρου στην Ε.Ε., έχει ο λαός της Κύπρου.

Η κα Αλέκα Παπαρήγα, η Γενική Γραμματέας του Κομμουνιστικού Κόμματος Ελλάδας, προειδοποίησε, σε ένα λόγο της στο ελληνικό κοινοβούλιο πριν λίγα χρόνια, ότι υπήρχε κίνδυνος διχοτόμησης της Κύπρου σε ευρωπαϊκό στυλ (Ευρω διχοτόμηση). Η Γενική Γραμματέας μίλησε για διπλωματικές έντροπες στο Κυπριακό καθώς και για το διεθνή νόμο, ο οποίος καταπατείται κάθε μέρα. Ηθέλησε ακόμα να επισύρει τη προσοχή στον κίνδυνο "ευρωδιχοτόμησης", αν η Κύπρος έμπαινε στην Ε.Ε. ως μοιρασμένη χώρα.

Δυστυχώς αυτός ο κίνδυνος εξακολουθεί να υπάρχει και σήμερα. Όταν η Δημοκρατία της Κύπρου ενταχθεί στην Ε.Ε., μήπως όλοι οι αγώνες, που έγιναν αυτά τα χρόνια για τη διατήρηση της ανεξαρτησίας, την κυριαρχία και την εδαφική ακεραιότητα του νησιού θα τιναχτούν στον αέρα και ο διαμελισμός του νησιού το 1974, με τη χρήση βίας θα μονιμοποιηθεί από την επίσημη προσάρτηση του κατεχόμενου εδάφους στην Τουρκία;

Συνέντευξη του Νίκου Αναστασίου,
συντονιστή δικοινοτικών ομάδων
και εκδηλώσεων, στον Κωστή Αχινιώτη

επαναπροσέγγιση

Για την επαναπροσέγγιση

Βρέθηκα πρόσφατα στην Πύλα, σε μια συνάντηση Ελληνοκυπρίων και Τουρκοκυπρίων εφήβων. Ήταν κάπου εκατόν άτομα. Με εντυπωσίασε η αμεσότητα και η θέρμη που υπήρχε σ' αυτή τη συνάντηση. Ήταν, αλήθεια, η πρώτη φορά που βρισκόμουν - ως αλεξιπτωτιστής - σε μια συνάντηση κατ' αποκλειστικότητα νέων, πλην μερικών συντονιστών ενηλίκων. Στις δικοινοτικές συναντήσεις των ενηλίκων διαπιστώνω πλέον μια κάποια αμηχανία για το παρακάτω, ένα σκεπτικισμό, αλλά και μια δυσκολία γεφύρωσης δύο λόγων που αναπτύσσονται αυτόνομα (πράγμα που δεν είναι κακό), αλλά και αποξενωτικά (πράγμα που είναι κακό). Εν πάση περιπτώσει θεωρήσαμε ότι μια συνέντευξη με ένα από τους συντονιστές της μεγάλης πράγματι προσπάθειας, που καταβάλλεται στον τομέα της επαναπροσέγγισης, τον Νίκο Αναστασίου, θα ήταν χρήσιμη. Τυχαία ξεκινήσαμε τη συζήτησή μας με τον τρόπο που την αρχίσαμε. Απλά σε κάποιο σημείο της κουβέντας μας πατήσαμε το κουμπί του μαγνητοφώνου.

Κ.Α.

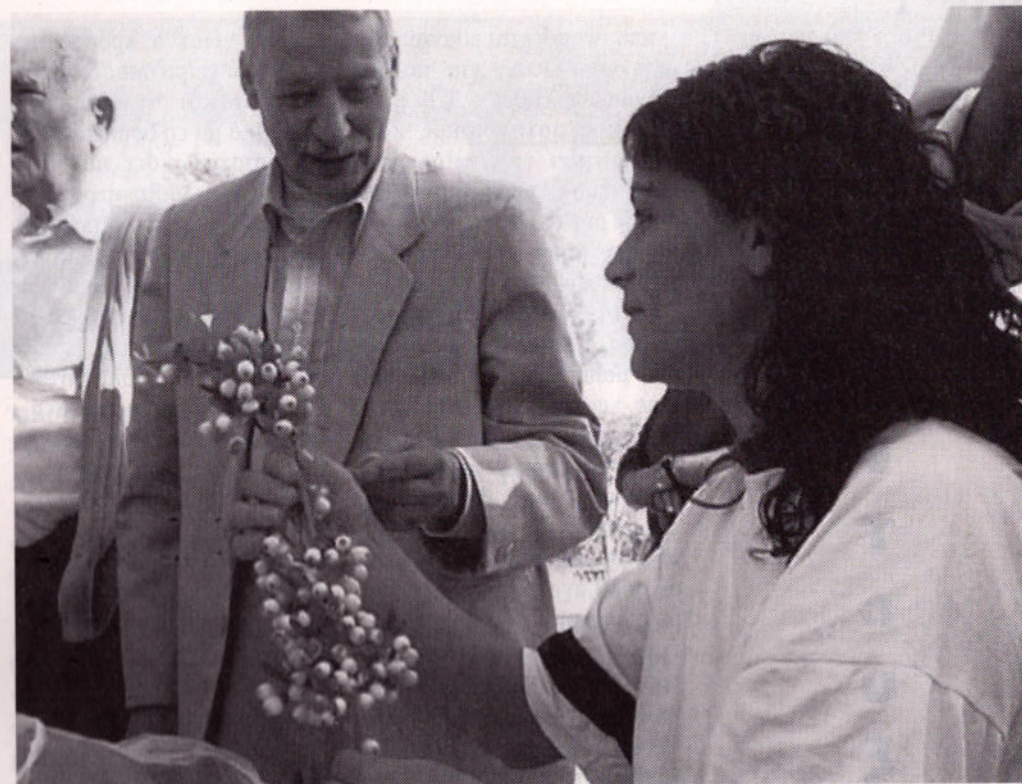

Ένα μεγάλο πρόβλημα που αντιμετωπίζει κάθε επαναπροσεγγιστής είναι αυτό της υποψίας. Ποιος είναι αστυνομικός, ποιος δουλεύει για ποιον, ποιος είναι κατάσκοπος ποιας πρεσβείας, ποιος παρακολουθεί για λογαριασμό κάποιου κόμματος ή Υπουργείου, κ.λπ. Στο παράξενο αυτό παιχνίδι εκδηλώνουν ενδιαφέρον και οι κυβερνήσεις και τα κόμματα της Κύπρου και ασφαλώς οι μυστικές αστυνομίες που υπάρχουν στο νησί. Πιστεύεις ότι αυτό το παιχνίδι αποτελεί εμπόδιο στην επαναπροσέγγιση;

Θα έλεγα σε κάποιο βαθμό ναι. Πάντα υπήρχε αυτό το πρόβλημα και συνεχίζει να υπάρχει, αλλά για μένα προσωπικά δεν λειτουργεί, σ' αυτό το στάδιο, σαν κάτι που με εμποδίζει ή με αποθαρρύνει να προχωρήσω. Σε κάποιο βαθμό το θεωρώ φυσιολογικό, διότι στην Κύπρο αυτή τη στιγμή δεν έχουμε ειρήνη, έχουμε κατάπαυση του πυρός. Είναι μια παράξενη κατάσταση και πάρα πολλοί άνθρωποι ενδιαφέρονται να δουν τι γίνεται στο επίπεδο της επαναπροσέγγισης, όπου οι λεγόμενοι εχθροί έρχονται για να μιλήσουν, μεταξύ τους.

Στην Πύλα, εκτός απ' αυτούς που έχουν ήδη λεχθεί, συναντά κανείς και ανθρώπους που έχουν άλλα κίνητρα (Εμπόριο, λαθρεμπόριο κ.λπ.). Αυτό βραίνει την ατμόσφαιρα. Οι άνθρωποι που πηγαίνουν εκεί δεν ζουν μόνο την επαναπροσέγγιση, ζουν, αν θέλεις, την πραγματικότητα της επαναπροσέγγισης...

Μέχρι και το Δεκέμβριο του 1997, οι περισσότερες, αν όχι όλες, οι συναντήσεις επαναπροσέγγισης γίνονταν στο Λήδρα Πάλας, με πολλές δυσκολίες πολύ συχνά δεν

επιτρεπόταν η έλευση των Τ/Κ. Από το Δεκέμβριο του '97, μετά την απόφαση της Ε.Ε. στο Λουξεμβούργο, σύμφωνα με την οποία η Τουρκία δεν μπορεί να είναι δεκτή στην Ε.Ε., το Λήδρα Πάλας έκλεισε, γιατί αποφάσισαν, για κάποιο παράξενο λόγο, ότι φταίμε εμείς. Όμως μια σχετικά μικρή ομάδα ανθρώπων είπε ότι μπορεί μεν οι συναντήσεις στο Λήδρα Πάλας να έχουν απαγορευτεί, αλλά η δικοινοτική δουλειά πρέπει να συνεχιστεί με άλλους τρόπους και σε άλλους χώρους και έτσι αυτοί οι άνθρωποι ξεκίνησαν να πηγαίνουν στην Πύλα. Η Πύλα, η οποία παρουσιαζόταν στις ειδήσεις κυρίως ως χώρος όπου γινόταν λαθρεμπόριο, όπου υπάρχει ο χώρος του υποκόσμου. Σιγά-σιγά, παρόλες τις δυσκολίες που υπήρχαν στην αρχή, η Πύλα έχει μετατραπεί σ' ένα χώρο όπου γίνονται μαζικές συγκεντρώσεις συγχωριανών, φεστιβάλ νέων, συναντήσεις κομμάτων. Παραμένει, παρόλ' αυτά, το πρόβλημα της υποψίας. Το

θέμα με τον Τζιακούρμα και τον Ντε Κοκούλ έκαναν την Πύλα ένα πολύ προβληματικό χώρο. Όμως, είναι ο μόνος χώρος που υπάρχει για να συνεχίσουμε την προσπάθεια που κάνουμε. Βλέπω ότι η δουλειά συνεχίζει, ο κόσμος, και από τις δύο πλευρές, αυξάνεται, παρόλες τις δυσκολίες -διαφορετικές σε κάθε κοινότητα. Η εντύπωση που έχω είναι ότι για κάθε άτομο που τολμά να έρχεται υπάρχουν πάρα πολλά άλλα άτομα, που δυνητικά θα μπορούσαν να είναι εκεί. Αυτό που προσπαθούμε να κάνουμε είναι να διατηρήσουμε αυτή την επικοινωνία, αυτά τα γεφύρια, για να υπάρχουν κάποιες στημένες δομές, πάνω στις οποίες να μπορεί ο κόσμος, όταν ίσως αλλάξει κάπως το πολιτικό προσκήνιο, να κρατηθεί και να προχωρήσει.

Θεωρείς ότι κατά κάποιο τρόπο διασκεδάζετε αυτό το κλίμα της υποψίας με πραγματικά βήματα...

Εμένα δεν με ενοχλεί αυτό το κλίμα, το θεωρώ μέρος της "επίπτωσης", του χώρου

που ονομάζεται επαναπροσέγγιση. Όταν, για παράδειγμα, θα έρθει ο Τ/Κ ή ο Τούρκος αστυνομικός και θα κοιτάξει τι γίνεται στη συνάντηση, εμείς θα γελάσουμε μεταξύ μας και οι Τ/Κ θα μας πουν "Έρχονται οι σωματοφύλακές μας". Ακούστε και μια άλλη περίπτωση, μιας δεκαεξάχρονης Τ/Κ μαθήτριας, η οποία μας είπε, φεύγοντας από μια συνάντηση: "Σήμερα θα φύγω και περνώντας από το οδόφραγμά μας, θα με σταματήσουν, ως συνήθως, θα με ανακρίνουν, ως συνήθως, με πολύ αγενή τρόπο και θα με ρωτήσουν πού πήγες και τι έκανες και ποιον είδες, με τρόπο πολύ απειλητικό, για να αποτρέψει και εμένα και τους άλλους να το ξανακάνουμε. Εγώ θα τον κοιτάξω στα μάτια και θα του πω ότι πήγα να δω τους φίλους μου

λοιπόν, είναι ο τρόπος με τον οποίο χειριζόμαστε αυτό το θέμα και συνεχίζουμε κανονικά με τη δουλειά μας. Εγώ πιστεύω ότι πάντοτε πρέπει να μιλούμε περί επαναπροσέγγισης των παλιών και προσέγγισης των νέων. Πολλοί λένε ότι, όταν η παλιά γενιά φύγει, οι νέοι δεν θα ενδιαφέρονται. Εμείς προσπαθούμε, τουλάχιστον μια φορά το μήνα, να στήσουμε μια νέα δικαιοδική ομάδα νέων, αυτό που ονομάζεται Youth Encounters for Peace, το YEP. Φέρνουμε γύρω στα 40-50 παιδιά, 25 με 25, και από τις δύο κοινότητες για δύο μέρες στην Πύλα. Σ' αυτό το διήμερο τα παιδιά έχουν την ευκαιρία να γνωριστούν και να ανακαλύψουν ότι κι αυτοί (που έχουν απέναντί τους) είναι άνθρωποι. Είναι ενδεικτικό πόσο σοβαρό

αποκάλυψη ότι είναι κι αυτοί άνθρωποι όπως κι εμείς. Πέραν τούτου, όμως, θα μιλήσουμε και για το πολιτικό μας πρόβλημα, θα ανταλλάξουμε απόψεις και για τα πιο δύσκολα θέματα, θα ακούσουν για πρώτη φορά ο ένας τον πόνο του άλλου. Θα ακούσουν οι Τ/Κ για τους αγνοούμενους μας, για τους νεκρούς, για τον πόνο της προσφυγιάς.

Ταυτόχρονα οι Ε/Κ θα ακούσουν για πρώτη φορά και αυτοί πόσο δύσκολα χρόνια πέρασαν οι Τ/Κ από το '63 μέχρι το '74. Θα ακούσουν και οι μεν και οι δε για τις ιστορίες που έχουν ακούσει από τους παππούδες τους, για τις σφαγές, για τους αθώους που χαθήκαν και από τις δύο πλευρές. Και σ' αυτό το σημείο επικοινωνίας, της ανταλλαγής και της ανακάλυψης του πόνου του άλλου, ενώνονται. Ο ένας αντιλαμβάνεται τον πόνο του άλλου. Αυτοί οι νέοι άνθρωποι μπορούν ν' αφήσουν πλέον το παρελθόν πίσω, αφού καταλάβουν κάποια πράγματα, που ούτε καν γνώριζαν. Υπάρχει και κάτι άλλο που μαθαίνουν εμπειρικά τα παιδιά εκεί τους λέμε, για παράδειγμα, να κάνουν ένα κατάλογο των φράσεων που περιγράφουν τη γενική εικόνα που υπάρχει στην δική τους κοινότητα για την άλλη. Βγαίνουν δύο απαίσιος κατάλογοι: «βάρβαροι, απολίτιστοι, δεν μπορούμε να τους εμπιστευτούμε». Το ενδιαφέρον είναι ότι επί μονίμου βάσεως ο κατάλογος των Τ/Κ είναι πολύ πιο ήπιος, μπορώ να πω και σε κάποιο βαθμό θετικός. Αντίθετα, ο κατάλογος των Ε/Κ είναι πάντοτε απαίσιος και πολύ λίγα καλά πράγματα έχει να πει για την άλλη κοινότητα.

Τα παιδιά νιώθουν πολύ απαίσιος, μας λένε πολλές φορές, πώς θα βρεθούμε ξανά

στο ίδιο δωμάτιο και να παρουσιάσουμε αυτά τα πράγματα; Μετά, μέχρι να ξανασυναντηθούμε, τους ζητάμε να κάνουν ένα άλλο κατάλογο, λέγοντας ποια είναι η δική τους εντύπωση για αυτά τα παιδιά που έχουν γνωρίσει. Και τότε βγαίνουν δύο κατάλογοι περίπου αντιθετοί των πρώτων. Τα παιδιά τότε καταλαβαίνουν πως τα ΜΜΕ, το εκπαιδευτικό σύστημα συνεχίζουν και καλλιεργούν το μίσος, επιλέγοντας τα σημεία της ιστορίας, τα οποία έχουν σχέση με το τι εμείς υποφέραμε στα χέρια των άλλων. Υπάρχει η βία, υπάρχουν όλα όσα υπέφερε ο κόσμος, αλλά η ιστορία μας δεν είναι μόνο αυτά. Υπάρχουν αμέτρητες άλλες περιπτώσεις ανθρώπων που ζούσαν πολύ καλά μαζί, χωρίς κανένα πρόβλημα. Αυτό είναι που θέλουμε να βγει στην επιφάνεια.

Επανερχόμενοι στο θέμα της υποψίας, πώς κρίνετε την κίνηση του Υπουργείου Εξωτερικών να καλέσει τους επαναπροσεγγιστές για να τους ενημερώσει για τους κινδύνους της επαναπροσέγγισης ή για το πώς θα πρέπει να συμπεριφέρονται. Όπως κατάλαβα, ο κ. Κασουλίδης ήθελε να πει ότι ο τομέας της επαναπροσέγγισης εμπεριέχει κινδύνους και κάλεσε τις μη κυβερνητικές επαναπροσεγγιστικές οργανώσεις για να τις "διδάξει" πώς να τους αποφεύγουν. Προσπάθησε, δηλαδή, να "διπλωμα-

τικοποιήσει" την επαναπροσέγγιση.

Δεν ήμουν σ' αυτή τη συνάντηση. Υποψιάζομαι, όμως, ότι το θέμα είχε σχέση με το ότι έγιναν κάποιες δικαιοδικές συναντήσεις, στις οποίες λαμβάναν μέρος άνθρωποι του ψευδοκράτους υπό τη ιδιότητά τους (είτε από κάποιο υπουργείο, πυροσβέστες κ.λπ.). Αυτό προκάλεσε ανησυχία στο διπλωματικό επίπεδο. Εγώ εργάζομαι στο επίπεδο του απλού πολίτη.

Πώς αντιμετωπίζεις την κίνηση αυτή του κ. Κασουλίδη;

Δεν γνωρίζω αρκετά για να είμαι σε θέση να εκφέρω μια ουσιαστική άποψη. Είμαι σίγουρος ότι υπάρχουν κάποιοι πολιτικοί σχεδιασμοί, αλλά εγώ δεν λειτουργώ σ' αυτό το επίπεδο. Κρίνω ότι τούτες οι σχέσεις των ανθρώπων οι οποίες, κατά κάποιο τρόπο, είναι θαμμένες, παραμένουν ζωντανές στο πέρασμα του χρόνου. Αν μπορούσαμε να τις βγάλουμε στην επιφάνεια, ιδιαίτερα με πρωτοβουλία των νέων ανθρώπων, με ένα τρόπο μαζικό, τότε, σ' αυτό το επίπεδο, θα με ενδιέφεραν οι πολιτικές προεκτάσεις της όλης προσπάθειας. Όσον αφορά τις πολιτικές ίντριγκες ή πλεκτάνες που γίνονται σε κάποια γραφεία μπορούν να λεχθούν πάρα πολλά, αλλά εγώ δεν είμαι σε θέση να γνωρίζω τα επί του συγκεκριμένου.

Αυτό που εγώ θέλω να πω

είναι ότι ο κόσμος που έπινε μαζί τον καφέ του, που πήγαινε στους γάμους του άλλου, που έκλαιγε στις κηδείες μαζί του, αυτός ο κόσμος έχει ένα σημαντικό ρόλο να διαδραματίσει. Πιστεύω βαθύτατα, από τις εμπειρίες που είχαμε μέχρι τώρα, ότι είναι πολύ δυνατές οι σχέσεις αυτών των ανθρώπων. Και είναι μια δύναμη την οποία δεν έχουμε "εκμεταλλευτεί". Ταυτόχρονα, υπάρχει και η νέα γενιά, των παιδιών που ακούουν νέα μουσική, που ασχολούνται με το computer, που γνοιάζονται για τις σπουδές τους. Αυτά τα παιδιά μιλούν μια άλλη γλώσσα και όταν συναντηθούν μεταξύ τους ανακαλύπτουν ότι έχουν πολύ περισσότερα κοινά από ότι φαντάζονταν. Η προσπάθεια η δική μου, μαζί με τους Τ/Κ και Ε/Κ φίλους μου, οι οποίοι κάνουμε το δικό μας αντικατοχικό αγώνα, είναι, σιγά και σταθερά, να αυξηθεί αυτός ο αριθμός των ανθρώπων, και των νέων και των μεγαλύτερων, οι οποίοι έχουν την ευκαιρία να γευτούν μια δυνατή εμπειρία, αυτή των δύο ημερών που μένουν μαζί, μιλούν, γνωρίζονται. Ελπίζουμε το σύνολο αυτών των ανθρώπων να φτάσει σε ένα κρίσιμο αριθμό, ώστε να μπορέσει να δημιουργήσει και μια ποιοτική αλλαγή.

Υπάρχει στα σκαριά μια προσπάθεια, που ονομάζεται το Εγχείρημα του Σεπτεμβρίου. Αυτή η προσπάθεια προϋποθέτει μία συμμαχία μιας

τους Ε/Κ και περάσαμε πολύ ωραία και δεν ξέρεις τι χάνεις. Την άλλη φορά να έρθεις να πάμε μαζί". Αυτός,

είναι το πρόβλημα στις δύο κοινότητες και το κλίμα μέσα στο οποίο μεγαλώνουν. Οπότε είναι ανακάλυψη,

περίπου δωδεκάδας διανοτικών ομάδων νέων, οι οποίοι θα ξεκινήσουν εκστρατείες από επαρχία σε επαρχία, θα χωριστούν σε κλιμάκια, θα πηγαίνουν σε χωριά, θα κατεβαίνουν στα καφενεία, θα μιλούν με τους ανθρώπους. Θα επισκέπτονται κυρίως χωριά όπου ζούσαν μαζί Ε/Κ και Τ/Κ, θα τους ζητούν να τους δίνουν ένα κατάλογο με τα ονόματα των παλιών φίλων και γνωστών τους, θα στέλλουν μηνύματα ηλεκτρονικά στους Τ/Κ μέλη των ομάδων μας, αυτοί θα πηγαίνουν και θα βρίσκουν αυτούς τους ανθρώπους και θα στέλλουν τα δικά τους μηνύματα. Το ίδιο θα κάνουν και οι Τ/Κ στην πλευρά τους. Στόχος αυτής της εκστρατείας, που θα διαρκέσει ολόκληρο τον Σεπτέμβρη, είναι να γίνει μια μεγάλη συνάντηση στις

30 του ίδιου μήνα. Η πρώτη μας επιλογή είναι το Λήδρα Πάλας. Αν δεν να γίνει εκεί, για τους γνωστούς λόγους, τότε η δεύτερη απόφαση είναι να γίνει στην Πύλα. Αυτή η εκστρατεία δεν είναι τυχαία. Είναι το αποκορύφωμα μιας προσπάθειας δύο τριών χρόνων. Πέρσι την 1η Ιουλίου είχε γίνει μια ανάλογη συνάντηση 1000 ατόμων στο δάσος του Περ-

γάμου.

Τα έξοδα της προσπάθειας θα τα καλύπτει το Fullbright;

Το Fullbright ουδέποτε είχε καλύψει τις προσπάθειες συνάντησης των συγχωριανών, ούτε υπάρχει θέμα κάλυψης των προσπαθειών που κάνουμε τώρα.

Τα παιδιά που πήγαν πριν λίγες μέρες στην Αμερική πήγαν με υποτροφία της Fullbright. Είναι οι μετέχοντες στην προσπάθεια;

Όχι κατ' ανάγκη. Υπάρχουν δύο επίπεδα προσπάθειας σε σχέση με τους νέους. Το πρώτο και το πιο σημαντικό είναι η προσπάθεια που γίνεται ολόχρονα μέσα στην Κύπρο από εμάς, εθελοντικά. Φέρνουμε μια ομάδα τον μήνα, 40-50 παιδιών, πληρώνουμε μόνοι μας τα έξοδα. Όταν όμως μου δίνεται η δυνατότητα να έχω ακόμα μια ομάδα 40 παιδιών, με το Fullbright πληρώνει τα έξοδα για να πάμε σε μια κατασκήνωση αυτό σίγουρα είναι κάτι θετικό. Εγώ λέω, θα χρησιμοποιήσω τα εμπλεκόμενα συμφέροντα του οποιουδήποτε, αλλά είμαι απόλυτα ανεξάρτητος στο τι θα κάνω, πώς θα μιλήσω κ.λπ.

Σου έκανα την ερώτηση γιατί η περίοδος είναι δύσκολη για την επαναπροσέγγιση. Θα μπορούσε να επιτευχθεί κάποιου είδους κάλυψη διπλωματική αυτών των συναντήσεων. Μετά την υπόθεση Τζιακούρμα δεν έχει γίνει τίποτα στην Πύλα, εκτός από τη συνάντηση της χορωδίας, στην οποία δεν ήρθαν οι Τ/Κ και την επιτυχημένη συνάντηση των παιδιών που πήγαν με το Fullbright στην Αμερική. Δεν θα ήταν κακό αν βρισκόταν κάποιου είδους κάλυψη, για να ξαναζωντανει η Πύλα.

Υπάρχει ακόμα η σκιά έντασης που δημιουργήθηκε από την υπόθεση Τζιακούρμα.

Είναι όντως ένας πραγματικός φόβος.

Προκύπτει ένα ιδιαίτερα σοβαρό πρόβλημα για τους Τ/Κ με την αναβίωση της TMT (TMT B'). Οι πληροφορίες που έχουμε είναι ότι, σε κάποιο βαθμό, ένας από τους λόγους που δημιουργήθηκε αυτή τρομοκρατική ομάδα εναντίον Τ/Κ, που είτε μιλούν υπέρ της επαναπροσέγγισης, είτε υπέρ της ομοσπονδίας, είτε της Ε.Ε., είναι ότι το καθεστώς έχει περίπου τρομοκρατηθεί από την επιτυχία των μαζικών εκδηλώσεων και των νέων και των συγχωριανών που έγιναν στην Πύλα. Δεν ήταν έτοιμοι, δεν περίμεναν κάτι τέτοιο και η συγκρότηση αυτής της ομάδας είναι η άμυνά τους απέναντι σ' αυτές τις προσπάθειες. Η κρίση που δημιουργήθηκε με τη χορωδία είναι κατά κάποιο τρόπο η "πρόβα generale" του τρόπου με τον οποίο θα λειτουργήσει αυτή η οργάνωση. Και περιμένουμε, κατά τη διάρκεια του Σεπτέμβρη, πάρα πολλές δυσκολίες. Φίλοι μας Τ/Κ, με τους οποίους συνεργαζόμαστε, έχουν πάρει πολύ σαφή μηνύματα, απειλητικά για τη ζωή τους.

Τα μηνύματα ήταν τηλεφωνικά;

Προσωπικά. Είχαν έρθει άνθρωποι στο χώρο εργασίας τους και τους είπαν είμαστε σταλμένοι από τον τάδε τόπο και αν συνεχίσεις αυτά που κάνεις θα το μετανιώσεις πικρά. Υπάρχουν και προηγούμενα, όπως η περίπτωση του δημοσιογράφου Αταλί, που δολοφονήθηκε το '96. Θεωρώ δεδομένο ότι θα εκδηλωθεί, φοβούμαι με βίαιο τρόπο, η αντίδραση σ' αυτή την προσπάθεια. Αλλά αυτή τη στιγμή είναι πολύ σημαντικό να καταλάβουν οι Ε/Κ συμπατριώτες μας

ότι οι Τ/Κ βρίσκονται σε μία πολύ δύσκολη θέση. Οι Τ/Κ έχουν καταλάβει, η πλειοψηφία τουλάχιστον, ότι η Τουρκία δεν είναι εκεί για να τους προστατέψει, δεν είναι εκεί για να τους βοηθήσει. Εξού και η πλατφόρμα "Αυτή η χώρα είναι δική μας". Οι άνθρωποι αυτής της πλατφόρμας μας έχουν δείξει ότι είναι πρόθυμοι να υποστηρίξουν την προσπάθεια του Σεπτέμβρη, στην οποία έχω ήδη αναφερθεί. Στα πλαίσια αυτού του μήνα δεν θα μιλούμε μόνο για την ανάγκη να χαρούμε την συντροφικότητα που υπάρχει μεταξύ μας. Πρέπει ταυτόχρονα να κατανοήσουμε ο ένας τον πόνο του άλλου. Και ο τρόπος με τον οποίο θέλουμε να γίνει αυτό είναι να καλέσουμε δημοσιογραφική διάσκεψη με Ε/Κ και Τ/Κ δημοσιογράφους, όπου για πρώτη φορά, σε ένα τέτοιο πλαίσιο, θα μιλήσει ο Τ/Κ για εγκλήματα που έχουν κάνει Τούρκοι ή Τ/Κ στρατιώτες και αντίστροφα. Μόνο αν κινηθούμε σ' αυτό το επίπεδο θα μπορέσουμε να ξεπεράσουμε τον πόνο του παρελθόντος. Ας θυμηθούμε την περίπτωση της Νότιας Αφρικής με τον Νέλσον Μαντέλα και τον Ντέμον Τούτου και την Επιτροπή της Αλήθειας και της Συμφιλίωσης. Εκεί πήγαιναν άνθρωποι, οι οποίοι διέπραξαν εγκλήματα και τους δινόταν αμνηστία, νοουμένου ότι θα εξομολογούνταν δημόσια και πολλές φορές μπροστά σε συγγενείς των θυμάτων τους τα εγκλήματά τους.

Είσαι ένας ακτιβιστής της επαναπροσέγγισης και λειτουργείς μέσα σε ένα συγκεκριμένο πολιτικό πλαίσιο. Πώς, κατά τη γνώμη σου, τα πολιτικά κόμματα, οι πολιτικές ηγεσίες θα μπορούσαν να διευκολύνουν τη δική σου την προσπάθεια;

Θεωρείς ότι κάποιες από τις κινήσεις τους δυσκολεύουν τη δική σου προσπάθεια;

Και στις δύο κοινότητες υπάρχει ένα φάσμα πολιτικών απόψεων που εκφράζονται από διάφορα πολιτικά κόμματα. Κάθε πολιτικό κόμμα, ανάλογα με το που βρίσκεται ιδεολογικά, είναι περισσότερο ή λιγότερο υποστηρικτής της προσπάθειάς μας. Εμείς, σε σχέση με το εγχείρημα του Σεπτέμβρη, θα έρθουμε σε επικοινωνία με τα διάφορα πολιτικά κόμματα και θα ζητήσουμε τη συμπαράστασή και τη βοήθειά τους σ' αυτή την προσπάθεια.

Μέχρι τώρα έχεις αναφερθεί κυρίως στις δυσκολίες που αντιμετωπίζουν οι Τ/Κ. Πώς κρίνεις τη δική μας την κυβέρνηση; Παρεμβάλλει εμπόδια;

Δεν θα έλεγα ότι η κυβέρνηση δημιουργεί δυσκολίες. Αυτό θα ήταν πολιτικά δύσκολο διότι η επίσημη θέση της Κυπριακής Δημοκρατίας είναι ότι χρειάζεται να συμβιώσουν οι δύο κοινότητες, ότι πρέπει να επανενώσουμε τον τόπο μας και ότι η επαναπροσέγγιση βοηθά προς τούτο. Θα έλεγα ότι στο βαθμό που η κυβέρνηση επίσημα ενθαρρύνει και αναμειγνύεται έντονα και καθοριστικά στην προσπάθεια της επαναπροσέγγισης δημιουργεί προβλήματα, όχι τόσο σε μας, αλλά περισσότερο στους Τ/Κ, οι οποίοι λειτουργούν σε ένα πολύ διαφορετικό περιβάλλον, όπου συστηματικά έχουν πάρα πολλές δυνάμεις εναντίον τους: η αστυνομία, ο στρατός, η επίσημη θέση του ψευδοκράτους. Πολύ συχνά κατηγορούνται ως προδότες και συνεργάτες των Ε/Κ. Επομένως, όταν έρθει η Κυπριακή Δημοκρατία να ενισχύσει άμεσα και με ψηλό profile την επαναπροσέγγιση, τότε αυτό

λειτουργεί σαν μπούμεραγκ.

Επίσης υπάρχει και κάποιο άλλο πρόβλημα. Σε επίσημο επίπεδο, εκεί που θα έπρεπε η Κυπριακή Δημοκρατία να λειτουργήσει υπέρ των Τ/Κ, από το '64-'74, δεν το έπραξε. Και οι Τ/Κ ζούσαν σαν να ήταν δεύτερης ποιότητας πολίτες. Επομένως, οι Τ/Κ

έχουν χάσει την εμπιστοσύνη τους και ως προς τα επίσημα όργανα της Κυπριακής Δημοκρατίας και ως προς τους Ε/Κ. Η δουλειά της επαναπροσέγγισης πρέπει να είναι επομένως δουλειά κατεχοχίν των πολιτών και όχι της κυβέρνησης.

Όταν πριν ένα μήνα βγήκε στη δημοσιότητα ότι κάποιος Τ/Κ πουλούσε κάποιες περιουσίες τους σε Ε/Κ, ο Υπουργός Εσωτερικών είπε ότι σύμφωνα με το Σύνταγμα μπορεί να γίνει αυτό, αλλά είναι προδοτικό και καλούσε τους Ε/Κ να μην το κάνουν. Σε άλλες χώρες δεν δικαιούται ένα πολιτικό πρόσωπο, το οποίο βρίσκεται εκεί με βάση το ίδιο Σύνταγμα το οποίο επικαλείται, να επικαλεστεί ότι δηλαδή άλλο πέραν αυτού. Αν το να είσαι πατριώτης ή εθνικόφρων, σου το λέει ο ίδιος ο υ-

πουργός σου, σημαίνει ότι δεν αρκεί να περιορίζεις στο τι ορίζει το Σύνταγμα, υπάρχουν και κάποιιο άλλοι κανόνες, κοντά στο Θεό ή τον ουρανό.

Αυτό είναι ένα παράδειγμα ενός προβλήματος το οποίο πάντοτε υπήρχε. Οι ηγεσίες των δύο κοινοτήτων πάντα λειτουργούσαν στους πολιτικούς τους λόγους σαν να μιλούσαν μόνο στη μία κοινότητα, χωρίς να υπάρχει ενδιαφέρον για το πώς ακούγεται αυτό που λένε στα αυτιά της άλλης κοινότητας. Αν πάμε πίσω στο χρόνο, στα πρώτα χρόνια ίδρυσης της Κυπριακής Δημοκρατίας, ο αείμνηστος πρόεδρος Μακάριος μιλούσε συνέχεια για την Ένωση με την μητέρα πατρίδα, έλεγε ότι ο αγώνας δεν έχει τελειώσει. Αυτό στα αυτιά των

Τ/Κ ακουγόταν πολύ απειλητικό και ήταν και εκτός Συντάγματος. Χρησιμοποιήθηκε από τους Τ/Κ, όταν ήθελαν να δείξουν ότι υπάρχει πρόβλημα στην Κύπρο. Και αντίστροφα, οι Τ/Κ πολιτικοί ποτέ δεν ενδιαφέρθηκαν να στηθεί η Κυπριακή Δημοκρατία. Η προσπάθεια η δική τους για διχοτόμηση συνέχιζε να λειτουργεί στα πλαίσια της Κυπριακής Δημοκρατίας.

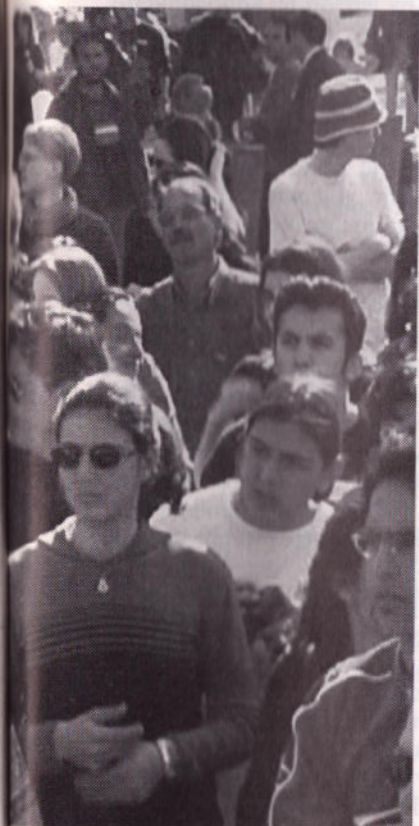
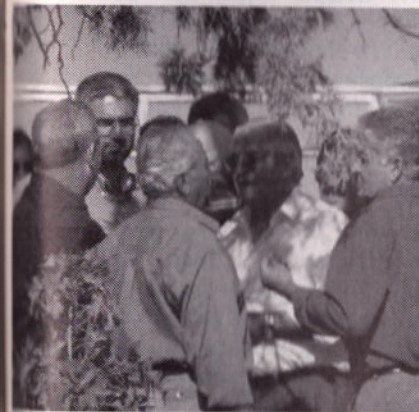
Επομένως, τα γεγονότα του '63-'64 ήταν αναμενόμενα και "φυσιολογικά". Αυτά είναι κάποια παραδείγματα που δείχνουν ότι οι δύο κοινότητες, σε επίπεδο πολιτικών ηγεσιών, δεν προσπάθησαν πραγματικά να στησουν ένα ανεξάρτητο κυπριακό κράτος. Είναι ενδιαφέρον το γεγονός ότι τη σημαία της Δημοκρατίας την "ανακαλύψαμε" και την προώθησαμε μετά το '74. Η περίπτωση με τον Υπουργό Εσωτερικών εντάσσεται στο πλαίσιο μιας πολύ μεγάλης ιστορικής πορείας σε λανθασμένη κατεύθυνση, όπου ο καθένας μιλά τη δική του γλώσσα.

Οι Τ/Κ επαναπροσεγγιστές βρίσκονται σε δύσκολη θέση όχι μόνο γιατί συνάμα υπάρχουν οι αντικειμενικές δυσκολίες, αλλά γιατί συνάμα παίρνουν και μια πολιτική απόφαση. Αντίθετα στην πλευρά μας, κανένας δεν είπε, για παράδειγμα, στον Υπουργό Εσωτερικών, ότι δεν δικαιούται να μιλά για κάτι που είναι εκτός του Συντάγματος, αφού είναι εκφραστής του. Μπορεί να λέει μόνο όσα του αναλογούν, τα υπόλοιπα δεν εμπίπτουν στις αρμοδιότητές του. Εμείς οι Ε/Κ δεν δίνουμε τις μάχες που θα έπρεπε να δώσουμε...

Συμφωνώ με την άποψη αυτή. Υπαρξιακά για τον Τ/Κ είναι πολύ πιο δύσκολο να είναι επαναπροσεγγιστής παρά για τον Ε/Κ. Στην Ε/Κ κοινότητα ένα από τα πιο μεγάλα εμπόδια στην επαναπροσέγγιση είναι η αδιαφορία του κόσμου. Από τη στιγμή που σχεδόν όλα τα κόμματα λένε ότι η επαναπροσέγγιση είναι πολύ σημαντική, από τη στιγμή που δεν έχουμε κανένα ιδιαίτερο εμπόδιο, ούτε η αστυνομία μας ενοχλεί -με εξαίρεση κάποιες περιπτώσεις- είναι

απαράδεκτο, όταν γίνονται επαναπροσεγγιστικές συναντήσεις, η πλειοψηφία των ανθρώπων να είναι Τ/Κ. Είναι κάτι το οποίο δεν μας τριμά καθόλου. Και όπως λέω συχνά και στα μηνύματα που στέλλω σε Τ/Κ, αν πραγματικά πιστεύουμε σ' αυτό που θέλουμε να κάνουμε, τίποτα δεν μπορεί να μας σταματήσει εκτός από τη δική μας αδιαφορία. Ζούμε σε μια υψηλού επιπέδου καταναλωτική κοινωνία, ο κόσμος βομβαρδίζεται συνεχώς από νέα προϊόντα, βιώνουμε μια εμπειρία ατέλειωτων προσπαθειών για νέες καταναλωτικές συγκινήσεις και σ' αυτό το περιβάλλον η κούραση και η προσπάθεια να τρέξει κάποιος στην Πύλα, στη ζέστη, στο αφιλόξενο περιβάλλον της υποψίας και του κινδύνου δεν ταιριάζει με την αξία της άνεσης του Ε/Κ. Αυτό όμως είναι ντροπή μας, διότι αυτή τη στιγμή δεν έχουμε ειρήνη στην Κύπρο. Η διαδικασία αύξησης και διατήρησης του μίσους μεταξύ των δύο κοινοτήτων, η οποία συνεχίζει, εμένα με κάνει να νιώθω πολύ ανασφαλής. Θα ήθελα να δω να συντελείται ταυτόχρονα αύξηση του επιπέδου εμπιστοσύνης μεταξύ αυξανόμενου αριθμού ανθρώπων και ταυτόχρονη μείωση του πολεμικού υλικού το οποίο υπάρχει στην Κύπρο. Και εδώ συνδέεται η προσπάθεια της επαναπροσέγγισης που γίνεται στο επίπεδο του απλού πολίτη με την πολιτική διαδικασία. Δεν μπορεί σε πολιτικό επίπεδο κάποιος να μιλά και να διαπραγματεύεται τη σταδιακή αποστρατικοποίηση της Κύπρου, ενώ στο επίπεδο του απλού πολίτη να υπάρχει ο φόβος και η δυσπιστία. Αν δεν υπάρχει δουλειά πριν, κατά και μετά τη λύση στο επίπεδο του απλού πολίτη, τίποτα δεν μπορεί να λειτουργήσει.

U

Το εγχείρημα του Σεπτεμβρίου 2001

Δύο στόχοι:

1. Η αμοιβαία αναγνώριση του πόνου «του άλλου».
2. Επανασύνδεση παλιών φίλων και συγχωριανών από τις δύο κοινότητες.

Διοργανωτές: Δικοινοτικές ομάδες νέων για την ειρήνη

- Επίσημη έναρξη του εγχειρήματος με δικοινοτική διάσκεψη τύπου - Σάββατο 1η Σεπτεμβρίου στο Λήδρα Πάλας, 11:00π.μ. (ή, εάν δεν επιτραπεί στους Τουρκοκύπριους να παρευρεθούν στο Λήδρα Πάλας, η διάσκεψη θα γίνει στο αρχηγείο των Ηνωμένων Εθνών στην πλατεία της Πύλας).
- Δικοινοτική δημοσιογραφική διάσκεψη, όπου δημοσιογράφοι από τις δύο κοινότητες θα αναφερθούν σε συγκεκριμένα παραδείγματα περιπτώσεων, κατά τις οποίες «οι δικοί μας» έβλαψαν αθώους «δικούς τους» και αντίστροφα. Η ακριβής ημερομηνία θα ανακοινωθεί σύντομα.
- Περιοδείες σε όλες τις πόλεις και χωριά της ελεύθερης Κύπρου για συλλογή ενυπόγραφων δηλώσεων του τύπου «Θέλω να δω τον φίλο μου τον Μεχμέτ» και ταυτόχρονη συλλογή πληροφοριών για εντοπισμό των φίλων αυτών στα κατεχόμενα. Ανάλογη δραστηριότητα θα αναληφθεί και από τους Τουρκοκύπριους νέους στην δική τους κοινότητα.
- Μεγάλο δικοινοτικό φεστιβάλ νέων και συναντήσεις παλιών φίλων και συγχωριανών στο Λήδρα Πάλας στις 30 Σεπτεμβρίου. Η μέρα αυτή θα ανακηρυχθεί «Μέρα ειρήνης για την Κύπρο». Εάν δεν επιτραπεί στους Τουρκοκύπριους να περάσουν στο Λήδρα Πάλας, η εκδήλωση θα γίνει στο Πέργαμος ή στην Πύλα. Σε περίπτωση που ούτε εκεί θα μπορέσουν να έρθουν οι Τουρκοκύπριοι επεξεργαζόμαστε άλλα, εναλλακτικά σενάρια...
- Ιστοσελίδες με κείμενα, φωτογραφίες και ταινίες για τις δραστηριότητες των δικοινοτικών ομάδων νέων:
 - Συναντήσεις παλιών συγχωριανών στο Πέργαμος
<http://www.peace-cyprus.org/VillagersMeeting/July1/>
<http://www.peacecyprus.org/VillagersMeeting/Paphos/>
 - Συναντήσεις νέων για την ειρήνη (YEP project)
<http://www.peace-cyprus.org/Youth/youthmarch/YEPform.doc>
 - Φεστιβάλ νέων στο Πέργαμος
<http://www.peace-cyprus.org/Festival/>
<http://www.peace-cyprus.org/Youth/YouthFestival2/>
- Για περισσότερες πληροφορίες:
Νίκος Αναστασίου 09-498531 ή yepforcyprus@yahoo.com

Εμείς και οι άλλοι: να συνυπάρξουμε ή όχι

Μάριου Ονησιφόρου

Αφορμή για να γράψω το παρόν μου έδωσαν τα πρόσφατα γεγονότα σχετικά με τις δύο συναυλίες της δικαιοδικής χορωδίας στην Πύλα και στη Λευκωσία. Ένα ερώτημα που αναπόδραστα αναδύεται είναι το πού πάμε σε σχέση με τους Κυπρίους που ζουν στην κατεχόμενη Κύπρο.

Το συμπέρασμά μου είναι ότι δεν πάμε καθόλου καλά. Τα 27 χρόνια που πέρασαν άφησαν τη σφραγίδα τους. Ζούμε στο δικό μας μικρό κράτος, αναγνωρισμένο από τα Ηνωμένα Έθνη, «εσημερούμε» και όπου να' ναι θα γίνουμε μέλη της ευρωπαϊκής οικογένειας' τι άλλο θέλουμε...

Αντίθετα, ο Ντενκτάς και η Τουρκία επαγρυπνούν και εκμεταλλεύονται κάθε ευκαιρία, που συχνά εμείς τους τη δίνουμε. Ένα πολύ σημαντικό μέλημα γι' αυτούς είναι η επικοινωνία μεταξύ των δύο κοινοτήτων, ή μάλλον η μη επικοινωνία. Η προσπάθειά τους για επικοινωνία είναι να δείξουν ότι μπορούμε άνετα να ζούμε χωριστά και ότι μάλλον δεν θέλουμε να ξαναομιζούμε. Όταν βλέπουν ότι ο στόχος αυτός απομακρύνεται, επιβάλλουν νέους περιορισμούς, αναμένοντας ότι θα τους συνθηθίσουμε κι αυτούς.

Είναι προφανές ότι όποια μέτρα αποκατάστασης εμπιστοσύνης και να προταθούν, ο παράγων επαναπροσέγγιση θα πρέπει να ληφθεί σοβαρά υπ' όψιν και να βαραίνει στην οιαδήποτε δική μας απόφαση. Σε τέτοια περίπτωση, ο χρόνος θ' αρχίσει να εργάζεται εναντίον του στόχου του Ντενκτάς για διαχωρισμό. Έχοντας κατά νουν αυτή τη φιλοσοφία, έκανα μια πρώτη αξιολό-

γηση των επακόλουθων των δύο συναυλιών. Θεωρώ σημαντικό το γεγονός ότι δεν μελετήθηκαν όσο θα έπρεπε. Γιατί ο Ντενκτάς για πρώτη φορά απαγόρευσε την είσοδο στην Πύλα των Τουρκοκυπρίων, χρησιμοποιώντας μάλιστα τον κατοχικό στρατό; Γιατί επαναδραστηριοποίησε τρομοκρατικές ομάδες;

Είναι προφανές ότι κάτι τον ενοχλεί. Κάτι δεν πάει καλά. Μέσα στ' αρνητικά γι' αυτόν, είναι βέβαια η κινητοποίηση των 41 οργανώσεων και οι μαζικές, μαχητικές διαδηλώσεις των τελευταίων μηνών με συνθήματα εναντίον της Τουρκίας και εναντίον του ίδιου, με κραυγές για παραπομπή του στο διεθνές δικαστήριο (κάτι που εμείς δεν έχουμε κάνει), με υποστήριξη προς την ενιαία διζωνική Κύπρο κ.λπ.

Τολμώ, όμως, να πω ότι ο αντίκτυπος προς τις δραστηριότητες της δικαιοδικής χορωδίας είναι μεγαλύτερος απ' ό,τι φαίνεται εκ πρώτης όψεως. Δεν μπορώ να μην αναλογιστώ τη θριαμβευτική επιτυχία που είχαν οι δύο συναυλίες της χορωδίας πέρυσι το Νοέμβριο στο Λονδίνο. Εκεί οι Τουρκοκύπριοι, χωρίς την καταπίεση του κατοχικού καθεστώτος, εξέφρασαν τα πραγματικά τους συναισθήματα και την επιθυμία τους για την επανένωση της Κύπρου. Ήταν ένα δημοψήφισμα επαναπροσέγγισης, συναδέλφωσης μάλλον.

Είναι βέβαια γνωστό ότι η μουσική βγάζει από το συναίσθημα τον κόσμο του ανθρώπου, αναδύει τα καταπιεσμένα συναισθήματα, που η λογική της καταστολής κρατεί εγκλωβισμένα. Πολύ δε περισσότερο, αυτό γίνεται εμφανές σε ανθρώπους που, ενώ έχουν κοινές καταβολές με

τη βία των όπλων ενός ξένου κράτους, ζουν χωριστά. Για κάθε «δικό μας» τραγούδι αντιστοιχεί ένα «δικό τους», με μόνη διαφορά τη γλώσσα, ενώ οι στίχοι και η μελωδία είναι κοινοί.

Λοιπόν, όταν η χορωδία τραγουδάει αυτά τα τραγούδια, όλα αυτά, «τα δικά όλων μας», βγαίνουν στην επιφάνεια. Η διαφορετικότητα εξατμίζεται στον αέρα και μαζί της όλες οι προσπάθειες του Ντενκτάς.

Δεν είναι λοιπόν παράξενο που αυτός λειτουργεί με τέτοιο τρόπο. Άλλωστε αυτή είναι η εργολαβική δουλειά που ανέλαβε για λογαριασμό της στρατοκρατούμενης Τουρκίας. Για να πάμε πίσω στη συναυλία, πρώτα της Πύλας, ο σκοπός εκεί ήταν φιλανθρωπικός. Χίλια και πλέον εισιτήρια είχαν κοπεί για τη συναυλία που είχε προγραμματισθεί να γίνει προηγουμένως στα κατεχόμενα και που είχε επίσης απαγορευθεί. Αν όλοι αυτοί καθώς και αρκετές άλλες χιλιάδες Τουρκοκύπριοι, που αναμένονταν να έρθουν στην πλατεία μαζί με τους Πυλιώτες και τους αντίστοιχους Ελληνοκυπρίους, έρχονταν, θα σήμαινε ότι η συγκέντρωση θα έπαιρνε τεράστιες διαστάσεις συλλαλητηρίου, βασικά εναντίον του Ντενκτάς και της Τουρκίας.

Έτσι το βασικότερο κίνητρο της απαγόρευσης θα πρέπει να ήταν όχι οι εκ μέρους του Ντενκτάς αναμενόμενες συγκρούσεις, αλλά αντίθετα οι μη συγκρούσεις. Γιατί είναι γνωστό ότι οι μπράβοι της Άγκυρας δεν τολμούν να δράσουν ανοικτά και σε μεγάλες συγκεντρώσεις. Ας μη ξεχνάμε τι κέρδος θα είχε ο Ντενκτάς από τυχόν συγκρούσεις.

Ας μελετήσουμε λοιπόν το ακόλουθο σενάριο. Η συναυλία να συγκεντρώνει πολλές χιλιάδες και από τις δύο κοινότητες, να έχει την αρωγή των Ηνωμένων Εθνών, τη συμπαράσταση και των δύο κοινοταρχών, την παρουσία πρεσβευτών πολλών χωρών, σενάριο απόλυτα πιθανό, αν ο Ντενκτάς δεν έστελνε το στρατό της Τουρκίας να ανακόψει την προβλεπόμενη μαζική συμμετοχή. Κι όλα αυτά υπό τα βλέμματα των μαζικών μέσων, που θα μπορούσαν να τα κάμουν προσιτά σε παγκόσμια κλίμακα. Σας διαβεβαιώ ότι, αν ήμουν Ντενκτάς, θ' αντιδρούσα με τον ίδιο τρόπο.

Τι έγινε όμως τελικά; Οι ΟΗΕδες απαγόρευσαν τη συγκέντρωση

στην πλατεία, ο αρχικά συνεργασθείς τουρκοκύπριος κοινοτάρχης κλείστηκε στο καβούκι του, κάποιος δημοσιογράφος φρόντισε, προσποιούμενος τον εκπρόσωπο της οργανωτικής επιτροπής, να μεταδώσει στο ραδιοσταθμό που παρακολουθούσε τις εξελίξεις ότι η συναυλία είχε ακυρωθεί, με επακόλουθο τη φτωχή συμμετοχή στον άλλο χώρο που είχε παραχωρηθεί στη χορωδία. Ακόμη και οι πρέσβεις απουσίασαν, προφανώς νομιζοντας ότι η εκδήλωση είχε ματαιωθεί. Έτσι όλοι, με τον ένα ή τον άλλο τρόπο, βοήθησαν τον Ντενκτάς να βγει από τη δύσκολη θέση.

Κάτι ανάλογο έγινε και στη δεύτερη συναυλία, που θα γινόταν παράλληλα στην οδό Αθήνας και στην κατεχόμενη Λευκωσία. Θα τραγουδούσαν συγχρόνως τα δύο κλιμάκια διαμέσου της σύγχρονης μετάδοσης μέσω του ραδιοφώνου. Κάτι δηλαδή πρωτοφανές σε παγκόσμια κλίμακα. Την ίδια στιγμή, με αυτό τον τρόπο θα εκδηλώναμε τη συμπάραστασή μας προς το συλλαλητήριο τους, που έπαιρνε έντονα «αντιτουρκικό» χαρακτήρα.

Τι έγινε; Η συναυλία δόθηκε ενώπιον ισχνού ακροατηρίου, δύο κόμματα έκαναν το καθήκον τους με το να στείλουν κάποιους βουλευτές τους, χωρίς ωστόσο καθόλου μαζική συμμετοχή των μελών τους. Έτσι, εμείς πάλι χάσαμε την ευκαιρία να δώσουμε μια απάντηση στον Ντενκτάς. Όμως, τι είδους ευκαιρία ήταν αυτή για μας;

Ίσως να ήταν το αντίθετο μάλιστα. Δηλαδή δείξαμε με αυτό τον τρόπο την απαξίωσή μας προς την επαναπροσέγγιση, αλλά και την επανένωση του νησιού μας. Πολλοί σχολίασαν, οι περισσότεροι θετικά, τις προσπάθειες της χορωδίας, της οποίας η εμβέλεια έχει ξεπεράσει κατά πολύ τα όρια της καλλιτεχνι-

κής της πτυχής. Δεν μπορώ, όμως, να μην αναφερθώ σ' αυτά που φέρεται να είπε ειρωνευόμενος ο κος Κουτσού. «Ας αφήσουμε», λέει, «τα τραγούδια για μετά τη λύση». Προφανώς, όταν πια η λύση θα σημαίνει την οριστική διχοτόμηση ή και την απουσία των Τουρκοκυπρίων, για να συν-τραγουδήσουμε ή ακόμα και τη δική μας απουσία, έτσι που πάμε...

Ενώπιον αυτών των δεδομένων, τι θα πρέπει να κάνουν οι επαναπροσεγγιστές; Είναι, βέβαια, παρήγορο το γεγονός ότι τα δύο μεγάλα κόμματα έχουν ταχθεί ανοικτά υπέρ της επαναπροσέγγισης. Δεν πρέπει, όμως, να ξεχνάμε ότι υπάρχει μεγάλη αντίδραση μέσα στο ΔΗΣΥ που βγήκε στην επιφάνεια, με τη μη επανεκλογή της Καίτης Κληρίδου στο βουλευτικό αξίωμα.

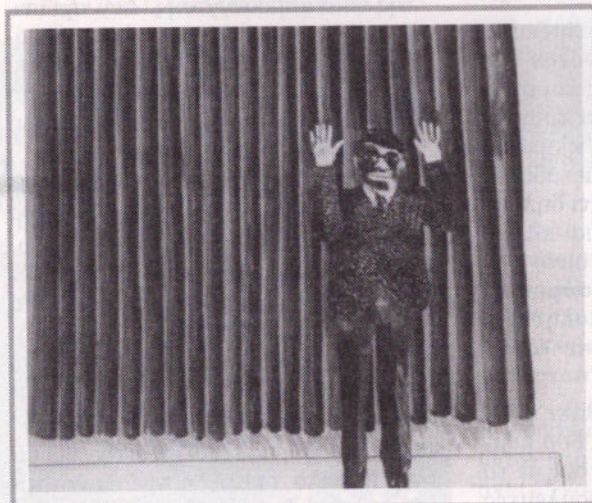
Πιστεύω ότι θα πρέπει να παραμεριστούν οι κομματικές σκοπιμότητες. Όλες οι οργανώσεις και τα κομματικά κλιμάκια, που ενδιαφέρονται για την επαναπροσέγγιση θα πρέπει να προχωρήσουν στη δημιουργία φορέα επαναπροσέγγισης, με στόχο τον κοινό προγραμματισμό και κοινές δραστηριότητες.

Ο μόνος χώρος που προσφέρεται είναι η Πύλα, οπότε θα πρέπει να επιδιωχθεί η εξεύρεση δωρητών για τη δημιουργία ενός αξιοπρεπούς κτιρίου, όπου θα φιλοξενούνται οι δραστηριότητες, όπως διαλέξεις, σεμινάρια, πολιτιστικές εκδηλώσεις, διεθνή συνέδρια κ.λπ. Ο υπάρχων μίζερος χώρος που παραχωρήθηκε από γνωστό επιχειρηματία καλοσύνη του- είναι καταφανώς ανεπαρκής.

Ας παύσουμε να πυροβολούμε την επαναπροσέγγιση και ας στραφούμε ενάντια στη δική μας αδράνεια και τον ενδημικό μας ωχαδερφισμό.

Μια ευρωπαϊκή διάλεκτος σε θέση ευυποληψίας και υπεροχής

Ιωσήφ Παγιάτα

David Hacknen

Είθισται να μην έχουμε περι πολλούς τις διαλέκτους. Πιο πολύ στην Κύπρο, όπου η σχέση με την Ελλάδα -υποθέτω και με την Τουρκία από τουρκοκυπριακής πλευράς- δεν βρίσκεται σε μια υγιή σχέση ισοτήτας, αλλά περνά μέσα από σύνδρομα.

Ένα απ' αυτά είναι κι εκείνο της γλώσσας, με το οποίο, χωρίς πολλή περίσκεψη, μπορούμε να θεωρούμε τον Κύπριο μορφωμένο που μιλά κυπριακά όχι ραφιναρισμένο, την ίδια στιγμή που ο βάνουσος ή χοντροκομμένος λόγος του Έλληνα ταξιτζή μπορεί να θεωρείται εκλεπτισμένος. Και αν αυτό θα μπορούσε από πρώτη άποψη να θεωρηθεί ως παρατραβηγμένη εκτίμηση, εκείνο που θα βεβαίωνε του λόγου το ασφαλές είναι κάποιες οδηγίες, που είχαν δοθεί στο παρελθόν -δεν ξέρουμε αν στο μεταξύ έχουν αφαιρεθεί να ατονίσουν-, με βάση τις οποίες απαγορευόταν στους μαθητές στο σχολείο -μιλούμε για τους Ελληνοκυπρίους- να χρησιμοποιούν, κατά την ώρα του μα-

θήματος, κυπριακές λέξεις. Παρενθετικά παρατηρώ ότι, εξόσων γνωρίζω, στην Κύπρο το κυπριακό γλωσσικό ιδίωμα χρησιμοποιούν σε ανοικτές συγκεντρώσεις δύο μόνο καθαρά αριστερές οργανώσεις, η Αριστερή Πτέρυγα και η Εργατική Δημοκρατία. Το γιατί, θα άξιζε ίσως να ερευνηθεί.

Αφορμή αυτού του σημειώματος είναι ένα βιβλιαράκι του Alfred Wyler που έπεσε στα χέρια μας και του οποίου ο πρωτότυπος τίτλος στα γερμανικά είναι : Dialekt und Hochsprache in der deutschsprachigen Schweiz -Διάλεκτος και επίσημη γερμανική (Hoch Deutsch)* στη γερμανόφωνη Ελβετία.

Αριθμοί και Γεωγραφία

Ως γνωστόν στην Ελβετία υπάρχουν τέσσερις επίσημες γλώσσες. Τα γερμανικά είναι η γλώσσα της βόρειας, της κεντρικής και μεγάλου μέρους της ανατολικής Ελβετίας, ενώ τα γαλλικά μιλιούνται στη δυτική Ελβετία. Τα ιταλικά είναι η γλώσσα που μιλιέται στο

Geoffrey Clarke

Ticino, καθώς και τρεις κοιλάδες στο καντόνι του Graubunden. Όσο για τα ρωμανικά (romanche), μιλιούνται σε διάφορες περιοχές στα ανατολικά της χώρας, ωστόσο το σχετικό ποσοστό του πληθυσμού είναι λιγότερο από 1%!

Τα γερμανικά μιλά το 65% του πληθυσμού, τα γαλλικά το 18% και τα ιταλικά το 10%. Ένα 6% -μετανάστες προφανώς- μιλούν άλλες γλώσσες.

Κατά καιρούς οι γλωσσικές διαφορές είναι δυνατό να δημιουργήσουν κάποια ένταση, ωστόσο η ομοσπονδιακή δομή της Ελβετίας, που δίνει μεγάλο βαθμό αυτονομίας στα καντόνια, βοήθησε ώστε να αποφευχθεί το ξέσπασμα σοβαρών κρίσεων.

Επισημαίνεται ότι η γαλλόφωνη και ιταλόφωνη Ελβετία χρησιμοποιούν την επίσημη γαλλική και ιταλική αντίστοιχα, με κάποιες ασφαλώς ιδιομορφίες, ενώ η γερμανόφωνη το ελβετικό γερμανικό ιδίωμα, που, όπως θα καταδειχθεί παρακάτω, διαφέρει σημαντικά από τα επίσημα γερμανικά. Τα ρωμανικά συναποτελούν πέντε διαλέκτοι, με πολύ μικρά ποσοστά η κάθε μια, εξού και όσοι τα μιλούν είναι αναγκασμένοι να μιλούν και μια δεύτερη γλώσσα, τα γερμανικά.

Γερμανόφωνη Ελβετία -Γλωσσική κατάσταση

Στη γερμανόφωνη Ελβετία, με την οποία και θα ασχοληθούμε, χρησιμοποιούνται δύο τύποι της γερμανικής. Τα επίσημα γερμανικά, όπως αναγνωρίζονται σ' ολόκληρη την Ευρώπη και η ελβετογερμανική διάλεκτος, που κι αυτή χωρίζεται σε διάφορα γλωσσικά ιδιώματα. Γενικά μιλώντας, η πρώτη αποτελεί τη γλώσσα γραφής και της λογοτεχνίας, ενώ ο δεύτερος τύπος, τα ελβετογερμανικά (Schwyzer tütsch), είναι η αποδεκτή καθομιλουμένη σ' όλα τα κοινωνικά επίπεδα. Σπανίως χρησιμοποιείται στο γραπτό λόγο, αν και δεν είναι ασύνηθες να χρησιμοποιείται στην αλληλογραφία ανάμεσα στη νεολαία.

Η σημασία που αποδίδεται στο γλωσσικό αυτό ιδίωμα από τους Ελβετούς, φαίνεται και από το γεγονός ότι ξένοι, οι οποίοι θέλουν να αποκτήσουν την ελβετική υπηκοότητα στη γερμανόφωνη Ελβετία, θα πρέπει να μπορούν να αποδείξουν ότι μπορούν να χειρίζονται επαρκώς τη διάλεκτο, κάτι που θεωρείται προϋπόθεση για την ενσωμάτωσή τους στην γερμανόφωνη Ελβετία.

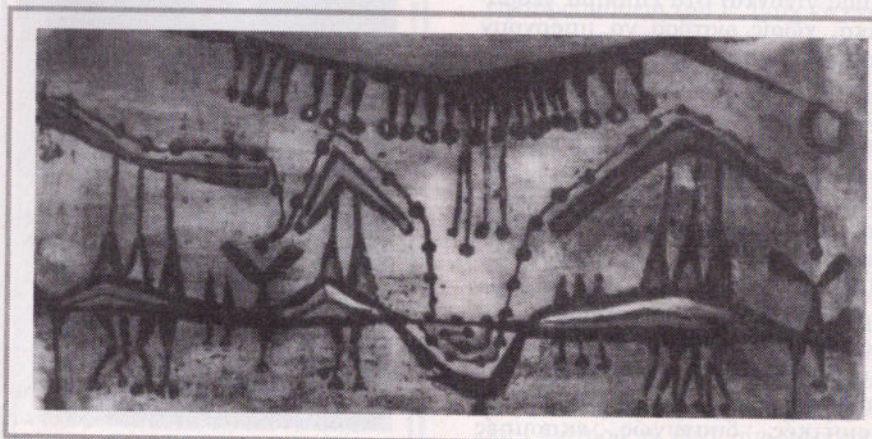
Εν ολίγοις, η γλωσσική κατάσταση στην γερμανόφωνη Ελβετία, μια μονόγλωσση κοινωνία, είναι διγλωσσική, κάτι που κάνει τον Ελβετό μοναδική περίπτωση σ' ολόκληρο το γερμανόφωνο κόσμο. Αξίζει ίσως να σημειωθεί ότι, σε αντίθεση με τον υπόλοιπο γερμανόφωνο κόσμο, όπου οι διάλεκτοι έχουν

συνδεθεί με χαμηλότερο κοινωνικό στάτους και έχουν σχεδόν εξαφανιστεί, στην Ελβετία, κατά τη διάρκεια του 20ου αιώνα, η διάλεκτος έχει αναβαθμιστεί σε βάρος της επίσημης γερμανικής και η τάση αυτή συνεχίζεται...

Έτσι ο καθηγητής του πανεπιστημίου, ο εργάτης, ο ιερέας και ο αγρότης, όλοι συνδιαλέγονται στην ίδια γλώσσα, κάτι που θεωρείται ως ένα δημοκρατικό χαρακτηριστικό, που ξεχωρίζει την Ελβετία από άλλες χώρες, όπως για παράδειγμα τη Γερμανία και την Αγγλία, όπου οι κοινωνικές τάξεις ξεχωρίζουν από τον τρόπο της ομιλίας τους. Ωστόσο κάποιες διαφορές μεταξύ των κατοίκων της πόλης και της υπαίθρου υπάρχουν, όπως υπάρχουν και μεταξύ των ανώτερων και κατώτερων κοινωνικών τάξεων της πόλης. Η μικτή γλώσσα (ελβετικό ιδίωμα και επίσημη γερμανική) θεωρείται σήμερα γελοία και καταδικαστέα κατάσταση. Εξού και οι επαγγελματίες ομιλητές, έχουν οδηγίες να γράφουν τα κείμενά τους στην ελβετική διάλεκτο.

Πού χρησιμοποιείται η διάλεκτος

Ηέκταση και το φάσμα των δύο τύπων, γλώσσας/διαλέκτου, σε μια μονόγλωσση κοινωνία δεν είναι στατικά, αλλά με την πάροδο του χρόνου υπόκεινται σε αλλαγές. Έτσι, κατά τη διάρκεια του 20ου αιώνα και ιδιαίτερα από το ξέσπασμα του Β' Παγκοσμίου Πολέμου, το γλωσσικό ιδίωμα εισχώρησε σε περιοχές που παλιά αποτελούσαν αποκλειστικότητα της επίσημης γερμανικής. Όπως αναφέρθηκε

Geoffrey Clarke

* Επισημαίνεται ότι αυτό τον όρο χρησιμοποιούν οι Ελβετοί για να αναφερθούν στους κατοίκους της κεντρο-βόρειο-ανατολικής Ελβετίας, που μιλούν τη γερμανική και όχι το "γερμανική Ελβετία". Αφήνω στον αναγνώστη να φανταστεί τις αντιδράσεις, αν στη δική μας περίπτωση υιοθετούντο οι όροι ελληνόφωνη και τουρκόφωνη Κύπρος αντί του "ελληνική" και του αδιανόητου για τους Ελληνοκυπρίους "τουρκική"!

ήδη, γενικά τα επίσημα γερμανικά περιορίζονται στο γραπτό λόγο και στη λογοτεχνία, ενώ η διάλεκτος χρησιμοποιείται στις υπόλοιπες μορφές επικοινωνίας.

Πιο συγκεκριμένα:

• Πολιτικοί θεσμοί

Δεδομένου ότι οι αντιπρόσωποι προέρχονται από περιοχές, όπου μιλιούνται διαφορετικές γλώσσες και στα δύο σώματα του ομοσπονδιακού κοινοβουλίου, οι γερμανόφωνοι υποχρεούνται να μιλούν τα επίσημα γερμανικά. Όμως στο επίπεδο των κοινοβουλίων των καντονιών τα πράγματα διαφέρουν. Έτσι στη Βέρνη, όπου η θέση του ελβετικού ιδιώματος ήταν πάντα ισχυρή, τα γερμανόφωνα μέλη του κοινοβουλίου μιλούν τη διάλεκτο, ενώ οι γαλλόφωνοι του Jura τα γαλλικά. Ωστόσο, στον άλλων πολυγλωσσικών καντονιών τη Βουλή, χρησιμοποιείται η επίσημη γερμανική. Όσον αφορά τα μονόγλωσσα γερμανόφωνα καντόνια, μοιράζονται. Στα μεγάλα καντόνια η τάση είναι στις κοινοβουλευτικές συζητήσεις να χρησιμοποιείται η επίσημη γερμανική, ενώ τα μικρότερα προτιμούν να χρησιμοποιούν τη διάλεκτο. Όσο για τις τελετουργίες, γίνονται πάντα στην επίσημη γερμανική. Οι κοινοβουλευτικές επιτροπές και η εκτελεστική εξουσία χρησιμοποιούν τη διάλεκτο.

• Ραδιοτηλεόραση

Από μετρήσεις που έχουν γίνει, φαίνεται ότι το αρχικό 60:40 υπέρ της επίσημης γερμανικής έχει αντιστραφεί τώρα υπέρ της διαλέκτου. Τα περισσότερα δελτία ειδήσεων και οι διάφορες ανακοινώσεις για καταζητούμενα, αγνοούμενα πρόσωπα ή για την κατάσταση της τροχαίας γίνονται στα επίσημα γερμανικά, χωρίς ωστόσο να υπάρχουν κανόνες που θα πρέπει να ακολουθούνται. Σήμερα εκπομπές για επιστημονικά θέματα, ή συνομιλίες μεταξύ συγγραφέων ολοένα και πιο πολύ γίνονται στη διάλεκτο. Η τάση προς τη διάλεκτο είναι ξεκάθαρη και ασφαλώς υπάρχουν λόγοι γι' αυτό.

Πράγματι, ολοένα και περισσότερα προγράμματα στα επίσημα γερμανικά αντικαθίστανται από τη διάλεκτο εξαιτίας του συναγωνισμού της τηλεόρασης (βλ. τις δικές μας όχι ποιοτικές, δυστυχώς, εκπομπές στην κυπριακή διάλεκτο). Ταυτό-

χρονα, χρησιμοποιώντας ορισμένα πλεονεκτήματα του vis-a-vis της τηλεόρασης, το ραδιόφωνο έσπρωξε προς την οικειότητα και τον αφορμαλισμό, αφού παρουσιάζεται ως καθημερινός σύντροφος παντού: στο σπίτι, στη δουλειά, στο δρόμο. Είναι σαφές ότι η οικειότητα με τους ακροατές δημιουργήθηκε μέσα από τη διάλεκτο. Ως γνωστόν, οι ιδιωτικοί σταθμοί χρηματοδοτούνται από τις διαφημίσεις, για τις οποίες υπάρχει έντονος ανταγωνισμός. Και σίγουρα η δημιουργία οικειότητας με τον ακροατή περνά μέσα από τη διάλεκτο.

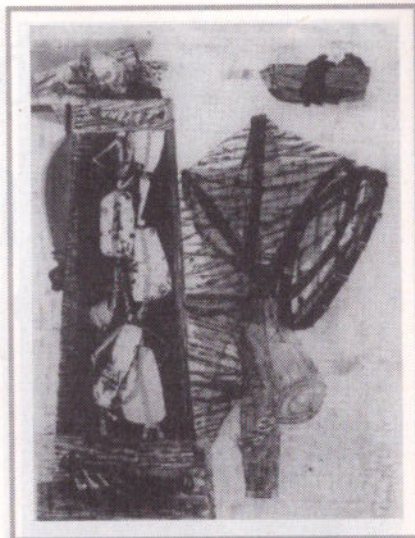
• Τα σχολεία

Είναι ο κατεξοχήν χώρος, όπου μιλιέται η επίσημη γερμανική. Ωστόσο τούτο γίνεται κατά στάδια. Την πρώτη χρονιά χρησιμοποιείται μόνο η διάλεκτος, ενώ από τη δεύτερη ο δάσκαλος για ορισμένα θέματα αρχίζει να αλλάζει από τη διάλεκτο στα επίσημα γερμανικά, στα οποία είναι ούτως ή άλλως όλα τα κείμενα. Σχετικά προβάλλεται ο ισχυρισμός ότι τούτο κουράζει τους Ελβετούς μαθητές, που πρέπει ξαφνικά να μάθουν να γράφουν και να χειρίζονται μια σχετικά άγνωστη γλώσσα.

Στη συνέχεια, στις τάξεις χρησιμοποιείται η επίσημη γερμανική, αν και η διάλεκτος χρησιμοποιείται εκτός ωρών μαθήματος, ή εκεί όπου η επίσημη γερμανική δεν ταιριάζει,

Prunella Clough

Prunella Clough

όπως τη γυμναστική και τη διδασκαλία της μουσικής. Όμως ολοένα και περισσότεροι δάσκαλοι αποφεύγουν στην πράξη τα επίσημα γερμανικά και σύμφωνα με κάποιους υπολογισμούς, σχεδόν στις μισές περιπτώσεις των σχολείων μέσης παιδείας χρησιμοποιείται πια στην πράξη η διάλεκτος. Από την πλευρά της η "σοσιαλίζουσα" νεολαία βλέπει αυτή την τάση ως τρόπο απαλλαγής από την εξουσία των καθηγητών τους, με τους οποίους ταυτίζεται η επίσημη γερμανική!

• Η εκκλησία, ο στρατός, τα δικαστήρια

Τα επίσημα γερμανικά χρησιμοποιούνται στο τελετουργικό μέρος της εκκλησίας, αλλά και στα κηρύγματα, αφού θεωρείται ότι κάτι τέτοιο βρίσκεται περισσότερο σε αρμονία με τη Βίβλο παρά η διάλεκτος. Ακόμα έχει να κάνει με το ότι από τον άμβωνα ο ιερέας μιλά "αφ' υψηλού" στο εκκλησιασμά του. Ωστόσο σε λιγότερο φορμαλιστικές εκδηλώσεις, οικογενειακές ή με τη νεολαία, χρησιμοποιείται η διάλεκτος.

Στο στρατό, όσον αφορά τον προφορικό λόγο, τα επίσημα γερμανικά έχουν χάσει τη σημασία που είχαν πριν τον Α' Παγκόσμιο Πόλεμο. Ωστόσο χρησιμοποιούνται στις μικτές, όχι αποκλειστικά γερμανόφωνες, μονάδες.

Όσον αφορά τα δικαστήρια, παίρνοντας ως παράδειγμα το καντόνι της Ζυρίχης, η κατάσταση έχει ως εξής: τα αντιτιθέμενα μέρη και οι μάρτυρες αντεξετάζονται στη διάλεκτο, ενώ τα πρακτικά τηρούνται

Robert Colquhoun

στα επίσημα γερμανικά. Οι αγορεύσεις του δημόσιου κατηγορού και των συνηγόρων υπεράσπισης εκφράζονται στα επίσημα γερμανικά, ενώ οι δικαστικές παρεμβάσεις γίνονται στη διάλεκτο! Ωστόσο σε αρκετές περιπτώσεις -από νεαρούς κυρίως δικηγόρους- η κατανομή αυτή αμφισβητείται και εναπόκειται στο δικαστή να αποφασίσει αν θα επιτρέψει τη χρήση της διαλέκτου.

Οι ρίζες της διαλέκτου

Καταρχάς δεν πρόκειται για μια μόνο διάλεκτο, αλλά για πολλές, που διαφέρουν μεταξύ τους, τόσο από πλευράς λεξιλογίου, όσο και προφοράς, έτσι που οι ξένοι διρωτούνται πολλές φορές πώς οι γερμανόφωνοι Ελβετοί συνεννοούνται μεταξύ τους... Γενικά οι διάλεκτοι ανήκουν σ' αυτό που ονομάζεται "υψηλά αλλεμανικά", με εξαίρεση τη διάλεκτο που ομιλείται στη Βασιλεία και ανήκει στα "χαμηλά αλλεμανικά". Οι διαφορές αυτές οφείλονται σε δύο κυρίως λόγους: στις δυσκολίες συγκοινωνίας στις Άλπεις, που απέτρεψαν τη δημιουργία ομοιογενών γλωσσικών ομάδων, καθώς επίσης στη κατατετηγμένη θρησκευτική και πολιτική δομή του παρελθόντος, που απαντά ακόμα και σήμερα. Κατά κανόνα η διάλεκτος παίρνει το όνομά της από το καντόνι στο οποίο μιλιέται, αν

και τα "σύνόρα" δεν συμπίπτουν με τα σημερινά όρια των καντονιών. Γενικά, θα μπορούσε να διακρίνει κανείς τις βόρειες διαλέκτους του κεντρικού οροπεδίου και τις νότιες των διαφόρων κοιλάδων των Άλπεων, όπου διατηρείται μια διάλεκτος παλαιότερης μορφής. Σημαντικές διαφορές παρατηρούνται και μεταξύ ανατολικών και δυτικών διαλέκτων.

Γενικά, η διάλεκτος που μιλιέται στη Βέρνη θεωρείται ότι εκφράζει καλοκάγαθους ανθρώπους, ενώ οι αρχαϊκές διαλέκτοι των Άλπεων ταυτίζονται, από τους κατοίκους των πόλεων, με το συντηρητισμό και την αγροτιά, σε αντιδιαστολή με τη διάλεκτο που μιλιέται στο Appenzell, που χαρακτηρίζεται από χιούμορ και ετοιμότητα πνεύματος. Όσο για τη διάλεκτο που μιλιέται στη Ζυρίχη, της αποδίδεται έλλειψη ραφιναρίσματος και ένα είδος επιθετικότητας. Θα πρέπει να γίνει η παρατήρηση ότι αυτές οι διαφορές πολλές φορές προσφέρουν τροφή στις σάτιρες που γίνονται στα διάφορα νυκτερινά κέντρα...

Επισημαίνεται ότι τα αλλεμανικά, στα οποία έχουν τη ρίζα τους οι διάφορες διαλέκτοι, ήταν στα παλιά χρόνια η γραπτή γλώσσα της ελβετικής συνομοσπονδίας. Η χρήση της είχε να κάνει με την απαγκίστρωση της συνομοσπονδίας από τη γερμανική αυτοκρατορία (Συνθήκη της Βασιλείας του 1433), την καλλιέργεια αυτοπεποίθησης στη νέα δημοκρατία, τη δυνατότητα άσκησης πολιτικής και γενικά την καλλιέργεια υπερηφάνειας στους Ελβετούς για το γλωσσικό τους ιδίωμα. Εν αντιθέσει με μας, όπου η χρήση

Robert Colquhoun

της ελληνικής γλώσσας σε αντιδιαστολή με την κυπριακή διάλεκτο, γίνεται στα πλαίσια ταύτισης με την Ελλάδα και έχει ως αποτέλεσμα τη συντήρηση της έλλειψης εμπιστοσύνης στην Κυπριακή Δημοκρατία, καθώς και τον πνευματικό ετεροφωτισμό. Μάλιστα θα μπορούσε να πει κανείς ότι σ' αυτό υποβόσκει πάντα μια αίσθηση αλυτρωτισμού και λανθάνουσας νοσταλγίας της Ένωσης...

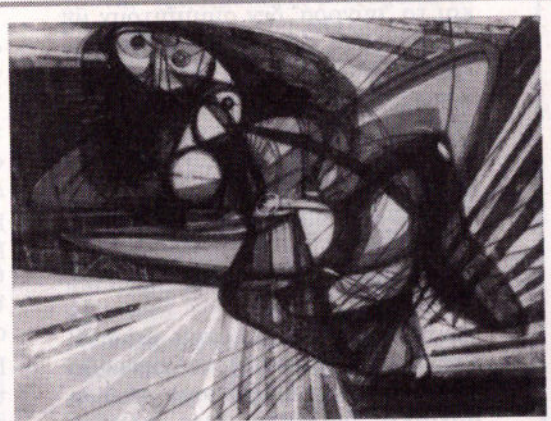
Επιστρέφοντας στην Ελβετία παρατηρούμε ότι μεταγενέστερα οι ομοσπονδιακοί προσάρμοσαν το λόγο τους στην επίσημη γερμανική, χωρίς ωστόσο να επηρεαστεί η διάλεκτος, αφού τούτο αφορούσε μόνο το γραπτό λόγο. Χρειάστηκε αρκετός χρόνος για να καταλάβουν οι δάσκαλοι και οι συγγραφείς ότι οι διάλεκτοι δεν ήταν κατώτερες γλώσσες, αλλά σημαντικά γλωσσικά σχήματα. Ως αποτέλεσμα, οι μορφωμένοι γερμανόφωνοι Ελβετοί κατείχαν και τα δύο σχήματα, χωρίς να τα αναμιγνύουν, κάτι που ισχύει μέχρι σήμερα.

Αν και στο τέλος του 19ου αιώνα κάποιοι "προφήτες" προέβλεψαν ότι η ελβετική διάλεκτος θα εξαφανιζόταν, αποδείχθηκαν λανθασμένοι. Όχι μόνο δεν παρατηρήθηκε κατά τη διάρκεια του 20ου αιώνα οποιαδήποτε κάμψη της διαλέκτου, αλλά αντίθετα, ως μέσο του προφορικού λόγου, έχει εκτοπίσει την επίσημη γερμανική. Μάλιστα στις αρχές του 20ου αιώνα η διάλεκτος στηρίχτηκε στα πλαίσια της ιδέας προστασίας της εθνικής κληρονομιάς. Αξίζει ίσως να αναφερθεί ότι, αντίθετα με τον Α' Παγκόσμιο Πόλεμο, όπου οι γερμανόφωνοι Ελβετοί συμπαθούσαν τους Γερμανούς και οι γαλλόφωνοι τους Γάλλους, στη διάρκεια του Β' Παγκοσμίου Πολέμου, μετά την προσπάθεια του Γ' Ράιχ να ενώσει όλους τους γερμανόφωνους λαούς, η ελβετική διάλεκτος έφτασε τον κολοφώνα της σημασίας της. Και τούτο γιατί χρησιμοποιήθηκε στα πλαίσια της "εθνικής πνευματικής άμυνας" (Geistige Landesverteidigung), για να αποστασιοποιηθεί από τη ναζιστική Γερμανία και να αναχθεί σε σύμβολο της ανεξαρτητής γερμανόφωνης ελβετικής ταυτότητας. Στο απόγειο αυτής της προσπάθειας ακούστηκαν και φωνές για τη δημιουργία μιας ξεχωριστής αλλεμανικής γραπτής γλώσσας. Ωστόσο η ιδέα απορρίφθηκε, γιατί τα μειονεκτήματα από την

απομόνωση από τον ευρύτερο γερμανόφωνο χώρο ήταν σημαντικά.

Διάλεκτος / Επίσημη γερμανική: Διαφορές

Διαφορές μεταξύ της διαλέκτου και της επίσημης γερμανικής, αν και όχι μόνο, παρατηρούνται κατά κύριο λόγο στην προφορά. Έτσι, που μερικές φορές προβάλλεται ο ισχυρισμός ότι τα επίσημα γερμανικά είναι μια ξένη γλώσσα για τους γερμανόφωνους Ελβετούς, που είναι υποχρεωμένοι να τη μάθουν στο σχολείο, σε αντίθεση με τους Γερμανούς που την κατέχουν από την αρχή, κάτι που ωστόσο δεν είναι σωστό. Μάλλον δεν θα ενδιέφεραν τον αναγνώστη οι λεπτομέρειες των διαφορών ανάμεσα στην επίσημη γερμανική και τη διάλεκτο, πολύ περισσότερο γιατί λίγοι είναι οι γερμανόφωνοι στην Κύπρο. Θα αρκεστούμε ως εκ τούτου στην παρατήρηση ότι από φωνητικής πλευράς οι διαφορές υπάρχουν και όσον αφορά τα σύμφωνα και όσον αφορά τα φωνήεντα. Η ελβετική προφορά είναι κάπως "σκληρή", εξού και οι ξένοι τη θεωρούν άσημη. Μάλιστα μερικοί φτάνουν μέχρι του σημείου να μιλούν και για ασθένεια του λαιμού!! Κάτι που ίσως να θυμίζει τη σύγκριση ανάμεσα στα ελληνικά και τα κυπριακά, πιο πολύ αν αναλογιστεί κανείς ότι, μεταξύ άλλων, σε πολλές περιπτώσεις οι γερμανόφωνοι Ελβετοί υποκαθιστούν το αρχικό "k" με ένα "ch" και το "s" με "sh". Ακόμα αξίζει, ίσως, να αναφερθεί ότι δεν γίνεται διάκριση ανάμεσα στην ονομαστική και την αιτιατική, που στη διάλεκτο εκφράζεται ακριβώς με τον ίδιο τρόπο. Γενικά μιλώντας, η διάλεκτος έχει πιο απλουστευμένα σχήματα σε σχέση με την επίσημη γερμανική, πιο πολύ γιατί έχει να ανταποκριθεί στις ανάγκες του προφορικού παρά του γραπτού λόγου. Αξίζει ακόμα να αναφερθεί η ευρεία χρήση του υποκοριστικού, που αποδίδεται με την κατάληξη "li". Σαν εξήγηση σ' αυτή την τάση αναφέρεται το μικρό μέγεθος της χώρας και η μετριοφροσύνη των Ελβετών!

Stanley William Hayter

Γενικά μέσα στην ιδιομορφία της, η ικανότητα της ελβετικής διαλέκτου να αφομοιώνει και να προσαρμόζει φωνητικά ξένες λέξεις αποδεικνύει ότι η διάλεκτος έχει εκείνη την προσαρμοστικότητα που της διασφαλίζει τη βιωσιμότητα. Ωστόσο είναι νωρίς να μιλήσει κανείς για μια ομοιογενή ελβετική διάλεκτο (Geimeinschweizer-deutsch). Για μια "οπτική", έστω, γεύση των διαφορών ανάμεσα στη διάλεκτο και την επίσημη γερμανική, παραθέτουμε εδώ μερικά παραδείγματα που επιλέγηκαν στην τύχη:

Ελβετικό Ιδίωμα	Καθαυτό γερμανικά	Μετάφραση
Wo chiemte mer hi? Für einisch z'luege. Di strass won I drann wone.	Wo kämen wir hin? Um einmal zu schauen. Die Strasse an der ich wohne.	Πού θα καταλήγαμε; Για να ρίξει μια ματιά. Ο δρόμος που κατοικώ.

Γερμανόφωνη ελβετική λογοτεχνία

Η μεγάλη πλειοψηφία των γερμανόφωνων Ελβετών εξακολουθεί να γράφει στην επίσημη γερμανική, στην οποία ωστόσο μπορεί κανείς να διακρίνει κάποια "ελβετικότητα", είτε από τη χρήση χαρακτηριστικών ελβετικών λέξεων, είτε από τη δομή των προτάσεων. Σχετική είναι και η εμπορική πτυχή, αφού αυτοί που διαβάζουν τη διάλεκτο είναι συγκριτικά λίγοι, ενώ λίγοι είναι και οι κριτικοί που θα ασχολούνταν με κείμενα στη διάλεκτο.

Όμως, παρά τους περιορισμούς αυτούς, υπήρξε, από το 1800 και εντεύθεν, αρκετά πλούσια λογοτεχνία στη γερμανοελβετική διάλεκτο, ιδιαίτερα μετά την έκτη δεκαετία του 19ου αιώνα και με κύριο άξονα τη Βέρνη, το φιλολογικό κέντρο της γερμανόφωνης Ελβετίας. Οι Rudolf von Tavel και Simon Gfeller διέπρεψαν ως διηγηματογράφοι, ο Otto von Greyerz ως θεατρικός συγγραφέας, ενώ ο C.A. Loosli ως ποιητής. Κοντά σ' αυτούς και αρκετοί άλλοι από άλλα καντόνια. Επισημαίνεται ότι

αρκετοί νεότεροι δραματουργοί, όπως οι Hans-jörg Schneider και Urs Widmer γράφουν στη διάλεκτο για το θέατρο, τον κινηματογράφο, το ραδιόφωνο και την τηλεόραση.

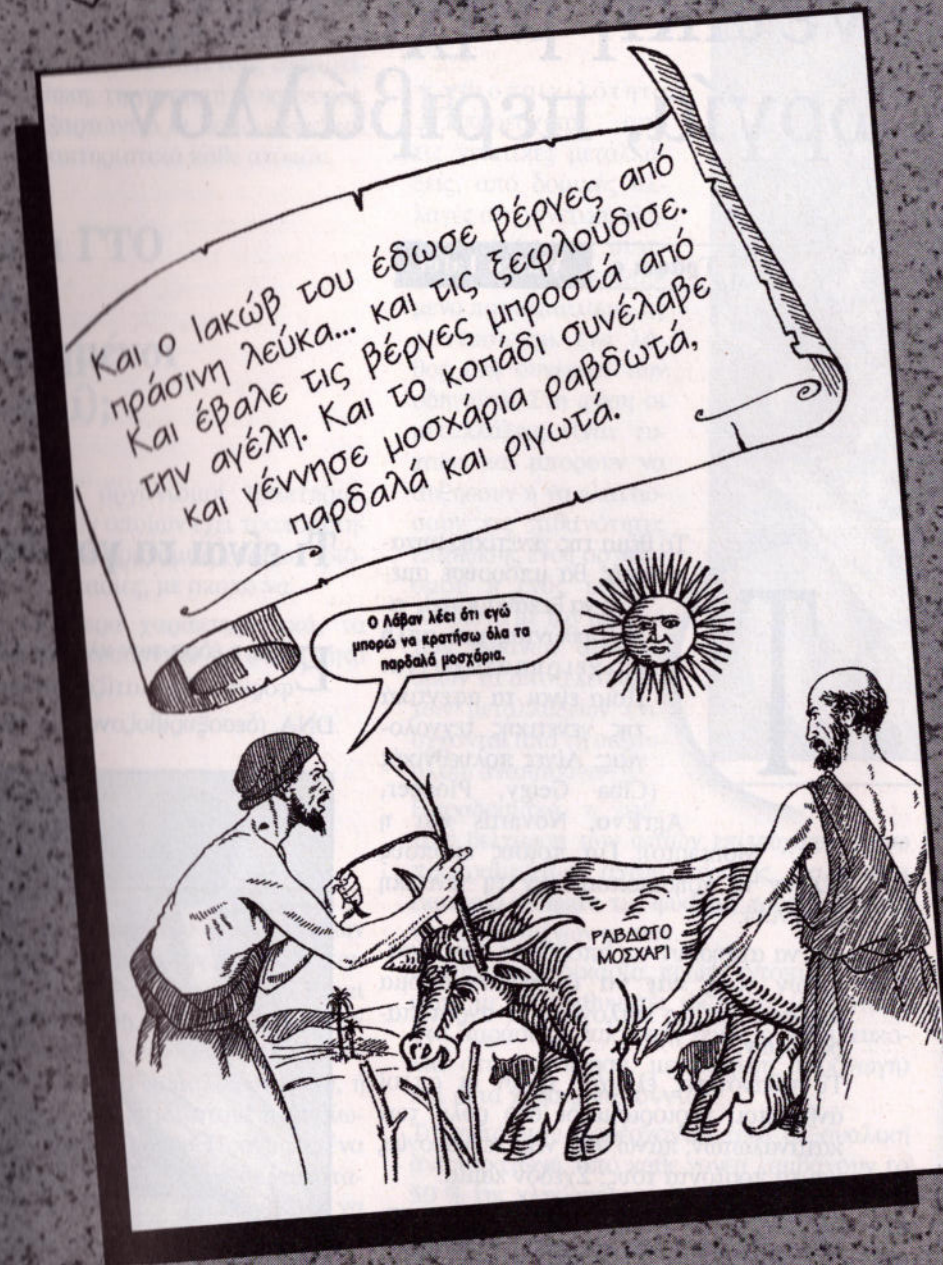
Καταληκτικά παρατηρούμε ότι η διάλεκτος, που χρησιμοποιείται στη γερμανόφωνη Ελβετία κάθε άλλο παρά διαδραματίζει ρόλο φτωχού συγγενούς, σε αντίθεση με μας, όπου ταυτίζεται με μειωμένη μόρφωση και επαρχιωτισμό. Μάλιστα σε μας ο παραμερισμός της χρησιμοποιείται για να τονίσει την ελληνικότητά μας, ανεξάρτητα αν από

μια άποψη κάτι τέτοιο "προδίδει" τη φυσιογνωμία της χώρας, όπως τη διαμόρφωσε η ιστορία μέσα στους αιώνες. Σε αντίθεση οι Ελβετοί στηρίζουν και καλλιεργούν τη διάλεκτο, σε μια προσπάθεια διάκρισης της ελβετικής ταυτότητας, που από αιώνες έχει υιοθετήσει το ελβετικό κράτος, για να εξουδετερώσει τις φυγόκεντρες δυνάμεις, που δημιουργούν οι πολλές κουλτούρες και να αποτρέψει τις οποιοσδήποτε τάσεις για αποσχίσεις, προσαρτήσεις, ή ενώσεις, που θα έθεταν σε κίνδυνο την ενότητα του κράτους. Εν αντιθέσει με μας, που, παρά τα γεγονότα του '74, η ανάγκη εξουδετέρωσης των φυγόκεντρων δυνάμεων και της δημιουργίας των προϋποθέσεων κάποιας συνοχής του μελλοντικού κράτους δεν έχει ακόμα συνειδητοποιηθεί.

Σελίδες θεωρητικής σκέψης και ανάλυσης

Γενετικά Τροποποιημένοι Οργανισμοί

Η πρόοδος της επιστήμης είναι βέβαια πηγή ελπίδας για την ανθρωπότητα. Όμως, όσο περνούν τα χρόνια, μάλιστα ταχύτατα πλέον, σε πολλά θέματα η επιστήμη γίνεται και πηγή φόβων και απελπισίας.

Γενετικά Τροποποιημένοι οργανισμοί (μεταλλαγμένοι) Γενετική μηχανική, γεωργία, περιβάλλον

Συγγραφή δύο άρθρων του Marco Tafel στην αναρχική εφημερίδα Umanita Nuova. Απόδοση στα ελληνικά: Νίκος Χριστόπουλος

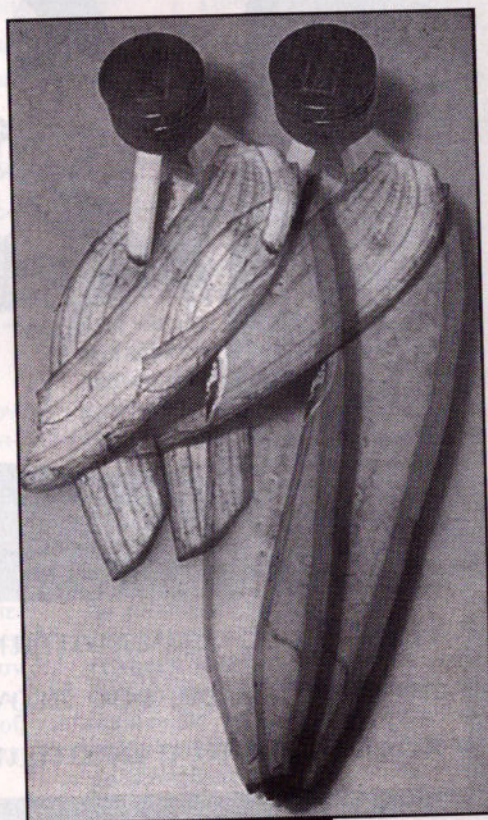
Γράφει ο **Marco Tafel**

Τι πιθανότητες ελέγχου έχουν οι απλοί άνθρωποι, περιορισμένοι στο ρόλο των καταναλωτών, πάνω στις νέες τεχνολογίες και τα προϊόντα τους; Σχεδόν καμία.

Το θέμα της γενετικής μηχανικής θα μπορούσε αμέσως να ξεκαθαριστεί, ακολουθώντας μια απλή επιχειρηματολογία. Ποια είναι τα αφεντικά της γενετικής τεχνολογίας; Λίγες πολυεθνικές (Ciba Geigy, Pioneer, AgrEvo, Novartis και η Monsanto). Για ποιους σκοπούς θέλουν να χρησιμοποιήσουν τη γενετική μηχανική; Για να αυξήσουν τις αποδόσεις των κεφαλαίων τους και να αυξήσουν ακόμα περισσότερο τις επιλογές των αγροτοπαραγωγών. Τι πιθανότητες ελέγχου έχουν οι απλοί άνθρωποι, περιορισμένοι στο ρόλο των καταναλωτών, πάνω στις νέες τεχνολογίες και τα προϊόντα τους; Σχεδόν καμία. Τρεις απαντήσεις, οι οποίες αν και σχηματικές, αρκούν για να καθορίσουν μια καθαρά αρνητική στάση ενάντια στη χρήση της γενετικής μηχανικής στην αγρονομία. Όμως, αν θέλουμε να εμβαθύνουμε στο θέμα, για να πολεμήσουμε επαρκώς τα επιχειρήματα της προπαγάνδας, που προωθούν οι πολυεθνικές του αγροχημικού τομέα, μπορούμε να ξεκινήσουμε από τον προσδιορισμό των εννοιών που χρησιμοποιούνται συνήθως σ' αυτή τη συζήτηση.

Τι είναι τα γονίδια;

Είναι η έδρα των κληρονομικών πληροφοριών. Σχηματίζονται από μέρη του DNA (δεσοξυριβοζονουκλεϊνικό οξύ) και

βρίσκονται στον πυρήνα των κυττάρων όλων των έμβιων οργανισμών, από τα βακτήρια μέχρι τον άνθρωπο. Κάθε γονίδιο μπορεί να παρομοιαστεί με μια σελίδα ενός εγχειριδίου οδηγιών, στο οποίο είναι γραμμένες συγκεκριμένες πληροφορίες. Κάθε γονίδιο οθεί το κύτταρο στην παραγωγή μιας συγκεκριμένης πρωτεΐνης η οποία εκτελεί μοναδικές λειτουργίες, αναγκαίες για την επιβίωση του οργανισμού. Ενωμένα τα γονίδια, σχηματίζουν τα χρωμοσώματα, τα οποία μπορούν να συγκριθούν με βιβλία που στο σύνολό τους σχηματίζουν μια βιβλιοθήκη, τη γενετική κληρονομιά, από την οποία εξαρτώνται οι λειτουργίες και τα ιδιαίτερα χαρακτηριστικά κάθε ατόμου.

Τι είναι οι ΓΤΟ (γενετικά τροποποιημένοι οργανισμοί);

Είναι ζωντανοί οργανισμοί (βακτήρια, φυτά ή ζώα), των οποίων έχει τροποποιηθεί η γενετική τους κληρονομιά, χάρι σε "βιοτεχνολογικές διαδικασίες, με σκοπό να επιτευχθούν ιδιαίτερα χαρακτηριστικά, τα οποία δεν θα αναπτύσσονταν με αυθόρμητο τρόπο στη φύση.

Τι είναι η βιοποικιλότητα;

Η βιοποικιλότητα είναι το σύνολο όλων των πιθανών συνδυασμών γονιδίων που βρίσκονται στα ζωικά ή τα φυτικά είδη. Είναι η απαραίτητη "γενετική δεξαμενή", η οποία επιτρέπει τη διατήρηση της ζωής στη γη. Αν στη γη υπήρχε μόνο μια ποικιλία σταριού, ή μόνο ένα γένος χοίρων, η ίδια τους η επιβίωση θα ήταν σε σοβαρό κίνδυνο. Πράγματι, ένα μολυσματικό παράσιτο θα μπορούσε να καταστρέψει όλες τις καλλιέργειες. Και ένας ιός να σκοτώσει όλους τους χοίρους. Όμως στη φύση, υπάρχουν διαφορετικές ποικιλίες σταριού και διαφορετικές ράτσες χοίρων. Γι' αυτό, εκείνες οι ποικιλίες, που θα αντιστάθουν σ' αυτές τις αρρώστιες και σε αυτούς τους ιούς, μπορούν να επιβιώσουν πλεονεκτώντας απέναντι σε πιο ευάλωτες, στον "εχθρό", ποικιλίες. Θυμίζουμε ότι ήδη κατά τη διάρκεια της πρώτης αγροτικής επανάστασης, με τη δημιουργία των στείρων υβριδίων και τις νέες ποικιλίες, καλύτερες και η ποιό-

τητα και η ποσότητα της παραγωγής. Ταυτόχρονα, όμως, χάθηκε ένα μεγάλο μέρος της βιολογικής ποικιλίας πολλών ειδών διατροφής.

Τι είναι οι μεταλλάξεις;

Η βιοποικιλότητα προέρχεται από τις γενετικές μεταλλάξεις, από δομικές αλλαγές στη γενετική κληρονομιά (για να συνεχίσουμε τον προηγούμενο παραλληλισμό, ας φανταστούμε ένα λάθος στη συνέχεια των οδηγιών). Στη φύση οι μεταλλάξεις είναι τυχαίες και μπορούν να αυξήσουν ή να ελαττώσουν τις πιθανότητες επιβίωσης ενός οργανισμού ή ενός είδους. Ανάλογα με τον αριθμό των πιθανών συνδυασμών τα αποτελέσματα των μεταλλάξεων ενισχύονται από τη σεξουαλική αναπαραγωγή.

Παραδοσιακά, η γενετική βελτίωση των φυτών επιτεύχθηκε μέσω προγραμμάτων αναπαραγωγής, τα οποία εκμεταλλεύθηκαν τις φυσικές τροποποιήσεις των επιλεγμένων φυτών.

Σ' αυτή τη διαδικασία, πρώτα εντοπίζονται τα φυτά με τις επιθυμητές ιδιότητες (αντίσταση στα παράσιτα, καλύτερη γεύση ή δομή, ευκολία στη συντήρηση, μεγαλύτερη παραγωγή) και μετά χρησιμοποιούνται.

Τα φυτά που προέρχονται από σεξουαλική αναπαραγωγή, από κάθε γονέα λαμβάνουν το 50 % της κληρονομικής τους πληροφορίας, ο παραγωγός δεν μπορεί να προσδιορίσει τα γονίδια που θα λάβει από ένα συγκεκριμένο γονέα, η διαδικασία είναι σχεδόν εξολοκλήρου τυχαία. Είναι πολύ πιθανό τα ανεπιθύμητα χαρακτηριστικά να μεταδοθούν στα νέα φυτά το ίδιο με τα επιθυμητά, γι' αυτό και συνήθως είναι απαραίτητοι επαναλαμβανόμενοι αναπαραγωγικοί κύκλοι για να δημιουργηθούν φυτά με τις επιθυμητές ιδιότητες. Αυτή η τεχνική επιλεκτικής αναπαραγωγής, χρησιμοποιείται εδώ και αιώνες για την παραγωγή

Η εισαγωγή
γενετικά
τροποποιη-
μένων οργα-
νισμών σε
ένα οικοσύ-
στημα, είτε
εκούσια, είτε
ακούσια,
είναι ριψο-
κίνδυνη
ενέργεια.

νών ποικιλιών φυτών και ζώων.

Χάρη στις συνεχείς επεμβάσεις, με σκοπό την επιλογή φυτών και ζώων με ιδιότητες, που να ικανοποιούν τις ανάγκες, μπορούμε να πούμε ότι ο άνθρωπος "οδήγησε" την εξέλιξη ορισμένων έμβιων ειδών.

Η γέννηση της γενετικής μηχανικής, επέτρεψε στους επιστήμονες να υπερβούν τα όρια που είχε επιβάλει η φύση, καθιστώντας δυνατή την εισαγωγή συγκεκριμένων γονιδίων, επιλεγμένων από οργανισμούς εξελικτικά απομακρυσμένους, σε φυτά ή ζώα αγρο-διατροφικού ενδιαφέροντος. Αυτή η τεχνολογία έχει ήδη εφαρμοστεί σε χώρους, όπως εκείνος της βιοατρικής έρευνας.

Η πιο πρόσφατη εφαρμογή της γενετικής μηχανικής στο χώρο της γεωργίας είχε ως αποτέλεσμα την παραγωγή φυτών με νέες ιδιότητες, τις οποίες απέκτησαν με μεταφορά γονιδίων από άλλους οργανισμούς, ανεξάρτητα από τη μικρή ή μεγάλη τους γενετική "συγγένεια" (π.χ., σε μια ποικιλία καλαμποκιού τοποθετήθηκε ένα βακτήριο, το *Bacillus Thuringensis*, το οποίο προκαλεί την παραγωγή εντομοκτόνων τοξινών). Έτσι, σήμερα ο άνθρωπος αναλαμβάνει το ρόλο του πρωτογονού της γενετικής ανανέωσης και μάλιστα βρίσκεται στη θέση να αυξήσει τρομερά τους ρυθμούς της φυσικής εξέλιξης.

Στο πρώτο μισό της δεκαετίας του ογδόντα ο αμερικανός Kary Mullis (βραβείο νόμπελ χημείας) έθεσε σε εφαρμογή μια διαδικασία η οποία επιτρέπει τον ταχύ διπλασιασμό στο εργαστήριο, οποιουδήποτε μέρους του Dna, είτε φυσικού είτε τροποποιημένου. Χάρη σ' αυτή την τεχνική, με το όνομα Pcr (αλυσιδωτή αντίδραση της πολυμεράσης) σε λίγες ώρες μπορούμε να έχουμε χιλιάδες μόρια ίδια με το αρχικό. Οι επιστήμονες απομονώνουν, λοιπόν, γονίδια με χαρακτηριστικά και λει-

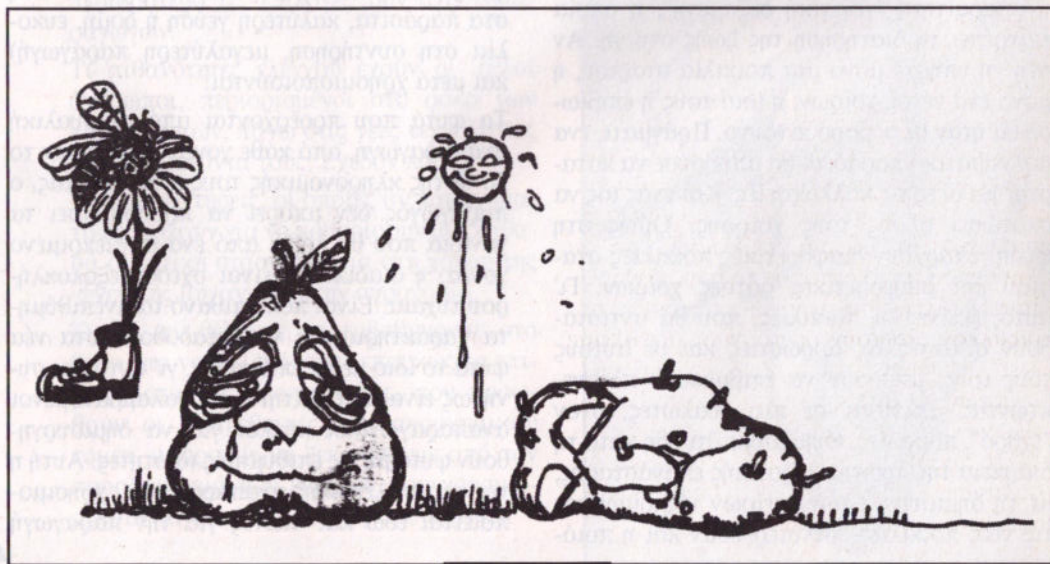
τουργίες, που τους ενδιαφέρουν, από διαφορετικούς οργανισμούς, παράγουν αρκετά αντίγραφα τους και τα εισάγουν στο Dna του φυτού που θέλουν να τροποποιήσουν. Η πιο διαδεδομένη τεχνική εισαγωγής γονιδίων στον πυρήνα των φυτικών κυττάρων, βασίζεται στις ικανότητες ενός βακτηρίου, του *Agrobacterium tumefaciens*, να μεταφέρει μέρος της γενετικής του κληρονομιάς στο φυτό που μολύνει. Δεν είναι όμως όλα τα φυτά ευπρόσβλητα από το *Agrobacterium*. Για να επέμβουν στα δημητριακά όπως στο σιτάρι, το ρύζι και το καλαμπόκι επινοήθηκαν δύο εναλλακτικές τεχνικές. Με την πρώτη βομβαρδίζουν το φυτικό κύτταρο με μόρια χρυσού ή βολφράμιου σκεπασμένα από κομμάτια του Dna. Με τη δεύτερη υποβάλλουν το κύτταρο σε σύντομες ηλεκτρικές ώσεις, προκαλώντας το στιγμιαίο άνοιγμα των πόρων της μεμβράνης καθιστώντας την διαπερατή από το ξένο Dna.

Με την ευκαιρία, ας τονίσουμε ότι αγνοείται ολοκληρωτικά η πιθανή αλληλεπίδραση ανάμεσα στο trans (μεταφερόμενο) γονίδιο και τη συνέχεια των υπολοίπων γονιδίων.

Οι ερευνητές, αναπαράγοντας τα μεταλλαγμένα κύτταρα, πρώτα στο εργαστήριο και μετά το θερμοκήπιο, αποκτούν ώριμα φυτά.

Τα οικονομικά συμφέροντα καλύπτουν τους κινδύνους

Η συζήτηση γύρω από τη γενετική μηχανική και γενικότερα γύρω από τις βιοτεχνολογίες, αγγίζει πολλούς τομείς που αφορούν

τόσο ηθικά ζητήματα, όσο περιβαλλοντικά και ζητήματα υγείας με την ευρύτερη έννοια του όρου. Αυτοί οι ιδιαίτεροι τομείς έχουν τη δική τους βαρύτητα και θα έπρεπε να αναλυθούν ξεχωριστά. Αντιθέτως, συνήθως, ηθικά, περιβαλλοντικά ή προβλήματα υγείας, αντιμετωπίζονται κατά τέτοιο τρόπο, ώστε να μπερδεύονται τα ζητήματα και να χάνεται η ουσία και η ιδιαίτερη βαρύτητα, που έχουν στη συζήτηση. Αυτή η αντιμετώπιση δεν μπορεί παρά να συνδεθεί με την προσπάθεια να δημιουργηθεί ακόμη περισσότερη σύγχυση, με την ελπίδα να γίνουν πιο εύκολα αποδεκτές οι νέες γενετικά τροποποιημένες ποικιλίες, που σήμερα αντιμετωπίζονται εχθρικά από τη μεγάλη πλειοψηφία το κόσμου.

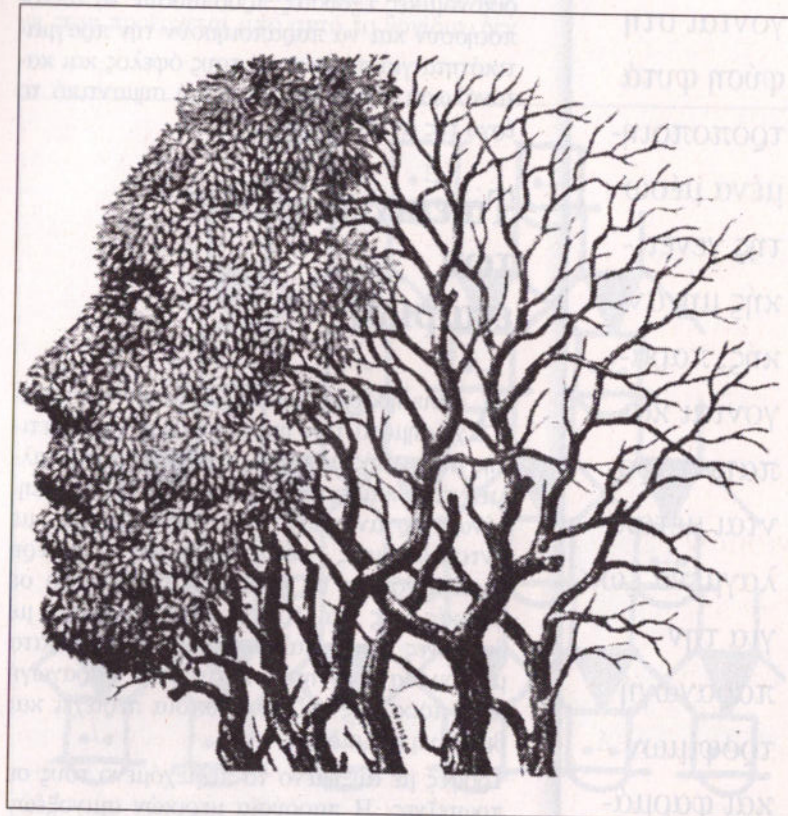
Είναι πιθανό και οι ενδεχόμενοι κίνδυνοι, που σχετίζονται με τη γενετική μηχανική, να μην αναγνωριστούν ή να υποτιμηθούν. Έτσι πρέπει να τονίσουμε ότι, για λόγους οικονομικού συμφέροντος, εισάγονται στη φύση φυτά τροποποιημένα μέσω της γενετικής μηχανικής, παράγονται και πατεντάρονται μεταλλαγμένα ζώα για την παραγωγή τροφίμων και φαρμάκων, χωρίς να προηγηθεί μια σειρά αναλύσεων γύρω από τους κινδύνους και τις ενδεχόμενες συνέπειες αυτής της τεχνολογίας. Η μελέτη των τεχνολογικών κινδύνων βρίσκειται ακόμη στην αρχή της και μια ορθή εκτίμηση αυτών των κινδύνων είναι σήμερα αδύνατη. Ακριβώς γι' αυτό είναι προφανής η πίεση που ασκούν οι πολυεθνικές, οι οποίες από τη μια πατεντάρουν τους ΙΤΟ για να εκμεταλλευτούν στο έπακρο τα οικονομικά οφέλη και από την άλλη προσπαθούν να υπερβούν τις κριτικές και να καθησυχάσουν τους καταναλωτές, υποστηρίζοντας ότι αυτοί οι οργανισμοί είναι ισοδύναμοι με τους παραδοσιακούς.

Σ' αυτό το σημείο πρέπει να θυμίζουμε ότι οι αγροδιατροφικού ενδιαφέροντος γενετικά μεταλλαγμένοι οργανισμοί εισάγονται στο περιβάλλον και δεν μεγαλώνουν σε ελεγχόμενο τομέα (τα εργαστήρια).

Η εισαγωγή γενετικά τροποποιημένων οργανισμών σε ένα οικοσύστημα, είτε εκούσια (σύμφωνα με την κοινοτική εντολή 90/220/CEE), είτε ακούσια, είναι ριψοκίνδυνη ενέργεια. Έχουν γίνει πολλές προσπάθειες, βασισμένες στη θεωρία περί κινδύνων, να τεθούν υπό έλεγχο αυτοί οι πιθανοί κίνδυνοι. Ούτως ή άλλως με την απελευθέρωση στο περιβάλλον, πέφτουν οι φραγμοί ασφαλείας των εργαστηρίων και των παραγωγικών εγκαταστάσεων. Ο άνθρωπος και το περιβάλλον εκτίθενται συνεχώς και με άμεσο τρόπο σε μεγάλες ποσότητες γενετικά τροποποιημένων οργανισμών (φυτά, μικροοργανισμοί, ιοί) και συνεπώς σε μεγαλύτερο κίνδυνο.

Η ιδιαιτερότητα του κινδύνου στη γενετική μηχανική εντοπίζεται στο γεγονός ότι η πηγή αυτού του κινδύνου:

- Ζει
- Αναπαράγεται
- Μπορεί να εμπλακεί σε ένα οριζόντιο γενετικό transfer (ανεξέλεγκτη μετάβαση του γονιδίου σε άλλες ποικιλίες/είδη).

- Σε περιπτώσεις ζημιάς, η ζημιά είναι ανεπανόρθωτη.
- Σε περίπτωση ατυχήματος αποκλείεται η διόρθωση ή η απολύμανση. Αυτό το γεγονός διαφοροποιεί ουσιαστικά ένα ατύχημα αυτού του τύπου από τους χημικούς κινδύνους, ή τους κινδύνους από την ακτινοβολία, οι οποίοι περιορίζονται σε συγκεκριμένες ουσίες, εκτός του ότι είναι τοπικά και χρονικά περιορισμένοι. Η φύση μεταβάλλεται σε ένα ανοικτό εργαστήριο. Οι διάφοροι ενδεχόμενοι κίνδυνοι δεν έχουν ακόμη αποσαφηνιστεί και μπορούν μόνο να περιγραφούν ποιοτικά. Στην εκτίμηση των κινδύνων οι ειδικοί έχουν αντικρουόμενες απόψεις και αυτές οι εκτιμήσεις βασίζονται κυρίως σε πειράματα σε περιορισμένο περιβάλλον, των οποίων πολλές παράμετροι (ποσότητα, επιφάνεια, χρονικοί παράγοντες, πίεση της φυσικής επιλογής, πιθανότητα ελέγχου) δεν είναι αντιπροσωπευτικές

...για λόγους οικονομικού συμφέροντος, εισάγονται στη φύση φυτά τροποποιημένα μέσω της γενετικής μηχανικής, παράγονται και πατεντάρωνται μεταλλαγμένα ζώα για την παραγωγή τροφίμων και φαρμάκων, χωρίς να προηγηθεί μια σειρά αναλύσεων γύρω από τους κινδύνους και τις ενδεχόμενες συνέπειες αυτής της τεχνολογίας.

για εφαρμογή σε ευρεία κλίμακα. Τα μακροπρόθεσμα αποτελέσματα, σε μια περίοδο εκατοντάδων ετών, δεν μπορούν να εκτιμηθούν αποτελεσματικά και η εκτίμηση των κινδύνων περιορίζεται υποχρεωτικά σε τυποποιημένα συστήματα (συστήματα -μοντέλο). Έχουμε, λοιπόν, να κάνουμε με υποθετικούς και όχι υπολογίσιμους κινδύνους.

Είναι ξεκάθαρο, για άλλη μια φορά, ότι οι οικονομικές εξουσίες προσπαθούν να απλοποιήσουν και να παραποιήσουν την πραγματικότητα για προσωπικό τους όφελος και κατανάλωση. Είναι λοιπόν πολύ σημαντικό το έργο της αντιπληροφόρησης.

Τα επιχειρήματα των εταιριών

Ας θυμηθούμε, λοιπόν, ποια είναι τα επιχειρήματα των υποστηρικτών της γενετικής μηχανικής με τα πλεονεκτήματα της καλλιέργειας και εκτροφής γενετικά τροποποιημένων οργανισμών. Καλύτερες τροφές με αντικαρκινικές ιδιότητες, με λιγότερη περιεκτικότητα σε λιπαρά και αυξημένη σε φυτικές ίνες κ.ά. Τροφές εμπλουτισμένες με βιταμίνες και μεταλλικά άλατα. Πρόσφατα μια ομάδα ερευνητών πέτυχε την παραγωγή μιας ποικιλίας ρυζιού, η οποία περιέχει και βιταμίνη και σίδηρο.

Τροφές με αυξημένο το περιεχόμενο τους σε πρωτεΐνες. Η παρουσία μερικών αμινοξέων στη διαίτα είναι κρίσιμος παράγοντας για μια σωστή ανάπτυξη. Οι ερευνητές προσπαθούν να αναπτύξουν ορισμένες τροφές, όπως το καλαμπόκι και οι γλυκοπατάτες, ώστε να παράγουν μεγαλύτερη ποσότητα μερικών αμινοξέων.

Πλεονεκτήματα για τους αγροκαλλιεργητές, οι οποίοι θα χρησιμοποιούν λιγότερα φυτοφάρμακα, θα μειωθούν οι εργασίες και αυξηθεί η παραγωγή και η αποδοτικότητα. Αυτές οι απόψεις πρέπει να συσχετιστούν με τη δημιουργία φυτών ικανών να παράγουν τοξίνες (με εντομοκτόνο δράση), οι οποίες μέχρι σήμερα απελευθερώνονταν φυσικά από το *Bacillus thuringiensis* (ένα βακτήριο που χρησιμοποιείται στη βιολογική γεωργία). Όπως και με την ανοχή σε ορισμένα ζιζανιοκτόνα, τα οποία πριν δεν μπορούσαν να χρησιμοποιηθούν σε μερικές καλλιέργειες γιατί καταστρέφονταν και αυτές μαζί με τα ζιζάνια.

Καλλιέργειες ικανές να αντιστέκονται στη λειψυδρία.

Οι κίνδυνοι για το περιβάλλον

Ας συνεχίσουμε, εξετάζοντας πιο λεπτομερώς μερικά από τα αρνητικά αποτελέσματα που θα επιφέρει η εισαγωγή και η απελευθέρωση στο περιβάλλον γενετικά τροποποιημένων οργανισμών.

Ιδιαίτερα όσον αφορά στα αγροτικά οικοσυστήματα, οι πιθανοί κίνδυνοι μπορούν να συνοψιστούν ως εξής:

1. Πιθανότητα μεταφοράς χαρακτηριστικών από μεταλλαγμένα φυτά σε φυτά γενετικά συγγενικά ή ανάλογες παραδοσιακές καλλιέργειες. Υπάρχει, δηλαδή, η πιθανότητα τα γενετικά χαρακτηριστικά που έχουν εισαχθεί σε ορισμένες ποικιλίες φυτών να μεταφερθούν μέσω της σεξουαλικής αναπαραγωγής (επικοινωνία) σε άλλες ποικιλίες, καθιστώντας με αυτό τον τρόπο ανεξέλεγκτη τη διάδοση τέτοιων γενετικών μεταλλαγών.
2. Δημιουργία υπέρ-δηλητηριωδών φυτών ανθεκτικών στη δράση των ζιζανιοκτόνων. Το γονίδιο το οποίο συμβάλλει στην αντίσταση στα ζιζανιοκτόνα είναι δυνατό να μεταφερθεί και στα υπό έλεγχο ζιζάνια (η σόγια round up ready είναι το παράδειγμα ενός ΓΤΟ, που αντιστέκεται στο ζιζανιοκτόνο round up, το οποίο διαφορετικά δεν θα μπορούσε να χρησιμοποιηθεί στην καλλιέργεια της σόγιας). Μ' ένα σμπάρο, λοιπόν, η Monsanto καταφέρει να πουλάει σπόρους και ζιζανιοκτόνα, της σειράς "αγόρασε δύο πλήρωσε και τα δύο".
3. Πιθανότητα φυσικής επιλογής εντόμων ανθεκτικών στις τοξίνες του *Bacillus Thuringiensis*, που παράγονται από τα μεταλλαγμένα φυτά με την ονομασία Bt. Αυτό το φαινόμενο ίσως προκληθεί από μεγαλύτερη επιλεκτική πίεση, λόγω της συνεχούς παραγωγής εντομοκτόνων τοξινών (η τοξίνη του Bt, όταν παράγεται φυσικά, είναι παρούσα μόνο κατά το σχηματισμό των σπορίων του βακτηρίου). Η τοξίνη βρίσκεται σε αδρανοποιημένη μορφή και δραστηριοποιείται στο πεπτικό σύστημα του εντόμου μετά από μια μερική χώνευση ενζύμων. Στο γενετικά τροποποιημένο καλαμπόκι της Ciba Geigy η τοξίνη παράγεται συνεχώς, πράγμα που την καθιστά πολύ πιο δραστική και για τα εχθρικά, αλλά και για τα υπόλοιπα έντομα. Κατά παράξενο τρόπο, ίσως αυτό να ευνοήσει την εμφάνιση χαρακτηριστικών ανοχής στους καταπολεμημένους πληθυσμούς. Πρέπει επιπλέον να θυμίσουμε ότι ο *Bacillus Thuringiensis* χρησιμοποιείται τελευταία από την βιολογική γεωργία.
4. Δεν πρέπει επίσης να αγνοούμε τον κίνδυνο

μιας δράσης και σε υπόλοιπα έντομα, όχι επιζήμια ή ακόμη και ωφέλιμα για τον έλεγχο των βλαβερών πληθυσμών. Αυτά τα τελευταία, ως εντομοφάγα, είναι πολύ πιθανό να τραφούν με δηλητηριασμένα παράσιτα που θα έχουν πριν "βοσκήσει" σε βι φυτά, έτσι η μείωση της πατρουσίας τους θα προκαλέσει ακόμη μεγαλύτερη ανισορροπία στους φυσικούς μηχανισμούς ελέγχου των πληθυσμών.

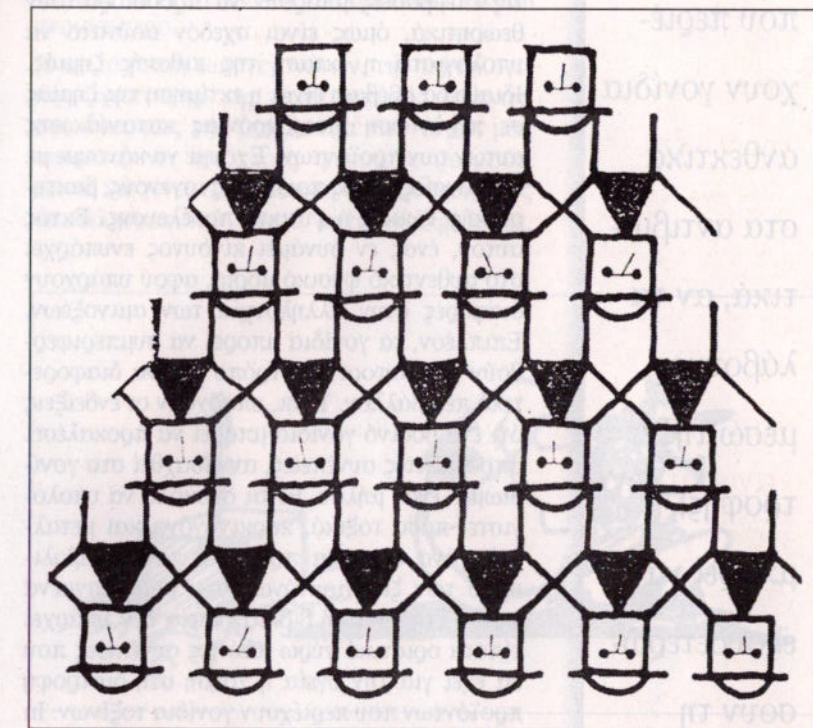
Κίνδυνοι για την υγεία

Στο χώρο της υγείας ας αναφέρουμε τον Σκίδυνο που συνδέεται με την πιθανή ανοχή στα αντιβιοτικά. Πράγματι, το γενετικά τροποποιημένο καλαμπόκι της Ciba Geigy περιέχει ως υπόλειμμα της μετάλλαξης το λεγόμενο γονίδιο "σημειωτή", το οποίο προσδίδει ανοχή στην Αμπικιλίνη (ευρέως χρησιμοποιούμενο αντιβιοτικό για τη θεραπεία ανθρώπων και ζώων ενάντια σε ένα ευρύ φάσμα παθογόνων οργανισμών).

Οι ερευνητές για να αναγνωρίζουν με επιτυχία τα μεταλλαγμένα κύτταρα, προσδένουν στο γονίδιο που τους ενδιαφέρει, ως σημάδια αναγνώρισης, μερικά γονίδια ανθεκτικά στα αντιβιοτικά. Έτσι, προϊόντα που περιέχουν γονίδια ανθεκτικά στα αντιβιοτικά, αν τα λάβουμε μέσω της τροφής, μπορεί να εξουδετερώσουν τη δράση ενός αντιβιοτικού, το οποίο λαμβάνεται για θεραπευτικό σκοπό. Μέσω του οριζόντιου γενετικού transfer υπάρχει η πιθανότητα μετάδοσης αυτών των γονιδίων σε παθογόνους οργανισμούς του εντέρου, οι οποίοι αποκτώντας τη σχετική ανοχή, θα καταστήσουν ακόμη πιο δύσκολες αρκετές θεραπείες. Η απάντηση της Ciba Geigy σε αυτές τις ανησυχίες υπογράμμισε ότι ένας κάποιος βαθμός ανοχής στην Αμπικιλίνη υπάρχει ήδη στους ανθρώπινους αλλά και τους ζωικούς παθογόνους οργανισμούς, υπονοώντας με αλαζονεία ότι η Ciba Geigy μπορεί ελεύθερα, στο όνομα των οικονομικών της συμφερόντων, να εξαλείψει όποια ενεργητικά αποτελέσματα μπορεί να έχει ακόμη η Αμπικιλίνη.

Η εισαγωγή γονιδίων προερχομένων από διαφορετικούς οργανισμούς αυξάνει την πιθανότητα αλλεργικών αντιδράσεων. Ο κίνδυνος το γενετικά τροποποιημένο καλαμπόκι να προξενήσει αλλεργίες δεν πρέπει να υποτιμηθεί. Το καλαμπόκι της Ciba Geigy περιέχει γενετικό υλικό προερχόμενο από διάφορα βακτήρια, πέραν του γονιδίου της τοξίνης *Bacillus Thuringiensis*, στο οποίο ήδη αναφερθήκαμε. Αυτά τα βακτήρια, όπως και το συνθετικό γε-

νετικό προϊόν, δεν υπήρξαν ποτέ πριν μέρος της ανθρώπινης διαίτας. Υπάρχουν ήδη οι αποδείξεις ότι οι αλλεργιογόνες ουσίες μπορούν να μεταφερθούν στα φυτά μέσω της γενετικής μηχανικής. Η αμερικανική εταιρία Pioneer Hi Bred, η οποία παράγει σπόρους, προσπάθησε να αυξήσει τη διατροφική αξία της σόγιας εισάγοντας ένα γονίδιο από το βραζιλιάνικο καρύδι. Παρ' όλο που εργαστηριακές έρευνες είχαν αποδείξει ότι η πρωτεΐνη, που προέρχεται από αυτό το γονίδιο, δεν

είναι αλλεργιγόνος, μεταγενέστερες έρευνες αποκάλυψαν ότι η γενετικά μεταλλαγμένη σόγια της Pioneer Hi -Bred προκαλούσε αλλεργικές αντιδράσεις σε άτομα ευαίσθητα στα βραζιλιάνικα καρύδια. Όμως αυτό ήταν ένα ευτυχές περιστατικό. Η ανακάλυψη της ενδεχόμενης αλλεργικής δράσης της γενετικά τροποποιημένης σόγιας Pioneer πριν χρησιμοποιηθεί ως τροφή οφείλεται απλώς στο γεγονός ότι τα βραζιλιάνικα καρύδια είναι ένα γνωστό αλλεργιογόνο και γι' αυτό μπόρεσαν να γίνουν τα απαραίτητα πειράματα στο εργαστήριο με τη συμμετοχή δειγμάτων ορού από άτομα αλλεργικά σε αυτά.

Στην πλειοψηφία των υπόλοιπων περιπτώσεων γενετικά τροποποιημένων φυτών, τα γονίδια προέρχονται από βακτήρια που δεν υπήρξαν ποτέ μέρος της ανθρώπινης διαίτας. Δεν υπάρχουν πληροφορίες για τις αλλεργιογόνες τους ιδιότητες, άρα δεν υπάρχουν και τα ανάλογα δείγματα για να γίνουν επάνω τους οι απαραίτητες έρευνες.

Έτσι, προϊόντα που περιέχουν γονίδια ανθεκτικά στα αντιβιοτικά, αν τα λάβουμε μέσω της τροφής, μπορεί να εξουδετερώσουν τη δράση ενός αντιβιοτικού, το οποίο λαμβάνεται για θεραπευτικό σκοπό.

Ο κίνδυνος απρόβλεπτων αλλεργιών είναι πολύ πιθανός με τη γενετική μηχανή, παρά με τις παραδοσιακές μεθόδους, επειδή στη γενετική τεχνολογία δεν ενδιαφέρουν μόνο τα φυτά του ίδιου είδους, αφού η πηγή γονιδίων θεωρείται το σύνολο όλων των φυτών, των ζώων και πολλών μικροοργανισμών.

Με τη γενετική τροποποίηση και τα προϊόντα της απελευθερώνονται ουσίες που μέχρι τώρα ήταν ξένες για τα καλλιεργημένα φυτά ή τα παραγωγικά ζώα. Πολλές από τις ενδεχόμενες πηγές κινδύνου που εμπεριέχονται σε αυτές τις επεμβάσεις μπορούν να προσδιοριστούν θεωρητικά, όμως είναι σχεδόν αδύνατο να υπολογιστεί η έκταση της πιθανής ζημιάς. Ιδιαίτερα αβέβαιη είναι η εκτίμηση της ζημιάς σε περίπτωση μακροχρόνιας κατανάλωσης αυτών των προϊόντων. Έχουμε να κάνουμε με νέες ουσίες, όπως πρωτεΐνες ιογενούς, βακτηριακής, ζωικής ή φυτικής προέλευσης. Εκτός αυτού, ένας εν δυνάμει κίνδυνος ενυπάρχει στο αυθεντικό φυσικό μόριο, αφού υπάρχουν διαφορές στην αλληλουχία των αμινοξέων. Επιπλέον, τα γονίδια μπορεί να συμπεριφερθούν με διαφορετικό τρόπο σε ένα διαφορετικό περιβάλλον. Έτσι, υπάρχουν οι ενδείξεις ότι ένα βοδινό γονίδιο μπορεί να προκαλέσει απρόβλεπτες συνέπειες, αν εισαχθεί στο γονιδίωμα ενός μήλου. Είναι δύσκολο να υπολογιστεί πόσο τοξικά, καρκινογόνα και μεταλλαξογόνα είναι τα προϊόντα του μεταβολισμού των ζιζανιοκτόνων στα μεταλλαγμένα φυτά. Στη σχετική βιβλιογραφία δεν υπάρχει τίποτα οριστικό γύρω από τις συνέπειες που θα έχει για την υγεία η χρήση στη διατροφή προϊόντων που περιέχουν γονίδια τοξίνων. In vitro διαπιστώθηκε ζημιά στα ερυθροκύτταρα από την τοξίνη του *Bacillus Thuringensis*. Στην αναπόφευκτη ανασφαλής εγκατάσταση ξένων γονιδίων στο γονιδίωμα προϊόντων διατρο-

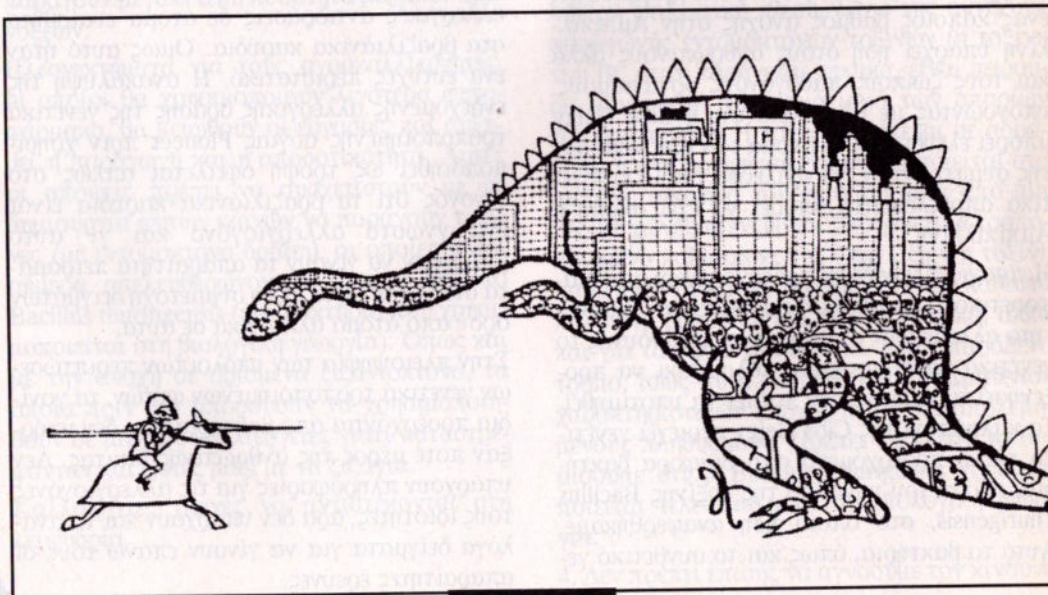
φής πρέπει να ληφθεί επίσης υπόψη ότι η τελική κατάσταση του ξένου γονιδίου προσδιορίζεται από το περιβάλλον του γονιδίου που θα το υποδεχθεί, πράγμα που καθιστά ακόμα πιο δύσκολη, αν όχι αδύνατη, μια εκτίμηση των κινδύνων.

Οι παραγωγοί μεταλλαγμένων προϊόντων μέχρι τώρα δεν έχουν μπορέσει να αποδείξουν ότι όλα αυτά τα προβλήματα μπορούν να θεθούν υπό έλεγχο, ακόμη περισσότερο αν θελήσουμε να λάβουμε υπόψη μεγαλύτερες χρονικές περιόδους.

Τα μεταλλαγμένα δεν θα λύσουν το πρόβλημα της πείνας στον κόσμο

Μένουν πολλά ανοικτά ζητήματα, για τα οποία δεν μπορούμε να κάνουμε πίσω. Είναι εύκολο να προβλέψουμε ότι η γενετική μηχανική, που είναι πολύ δεσμευτική στο χρηματοοικονομικό τομέα, από οικονομική άποψη δεν αποτελεί λογική επιλογή για τις χώρες του Τρίτου Κόσμου, οι οποίες, πέραν του ότι δεν θα έλυναν τα ιδιαίτερα διατροφικά τους προβλήματα, θα βρίσκονταν σε μια θέση ακόμη μεγαλύτερης εξάρτησης από τις βιομηχανικές χώρες.

Τι απαντήσεις μπορούν να δοθούν στο ζήτημα της κοινωνικής συνοχής και στην αντιμετώπιση οικολογικών κινδύνων ή κινδύνων υγείας; Ποιες είναι οι συνέπειες για την κατανομή των νέων πόρων, για τη διατήρηση κοινωνι-

κών συστημάτων που έχουν αναπτυχθεί οργανικά, όπως εκείνα των μικρών αγροτών, των πρωτόγονων λαών κ.λπ.;

Ποιες θα είναι οι συνέπειες για τους λαούς των φτωχών χωρών, οι οποίες δεν θα μπορούν να έχουν πρόσβαση στα νέα προϊόντα της γενετικής μηχανικής και θα βλέπουν να αυξάνεται η διαφορά ανάπτυξης ανάμεσα στο βορρά και στο νότο;

Είναι πράγματα σπουδαία τα φάρμακα, που παρασκευάζονται με την αρωγή της γενετικής μηχανικής ("gene farming"), από την άποψη της πολιτικής της υγείας για την πλειοψηφία της ανθρωπότητας, αν σκεφτούμε ότι, για να μειωθεί η νοσηρότητα και η θνησιμότητα, αυτό που χρειάζεται περισσότερο είναι η καλύτερη της ζωής (ευζωία), η καλύτερη των υγειονομικών συνθηκών, της εκπαίδευσης, η ισότητα των δικαιωμάτων και μια εξισορροπημένη διατροφή;

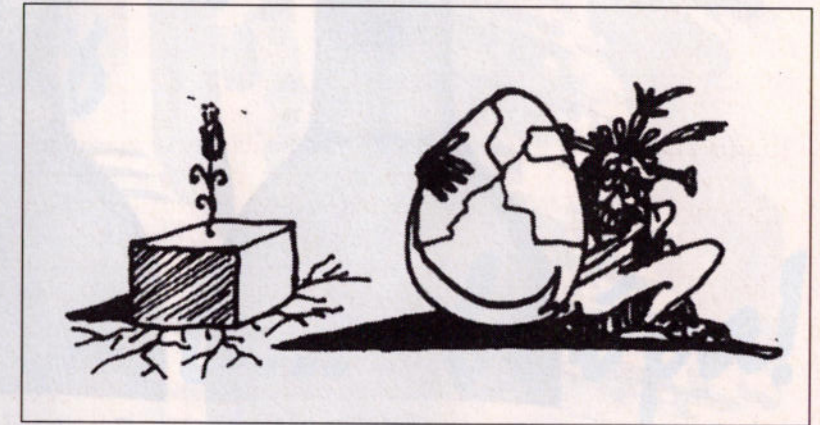
Δεν θα ήταν δυνατό να μειώσουμε δραστικά την πείνα στον πλανήτη, μειώνοντας την παραγωγή ζωοτροφών για ζώα προς σφαγή υπέρ της καλλιέργειας φυτών προς βρώση; Το 25-50% της παγκόσμιας φυτικής παραγωγής καταλήγει σε αγροκτήματα εκτροφής ζώων, όπου χάνεται το 90% της αρχικής ενέργειας! Η εισαγωγή φυτών τιλοδοτημένων από τη γενετική μηχανική δεν ευνοεί τις μονοκαλλιέργειες με όλες τις αρνητικές τους συνέπειες; απεναντίας, μια μεγαλύτερη διάδοση μικτών καλλιεργειών από αυτόχθονα φυτά και με τις μεθόδους της βιολογικής καλλιέργειας θα ευνοούσε την ανάπτυξη μικρότερων κοινωνικών συνόλων και θα συνέβαλλε στη διατήρηση, την ποικιλομορφία και την ανθεκτικότητα των ειδών.

Τα επιστημονικά, ιατρικά και οικονομικά συμφέροντα είναι τόσο σημαντικά, που σήμερα βρισκόμαστε μπροστά σε μια τεράστια δύναμη που υποστηρίζει τη γενετική μηχανική. Εργάζονται όλο και περισσότεροι υπερεξειδικευμένοι που γνωρίζουν "όλο και περισσότερα για όλο και λογότερα" και οι οποίοι με την τεχνολογία τους βρίσκονται σε ένα επικίνδυνο σταυροδρόμι για τον άνθρωπο και τη φύση. Με τις μεθόδους της γενετικής μηχανικής ο άνθρωπος μπορεί κατά απροσδόκητο τρόπο και μέτρο να επηρεάσει το περιβάλλον μέσα στο οποίο ζει, επιτυγχάνοντας τέτοιο βάθος στις επεμβάσεις του, ώστε η διάστασή τους να είναι τελείως καινούργια και μη υποκειμενική στους φυσικούς εξελικτικούς νόμους. Οι κάτοχοι της γενετικής μηχανικής μπορούν να επέμβουν με δραστικό και ουσιαστικό τρόπο στις διαδικασίες της ζωής, επιταχύνοντας θεαματικά τις αγρές φυσικές εξελικτικές προσαρμογές, σπάζοντας τους φραγμούς ανάμεσα σε διαφορετικά είδη και σχηματίζο-

ντας, σύμφωνα με την επιθυμία τους, νέους οργανισμούς που εξυπηρετούν τα συμφέροντα και τους σκοπούς των λίγων, των πολυεθνικών, των οργανισμών του διεθνούς εμπορίου, οι οποίοι, πέρα από τις προπαγανδιστικές δηλώσεις, δεν κάνουν τίποτα άλλο από το να υποστηρίζουν τις πολιτικές εκμετάλλευσης ανθρώπου από άνθρωπο και του ανθρώπου πάνω στο περιβάλλον.

Όλα συμβαίνουν πολύ γρήγορα, κατά αδιαφανή τρόπο, σε μια σφαίρα δράσης στην οποία ο έλεγχος που εξασκείται από τη βάση της κοινωνίας κινδυνεύει να συρρικνωθεί ακόμη περισσότερο.

Η επιτάχυνση των γεγονότων, της τεχνολογικής ανάπτυξης, της επιστημονικής έρευνας, της ίδιας μας της ζωής, πέρα από το ότι μας απομακρύνει από τους φυσικούς ρυθμούς, τείνει να γίνει εμπόδιο στη συγκρότηση ενός αποτελεσματικού έργου αντιπληροφόρησης,

της αναγκαίας οδού προς την οργάνωση των δικών μας "ΟΧΙ" για να υπερασπιστούμε την αξιοπρέπεια μας μαζί με εκείνη των υπόλοιπων έμβιων όντων. Είναι αναγκαίο να αλλάξουμε... ρότα!!

Σημ.: Εικόνες από το βιβλίο «Η Γενετική με εικόνες» (μτφ.), Steve Jones & Borin Van Loon, εκδ. «ΔΙΑΥΛΟΣ», Αθήνα 2000.

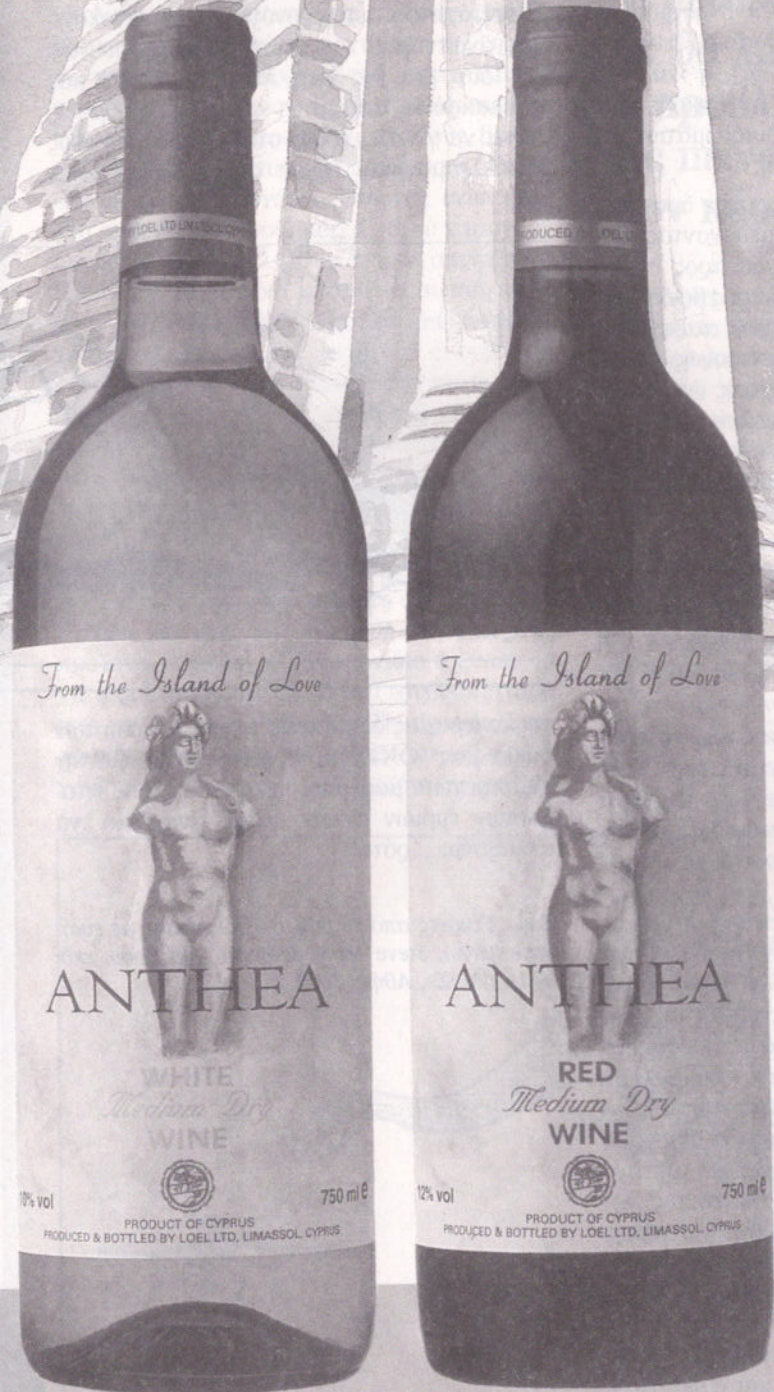
The Classic Wines of Cyprus

LOEL

WINES
SPIRITS
JUICES

P.O. BOX 50139
3601 LIMASSOL
CYPRUS
Tel. 05-579344
Fax: 05-564042

ANTHEA

WHITE MEDIUM DRY

The distinctive bouquet of the grapes used, matches a mild acidity, as expected in a pleasant Cyprus white medium dry wine.

ANTHEA

RED MEDIUM DRY

The mellow character of the authentic "South wine" from local varieties of grapes, complementing the traditional Cyprus meat dishes.

Μα ακόμα
να πάρεις συνδρομή
στο Εξ υπαρκήσι

Ε... βούρα!

